

ב"ה טוב טעם ודעת ולמנו (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** - סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקף-קטן** - 2; **זקף-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק - היקף; השלישיה; (קדמא - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** - דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** - דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע פ.

מהדורה ח התשפ"ד, מהדורה ז התש"פ, מהדורה ו התשע"ח, מהדורה ה התשע"ז, מהדורה ד התשע"ו, מהדורה ג התשע"ב, בחלק ממהדורה א, עזרו בעריכה הרב ח"נ גירש, הרב א' לב

1	הגדה של פסח	1.1
1	בדיקת חמץ	1.1.1
3	מטרת ההגדה ותוכנה לשם כך שמות בא י,ב, וּלְמַעַן תִּסְפְּרֶנָּה בְּאָזְנֵי בְנֵךְ ... וַיְדַעְתֶּם כִּי-אֲנִי ה':	1.1.2
5	שלוש מצות בליל הסדר	1.1.3
5	הא לְחֵמָא עֲנָא דִּי אֶכְלוּ אֶבְהֶתְנָא בְּאַרְבַּעָא דְמִצְוִיָּים.	1.1.4
5	מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות - וּלְמַעַן תִּסְפְּרֶנָּה בְּאָזְנֵי בְנֵךְ וּבִן-בְּנֵךְ	1.1.5
6	עד שדרשה בן זומא ... כל ימי חיך	1.1.6
7	מעשה בחכמי ישראל בליל פסח	1.1.7
7	התשובות לארבעה בנינים	1.1.8
8	הבן שאינו יודע לשאול והבן הרשע	1.1.9
8	יכול מראש חדש	1.1.10
9	תלמוד לומר בַּעֲבוּר זֶה	1.1.11
12	מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו (יהושע כד,ב) בַּעֲבוּר הַנֶּזֶקֶר וגו' תִּרְחַ אֶבְי אֶבְרָהָם וְאֶבְי נְהוֹר וַיַּעֲבְדוּ אֱלֹהִים אֲתָרִים:	1.1.12
12	הפנימיות של (יהושע כד,ב) בַּעֲבוּר הַנֶּזֶקֶר וגו' זוהר (ויקרא אמר) תקיעת שופר חידוש מלכות הבורא, חידוש הבריאה; זוהר (בר' לך) תיקון הקשר בין חכמה לבינה ע"י ירידת אברהם למצרים; הבורא קורא הדורות הכין נשמות אברהם יצחק ויעקב בעבר הנהר לעת תיקון מעבודה זרה, נאמן לבניהם ממשיכי דרכם; ליל סדר פסח חזרה על הווית הגאולה ביציאת מצרים, חידוש האמונה בבורא, קבלת עול מלכות שמים של הפרט, קבלת עול מלכות שמים של כלל עם ישראל, תחילת מתן תורה המייצבת את הבריאה; הבריאה בניסן - חג המצות - חג האמונה בבלתי בעל גבול, הבריאה בתשרי - ראש השנה במידה ובגבול 13	1.1.13
13	התיקון שעשה אברהם אבינו - אמונת ה' וקיום מצוות ה' צריכה להיות בחכמה ובינה עם חסדיו. זה ממעט עבודה זרה.	1.1.14
15	ואחרי כן יצאו ברכוש גדול.	1.1.15
15	וירד מצרימה - אנוס על פי הדבור	1.1.16
16	השרש "עבר" בַּעֲבוּר זֶה וְאֶעֱבֹר עָלֶיךָ וְעַבְרָתִי - גלוי א-לקות נעלה מאד	1.1.17
17	וַיִּזְעַגְוּ ה' מִמִּצְרָיִם	1.1.18
20	מכת דם	1.1.19
22	מכת צפרדעים הוכחה שהבורא מנהיג הבריאה ולא המערכת הכוכבית	1.1.20
23	מכת ערוב	1.1.21
24	צפרדעים, ערוב בפנימיות התורה - הנצוצים הקדושים	1.1.22
25	מכת בכורות ורמז לקריעת ים סוף	1.1.23
27	רבי יוסי הגלילי אומר - קצת מ-אגרת הקדש מהגר"ש מאוסטרפליא	1.1.24
27	רבי יוסי הגלילי אומר	1.1.25
29	כורך	1.1.26
30	ברך - ברכת המזון	1.1.27
30	שפך חמתך	1.1.28
30	הלל	1.1.29
33	שיר השירים - ברח דודי	1.1.30

1.2 נספח: תבנית הטעמים דרגא מונח רביע בין בתפקידיה הסתלקות שכינה עד הרקיע השביעי וחזרתה לארץ 34

1.1 הגדה של פסח

1.1.1 בדיקת חמץ

[בבלי פסחים ז,א] אמר רב יהודה: הבודק צריך שיברך. מאי מברך? רב פפי אמר משמיה דרבא: (אומר) לבער חמץ. רב פפא אמר משמיה דרבא: על ביעור חמץ. כל בער - כולי עלמא לא פליגי דודאי להבא משמע, **[בבלי פסחים ז,ב]** כי פליגי - בעל ביעור. מר סבר: מעיקרא משמע, ומר סבר: להבא משמע. ... והלכתא: על ביעור חמץ. **[רמב"ם חמץ ומצה פ"ג, ה"ו]** כשבדוק החמץ בלילי ארבעה עשר או ביום ארבעה עשר או בתוך הרגל מברך קודם שיתחיל לבדוק ה ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על ו ביעור חמץ, ובודק ומחפש בכל המקומות שמכניסין להם חמץ כמו שבארנו, ואם בדק לאחר הרגל אינו מברך. **[שו"ע או"ח הלכות פסח סי' תלב, ס"א א']** (א) קודם שיתחיל לבדוק (ב) יברך:

שמות בא י,ב,יח: בְּרֵאשִׁית בְּאַרְבַּעַה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְבַּב תֹּאכְלוּ מִצֵּת עֵד יוֹם הָאֶחָד וְעֶשְׂרִים לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְבַב:
[ירושלמי פסחים פ"א,ה"א (וילנא א,א)]
מתני' אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר כל מקום שאין מכניסין בו חמץ אינו צריך בדיקה וכמה אמרו שתי שורות במרתף מקום שארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר כל המקום שאין מכניסין בו חמץ אינו צריך בדיקה וכמה אמרו שתי שורות העליונות: **גמ'** כתיב (שמ' בא י,ב,יז) **וְשִׁמְרֶתֶם אֶת-הַמִּצְוֹת כִּי בְעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצֵאתִים אֶת-צְבָאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם.** (שמ' בא י,ב,יח) **בְּרֵאשִׁית בְּאַרְבַּעַה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְבַב תֹּאכְלוּ מִצֵּת עֵד יוֹם הָאֶחָד וְעֶשְׂרִים לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְבַב.** מה אנן קיימין אם לאכילת מצה כבר כתיב (שמ' בא י,ב,טו) **שְׁבַעַת יָמִים מִצֵּת תֹּאכְלוּ.** ואם לומר שמתחיל בארבעה עשר והכתיב (שמ' בא י,ב,יח) **עֵד יוֹם הָאֶחָד וְעֶשְׂרִים לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְבַב.** אלא אם אינו ענין לאכילת מצה תניהו ענין לביעור חמץ.

[ירושלמי פסחים א,א] לארבעה [רמב"ם חמץ ומצה פ"ב, ה"ג]

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור) (ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: **מונח** – רבו; **מהפך פשט** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבו; **דוגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שני משמעות, רבו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; **דוגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סודר שבחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; **השלישיה**: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי'ם – יוצא מהענין; **קדמא אולא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבו, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשאא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע פ.

ומדברי סופרים (טט): ע"פ הרב מיכל זילבר הי"ו דברי סופרין ברמב"ם משמעו מהתורה רק אין ידוע הכתוב) **לחפש אחר החמץ במחבואות** ובחוריו ולבדוק ולהוציאו מכל גבולו, וכן מדברי סופרים שבודקין ומשבייתין החמץ בלילה מתחלת ליל ארבעה עשר לאור הנו, מפני שבבילה כל העם מצויין בבתיהן ואור הנו יפה לבדיקה, ואין קובעין מדרש בסוף יום שלשה עשר, וכן החכם * לא יתחיל לקרות בעת זו שמה ימשך וימנע מבדיקת חמץ בתחלת זמנה.

[ירושלמי פסחים א,א] שתי [רמב"ם חמץ ומצה פ"ב, ה"ה] חור שבאמצע הבית שבין אדם לחבירו זה בודק עד מקום שידו מגעת וזה בודק עד מקום שידו מגעת והשאר מבטלו בלבו, אבל חור שבין ישראל לגוי אינו בודק כלל שמה יאמר הגוי כשפים הוא עושה לי אלא מבטלו בלבו ודיו, וכל מקום שאין מכניסין בו חמץ אינו צריך בדיקה.

[רמב"ם חמץ ומצה פ"ב, ה"ו] חורי הבית התחתונים והעליונים וגם היציע ורפת בקר ולולין ומתבן ואוצרות יין ואוצרות שמן שאינו מסתפק מהן ובית דגים גדולים אינן צריכין בדיקה אלא אם כן הכניס להן חמץ, אבל אוצרות שכר ואוצרות יין שמסתפק ממנו ובית המלח ובית השעווה ובית דגים קטנים ובית העצים ובית המוריס וחורי הבית האמצעיים וכיוצא באלו צריכין בדיקה שסתמן שמכניסין להן חמץ, ואם ידע בודאי שלא הכניס שם חמץ אינו צריך בדיקה, וכשבדוק המרתף בודק ממנו שתי שורות החיצונות שהן העליונה ושלמטה ו ממנה. +/השגת הראב"ד/ ואוצרות יין ואוצרות שמן שאינו מסתפק מהן. א"א טעה בשמן שאע"פ שמסתפק מהן אינו צריך לפי שיש קבע לסיפוקו. +

[ירושלמי פסחים פ"א, ה"א (וילנה ב,ב)] כותים כל זמן שעושין מצתן עם ישראל נאמנין הן על ביעור חמץ. אם אינן עושין מצתן עם ישראל אינן נאמנין על ביעור חמץ. א"ר יוסה הדא דתימר בכתיים אבל בחצירות חשודין הן. דאינון (שאינם) דרשין (שמ' בא יב,יט) ל"א ימצא בבתים לא בחצרותיכם.

שמות בא יב,יט: שבעת ימים שאר לא ימצא בבתים
כיון כל אכל מהמזות ונכרתה הנפש ההוא מערת ישראל בנר ובאזרח הארץ:

טט: יש לומר שהכותים לא קבלו תורה שבעל-פה, ולכן לא למדו לפי טעמי המקרא, ולכן למדו "לא ימצא בבתים" כפשוטו. אבל כאשר קוראים בטעמי המקרא אז **(שמ' בא יב,יט) ל"א ימצא** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, ועוד טעם טפחא בתפקיד כפוחת טפח לאפיין את הכתוב **(שמ' בא יב,יט) ל"א ימצא** כענין דבר הדומה לכתוב אחריו **בבתים** ובסה"כ מרחיב הבדיקה לדומה לבתים היינו חצרותיכם.

עיון בהגבלה הבאה מטעם אתנה במלת **בבתים** – אתנה מגביל כל יראה וכל ימצא ל-**בבתים** שלא הושכרו לנכרי על פסח. עיין גם **[בבלי פסחים ה,ב]**

שמות בא יב, טו: שבעת ימים מצות האכלו אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם כיון כל-אכל חמץ ונכרתה הנפש
ההוא מישראל מיום הראשון עד-יום השביעי:

שמות בא יב, טז: וביום הראשון מקרא-קדש וביום השביעי מקרא-קדש ויהיה לכם כל-מלאכה לא יעשה בהם אך אשר יאכל לכל-נפש הוא לבדו יעשה לכם:

שמות בא יב,יז: ושמרתם את-המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את-צבאותיכם מארץ מצרים ושמרתם את- היום הזה לדרתכם חקת עולם:

שמות בא יב,יח: בראשון בארבעה עשר יום לחדש פערב תאכלו מצת עד יום האחד ועשרים לחדש פערב:

בספירת **(שמ' בא יב,יט) שבעת ימים** לאחור מהנאמר **(שמ' בא יב,יח) עד יום האחד ועשרים לחדש פערב**: מגיעים לליל ט"ו בניסן (בחדש הראשון), לכן הנאמר **(שמ' בא יב,יח) בראשון בארבעה עשר יום לחדש פערב תאכלו מצת** אינו כפשט הכתוב וכלשון **[ירושלמי א,א]** אלא אם אינו ענין לאכילת מצה תניהו ענין לביעור חמץ.

אפשר שזה נלמד מתבנית הטעמים **(שמ' בא יב,יח) עשר יום לחדש פערב** – קדמא מהפך פשטא זקא-קטן. זקא-קטן מורה על שני לימודים. תבנית הטעמים **(שמ' בא יב,יח) יום לחדש** – מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד משני הלימודים מהוקף-קטן יוצא מפשט הכתוב. מוצע לומר, שמוציא מפשטו את הכתוב אחריו **תאכלו מצת** אל המשמעות הניתנת לו ע"י טעם **(יב,יח) עשר** – קדמא המלמד להקדים לערב ה-14 בחדש הראשון **הכנה ל-תאכלו מצת** ע"י בדיקת החמץ וביעורו מרשות ישראל כדי לקיים את הנאמר **(שמ' בא יב,יט) שבעת ימים שאר לא ימצא בבתים** ובמקביל את הנאמר **(שמ' בא יב,יז) יום לחדש פערב** ובמקביל **ולא-יראה לה חמץ ולא-יראה לה שאר פסח-גבול**: בזמן פסח חמץ ושאר כל יראה וכל ימצא. נשאר בצ"ע מהו הלימוד השני המרומז בטעם זקא-קטן.

(שמ' בא יב,יח) בראשון – פזר, רעיון של איסור חמץ לר' יהודה מחצות יום י"ד ניסן, ולר' מאיר משעה אחרונה ב"ד, היינו איסור לשעות, שייך ל-**[ירושלמי פסחים פ"א, ה"ד (וילנא ד,א)] מתני' ר"מ אומר אוכלין (טט: ביום י"ד ניסן) כל (עד סוף שעה) חמש ושורפין בתחלת שש ר' יהודה אומר אוכלין כל ארבע ותולין כל חמש ושורפין בתחילת שש: גמ' ר"מ אומר משש שעות ולמעלן מדבריהן. ר' יודה אומר משש שעות ולמעלן מדברי תורה. מה טעמא דר"מ (שמ' בא יב,יט) אך ביום הראשון זה חמשה עשר. יכול משתחשך ת"ל אך. הא כיצד תן לו לפני שקיעת החמה (טט: בסוף יום י"ד ניסן) שעה אחת. מה טעמא דר' יודה (שמ' בא יב,יט) אך ביום הראשון זה י"ד. יכול כל היום כולו ת"ל אך. הא כיצד חלוק את היום חציו לחמץ וחציו למצה.**

(שמ' בא יב,יח) בראשון – פזר, רעיון של איסור חמץ לר' יהודה מחצות יום י"ד ניסן, ולר' מאיר משעה אחרונה ב"ד, היינו איסור לשעות, מועבר לנושא תענית לשעות המוזכרת ב-**[בבלי עבודה זרה לד,א]** ר"ע (תוס' רב עוקבא) ... אמרי, הלכתא: מתענין לשעות, ואם תפלה תפלת תענית;

תענית לשעות הקטורה לפסח היא תענית בכורים **[טור אורח חיים הלכות פסח סימן תע]** גרסינן במסכת סופרים (נחלת צבי: פרק אחרון הלכה א) **הבכורות מתענין בערב פסח** (טט: ומשמע מההמשך שזאת תענית שעות) והטעם זכר לנס שניצולו ממכת בכורות וכתב אבי העזרי (א) שגם בכור לאב יש לו להתענות כמו שהיתה המכה גם בהם ומיהו גדול הבית א"צ להתענות אף ע"פ שהיתה בהם המכה לא מחמירנן כולי האי האיסטניס מתענה כדי שיאכל מצה לתיאבון והכי איתא בגמרא **[עולת שבת]** (פרק ערבי פסחים קח,א) פרק רב ששת הוה יתיב בתעניתא כל מעלי יומא דפסחא משום דאיסטניס הוה ואי הוה אכיל ביממא לא הוה מצי אכיל בליליא: תענית לשעות ב-**[רמב"ם תעניות פ"א, ה"ג] מתענה י אדם שעות** והוא שלא יאכל כלום שאר היום, כיצד הרי שהיה טרוד בחפציו ומתעסק בצרכיו ולא אכל עד חצות או עד כ' תשע שעות ונמלך להתענות בשעות שנשארו מן היום, הרי זה מתענה אותן שעות ומתפלל בהן ענוו, שהרי קבל עליו התענית קודם שעות התענית, וכן אם אכל ושתה ואחר כך התחיל להתענות שאר היום הרי זה

ב"ה טוב טעם ודעת ולדני (טורניר) כי במוצאי האמנותי - תהלים ק"ט, שם: עמי המראק והתורה שבעל פה, התשס"א - התשפ"ג; תפיסת ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להבדיל: מונח - רבו; מוציא מפשט - מרכא = מאריך, רבו; דרנא - מצרף: תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה - שנוי משמעות, רבו מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבו, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עקירה. שגגה = שחכה: פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

וּלְמַעַן - פזר, שם הטעם מרמז ל- מחלק (מפזר) להם קליות ואגוזים (טט: כעין שהתפזרו ישראל במצרים לאסוף תבן). **תְּסַפֵּר** - תלישא-קטנה, שם הטעם מרמז ל- חוטפין (תולשין) מצה זה מיד זה (טט: כעין שהשתדלו לעשות שיעור מתכונת הלבנים). **בְּאֲזֵי בִנְךָ** - קדמא ואזלא במובן של מוקדם והולך, שמות הטעמים מרמזים לכך שקודם לאכילה אמורים ללכת עם האוכל מהשולחן, בלשון הרמב"ם - ועוקרים [א] השולחן או לסלק הקערה שבה המצות והמרור והתבשיל לצד אחר כאילו כבר אכלו, וכתב ב-**[זבחי צדק]** כל השינויים נעשים כדי שיראו הבנים וישאלו והיינו **וּלְמַעַן תְּסַפֵּר בְּאֲזֵי בִנְךָ וּבֶן-בִּנְךָ** וגו' (טט: קדמא כוונת ה' וגרמה לצויו פרעה שיפוצו, כדי לאסוף את רפ"ה ניצוצות הקדושה ממצרים ולעשותה כמצודה שאין בה דגן וכמצולה שאין בה דגים).

וּלְמַעַן - פזר, לימוד מנבואת משה לנבואת נביאים אחרים.
[שמות רבה (וילנא) פרשת בא פרשה יג,ד] וּלְמַעַן תְּסַפֵּר בְּאֲזֵי בִנְךָ, גלה הקדוש ברוך הוא למשה מה מכה יביא עליהן וכתב משה ברמז **וּלְמַעַן תְּסַפֵּר בְּאֲזֵי בִנְךָ**, זו מכת ארבה כמה דתימא **(יואל א,ג)** עֲלֵיָהּ לְבַנְיָם סִפְרוּ וּבְנֵיכֶם לְבַנְיָם וּבְנֵיכֶם לְדֹר אַחֲרָיִם ... מקשה **(ר' חיים פלטיאל) (שמ' בא י,ד)** אַרְבֵּה בְּגִבְלָהּ: תימה אנה דבר יי למשה, וי"מ דיליף סיפור סיפור דכת' כאן **וּלְמַעַן תְּסַפֵּר** וכתב ביואל **(יואל א,ג)** לְבַנְיָם סִפְרוּ, או משום דכתיב כאן **אֲשֶׁר הִתְעַלְלִיתִי** והתם ביואל (טט: ?) כתיב **(שעיהו יב,ד)** הוֹדִיעוּ בְּעַמִּים עֲלִילֹתַי גבי ארבה. מיהו תימא (אבל תימיה) הוא שהרי יואל היה אחרי כן כמה ימים (שנים רבות), ותיריך **(רבי' יוסף בכור שור)** ז"ל שהרבה נביאות מצינו שאמר[ו] הנביאים ואינו מפורש היכן אמרו הק' י"ש (הקב"ה יתברך שמו), ... ועל הלשון של סיפור הדורות הבין משה שהוא מכת ארבה.

ורשב"ם (אינו ברשב"ם שבחומש) פ' רמז לו הק' שו' **(שמ' בא י,ג)** וְאֶת-אֶתְחִי אֲשֶׁר-שְׁמֹתַי בָּם ארבה חשך מכת בכורות (צ"ע כיצד מרומז). ע"פ **(רבי יוסף בכור שור)** בארבה שייך סיפור דברים יותר משאר מכות כי ארבה רגיל לבוא לעולם, אבל זה של מצרים היה מיוחד במינו שהיה מין אחד על כל הארץ בכמות עצומה שלא חזרה שוב וגם שפשט רק בגבולות מצרים, וביואל מסופר על ארבה של מינים אחדים כל אחד בכמות עצומה והצווי לספר עליו. מסקנתנו שמה כאב הנביאים הכיר את נבואת יואל העתידה ולשונה ולכן הקיש מנבואת **(יואל א,ג)** עֲלֵיָהּ לְבַנְיָם סִפְרוּ שהוא על הארבה של יואל, אל הצווי אליו **(שמ' בא י,ג)** וּלְמַעַן תְּסַפֵּר בְּאֲזֵי בִנְךָ שעליו (משה) להזהיר את פרעה על ארבה.

וּלְמַעַן - פזר, מעביר רעיון נבואת משה בלי שמפורש היכן אמרו הק' י"ש לומר אותו, אל נבואת נביאים אחרים בלי שנאמר היכן אמר להם הק' י"ש לאמרם.

תְּסַפֵּר - תרסא, בתפקיד בעל בחינה נעלה היינו ליתן שבה להקב"ה לספר תהלתו בין האומות, ככתב ב-**[תורה שלמה ח]** ... **(שעיהו סג,ד)** נִקְּחָה עִמָּךְ לַעֲשׂוֹת לֹךְ שֵׁם תְּפָאֲרָתִי: כשנאלו ישראל ממצרים אמר להם משה לא במעשיכם אתם נגאלין, אלא **לְמַעַן תְּסַפֵּר בְּאֲזֵי בִנְךָ לִיתֵן שִׁבְחָה לְהַקְב"ה** שבניו מספרים תהלתו בין האומות וכה"א **(תה' צו,א)** שִׁירוּ לַה' שִׁיר תְּהִלָּתֹךְ **(תה' צו,ג)** סִפְרוּ בְּגוֹיִם כְּבוֹדוֹ **(מדרש תהלים מזמור צו)**

[תורה שלמה ינא]] (שמ' בא י,ג) וְאֶת-אֶתְחִי אֲשֶׁר-שְׁמֹתַי בָּם, **(תה' קה,ב)** שְׁמוֹתֵיכֶם דְּבַרֵי אֱתוֹתַי, א"ר יהודה בר סימון שהיו המכות נרשמות בגופן באותיות, שנאמר **(שמ' בא י,ג)** וְאֶת-אֶתְחִי אֲשֶׁר-שְׁמֹתַי בָּם. **(מדרש תהלים מזמור קה,ח)** ובהערות תו"ש כתב ... אמר רבי יודן בר סימון שהיו המכות חקוקות על המטה בלשון נוטריקון דצ"ך עד"ש באח"ב, ומשה מביט בו איזה מכה ראויה לפרעה לבוא ומביאה, והיה המטה משואוי מ' סאה, ושל סנפירון היה, והיה מכה בו, והמכות נרשמות בגופן. ומבואר שלגירסא אחת, אות מהמכה נרשם בגופן. ראה תו"ש בר"ד [ק"ט], מדרש על הפסוק **(בר' ד,טו)** וְנָשָׂם ה' לְלֶגֶן אוֹת, שנרשם בזרועו אות אחת משמו (טט: של ה'). אם טעם פזר משמש כציור רעיון (אידיאו גרמה בלע"ז) או צורתו מרמזת לעוף או שרץ במעופו. **תְּסַפֵּר** - תרסא בתפקיד בעל בחינה נעלה (כעין מחיצה לעצמו) כי המטה מסנפירון, שבמקום אחר נאמר שהוא מכסא הכבוד. אפשר שאבן סנפירון היא בעלת תכונה כמו של י"ב אבני החושן שהן מושכות מכה עליון אל הנביא או הכהן. ועל כך כתב **(רבינו בחיי) (שמ' תצוה כח,טו)** וְהָאֲבָנִים ... וראיתי בספר האבנים שחברו הפילוסוף, שהאבנים צריכות טהרה, וידוע מסגולתם שהנושא אותם בטומאה יתבטל כחם אליו או יחלש, ואם ישוב ויטהר תחזור האבן לכחה הראשון כבתחלה, והסבה והטעם בזה לפי מעלות רוחניות הכח העליון שהאבן מושכת ממנו שהוא מדבק בטהרה ומתרחק מן הטומאה, ונראה פחות שטעם **תְּסַפֵּר** - תרסא בתפקיד שיעור של משקל המטה,

ורב"ם **[מנחה בלולה]** אותותי אל תקרי **אתְחִי**, אלא אותיותי, שהם אותיות השם הנכבד, שהוא היה המחזק ומכבד לבו (של פרעה), וכמו שההוגה השם באותיותיו נעקר מן העולם כך יהיה אחרית פרעה ועמו. ולזה תרגם אונקלוס אותותי הראשון **(א,ג)** אֲתִי שהוא תרגום של אותיות **(שמ' בא י,א)** לְמַעַן שְׁתִּי אֶתְחִי ארבע אותיות ה' הנכבד, המרומזות בטעם רביע של מלת **לְמַעַן** והב' **(ג,ג)** אֲתִי (טט: מופתים) שהוא תרגום של אות.

ויש להקשות כי נאמר ב-**(שמ' וארא ז,ג)** וְהָרַבִּיתִי אֶת-אֶתְחִי וְאֶת-מוֹפְתֵי בְּאֲרָץ מִצְרַיִם: ולכן מופתי אינו פירוש לאותותי. נסביר הטעמים ע"פ **[מנחה בלולה]** בסדר הבא:

וּבֶן-בִּנְךָ - רביע, אפשר כי כאן רמז לדרוש את מאמר ההגדה "כנגד ארבעה בנים דברה תורה" לדרוש בפרשות **(שמ' בא י,ג)** "קַדְשֵׁי-לֵי כַל-בְּכוֹר" וב-**(שמ' בא י,א)** "וְהָיָה כִּי-יִרְבְּאֶךָ ה'" ארבעה בנים בכתובים שבהן מוזכרים במפורש רק שני בנים. **וְאֶת-אֶתְחִי** - מקף כרב-מצב משמעות המלה (א) בלשון ההגדה - זה המטה ... תעשה בו את האת, (ב) מופתים? התורה מתכוונת למטה. (ג) אותיות שם הנכבד. אפשר כי לכך מרמז טעם **וְאֶת-אֶתְחִי** - טפחא, כשנוי ורבו.

אפשר כי מרמז למדרש אל תקרי **אתְחִי**, אלא אותיותי, שהם (טט: ארבע) אותיות השם הנכבד, שהוא היה המחזק ומכבד לבו, **תְּסַפֵּר** - תלישא-קטנה בתפקיד עקירה של פרעה ועמו והעבודה זרה שלו מן העולם.

וּלְמַעַן - פזר, מעביר רעיון עקירת פרעה מן העולם בגלל שהתנגד לה' בפיו אל ההוגה השם באותיותיו נעקר מן העולם **וּלְמַעַן** - פזר, מעביר רעיון השבחה על עקירת פרעה לברכת הנסים **[תורה שלמה ז] הערות** ובמדרש הגדול מביא שם אחרי זה **וּלְמַעַן תְּסַפֵּר בְּאֲזֵי בִנְךָ וּבֶן-בִּנְךָ [משנה ברכות פ"ט,מ"א]** (גמרא) דברכות נד. הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל מברך ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה. (טט: אפשר כי העקירה של פרעה ועמו והעבודה זרה שלהם מן העולם מתבטא בהמשך המשנה) מקום שנעקרה ממנו עבודת כוכבים אומר ברוך שעקר עבודת כוכבים מארצנו:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקא-קטן – 2; זקא-גדול; 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מינוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

בְּאֲזֵנֵי בְנֵךְ – קדמא ואולא, כפי שהצענו לעיל תבנית הטעמים עשויה להעיד על לימוד בפסוק בכעין כלל ופרט וכלל על תוכן ההגדה של פסח. המלים **בְּאֲזֵנֵי בְנֵךְ** הם פרט למי ללמד ומבוא ל-מה ללמד. הביא **[תורה שלמה ז] הערות** ... ובלקט טוב: פסוק זה למשה אמרו **וְלִמְעַן תְּסַפֵּר** בתורה להודיע לדורות. ובכתי"י מדרש חפץ: **וְלִמְעַן תְּסַפֵּר** מכאן שחייב אדם לספר בשבת הקב"ה מן התורה כו'. ולכן תוקן לברך ברכת ישתבח החותמת את ההגדה של פסח עם שינויי נוסח וע"פ **[אבורהם]** ו-**[דברי חמודות]** שכל אותן ט"ו לשונות של שבת הסדורים בברכת ישתבח דורש במכילתא מתוך שירת הים ומתוך הפסוקים של ויברך דוד. אפשר כי קדמא ואולא מציגים מלמד על אמירת שבת לה' בליל אמירת ההגדה והגלמד הוא הרעיון של ברכת השבח לכל יום הוא דרך הרעיון שיום יום מזכירין יציאת מצרים (ע"פ פירוש סידור התפלה לרוקח [טו] הודו לה') ולכן עם עזרת טעם פזר או בלעדיו ברכת ישתבח היא גם החותמת את פרקי דזמרה בתפילה של שחרית של כל יום.

[טור אורח חיים הלכות ברכות ושחר ושאר ברכות סימן נד] (א) ישתבח אינו פותח בברוך לפי שהוא סמוך לב"ש (ט: סמוך לשתי הברכות המקדימות לקריאת שמע) ששניהם נתקנו על פסוקי דזמרה זו לפנייהם וזו לאחריהם ופסוקים שביניהם לא היה הפסק וחותרם בא"י מלך מהולל² בתשבחות ואל ההודאות וכו' עד חי העולמים **[ב] פרישה** ... וכן משמע מלשון התוספות דפרק הירואה (ברכות נט. ד"ה הלכך ע"ש).

1.1.3 שלוש מצות בליל הסדר

במהזור ויטרי כתוב כי הפסוק **שמות בשלח טז, לו: וְהִעֲמַרְתָּ עֲשִׂייתָ הָאֵיפָה הוּא: פ**, הוא המקור לשלוש מצות בליל סדר פסח והן זכרון למעשר של שלוש מצות שנפחן ביחד היה עומר ושניתנו לכהנים במקדש מתוך שלושים מצות התודה שהביא כל מקריב קרבן תודה. **וְהִעֲמַרְתָּ** – זקא-גדול, צורת הטעם שתי נקודות וקו לידם מרמז להלכה בעלת שלושה ענינים שאפשר כי שתיים מהן באופן אחד ואחת באופן אחר. אכן השו"ע מביא הלכות אחדות לחלוקה בין שתי מצות למצה שלישית.

פסוק זה מסיים את פרשת המן והוא חלק מהזכרון למן שהקב"ה הוריד לאבותינו במדבר. ההגדה באה להזכירנו גם את טעם המן המיוחד המרומוז ב- **הא לחמא עניא**...

1.1.4 הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים.

שמות בשלח טז, לב: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוְּיָה ה' מִלֵּא הַעֲמַרְתָּ מִמֶּנִּי לְמַשְׁמַרְתָּ לְדֹרֹתֶיךָ לְמַעַן יִרְאוּ אֶת-הַלֶּחֶם אֲשֶׁר הֶאֱכַלְתִּי אֶתְכֶם בְּמִדְבַר בְּהוֹצִיאֵי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:

הא לחמא. – לשון ההגדה הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים, מספר על הלחם – המצה, שאכלו אבותינו במצרים. ב-הגדה של פסח עם ליקוטי טעמים ומנהגים, אדמו"ר מ"מ שניאורסאהן זי"ע מצטט את ה-**מנן אברהם (ש"ע או"ח סימן תע"ג סעיף קטן כ"ד)**. ש-אף שאין זה אותו הלחם ממש אלא דוגמת הלחם (מכל מקום) לישנא דקרא הוא **(שמות בשלח טז, לב) לְמַעַן יִרְאוּ אֶת-הַלֶּחֶם אֲשֶׁר הֶאֱכַלְתִּי**, והרי אין זה הלחם שאכלו אלא דוגמת הלחם, הכא נמי בשולחן שלפנינו דוגמת הלחם. הפסוק הוא בפרשת המן ועוסק בשימור צנצנת מן זכרון לחם שאכלו במדבר. קישורו ל- **הא לחמא עניא**... אינו רק בשביל דוגמת הלחם, אלא שנקיבה ונקיבה את זמן הגאולה המתבטא בטעם המן הבא מהשמים, ולכך מרמזים טעמי הקרא המקשרים בין מצות יציאת מצרים, ובין המן ובין מצות כל ליל סדר. וההסבר הולך לאחור:

האֲכַלְתִּי אֶתְכֶם בְּמִדְבַר – מהפך פשטא זקא-קטן, זקא-קטן רימז לשני לימודים, לימוד כפשוטו למן, ומהפך פשטא לימוד המוציא מפשוטו המרומוז ב- **אֲשֶׁר** – טעם קדמא טעימת טעם המן קדמה לירידתו כי כבר טעמוהו במצה שאכלו בני ישראל בליל יציאת מצרים ובעוגות מצות – החררה שהוציאו עמם ממצרים במשך שלושים יום עד שביום השלושים ואחד ירד להם המן, כמובא ב-**בבלי קידושין לחא, תניא אידך: ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה - וכי ארבעים שנה אכלו? והלא ארבעים שנה חסר שלשים יום אכלו! אלא לומר לך, עוגות שהוציאו ממצרים טעמו בהם טעם מן.**

לְמַעַן - מונח פסק, כעין סדור שנחלק, קריאה ללא פסק **לְמַעַן יִרְאוּ אֶת-הַלֶּחֶם** כמאמר **מאור עיניים (שמות בשלח טז, ג)** שבמדבר המן ניתן ללא התכסות והתלבשות בסיבה מן הסיבות **לְמַעַן** - מונח פסק, קריאה עם פסק כמאמר **מאור עיניים (שמות בשלח טז, ג)** לידיעת הדורות שהמן ניתן כל יום בהתכסות והתלבשות בסיבה מן הסיבות. טעם פסק מרמז להסתרת המן בכל יום בסיבה מן הסיבות. אבל אפשר כי בליל סדר פסח באכלנו מצה טועמים טעם המן הניתן ללא ההתכסות והתלבשות בסיבה מהסיבות, דוגמת הלחם שאכלו אבותנו בארץ מצרים ואח"כ במדבר. ועל הטעימה מן המן נאמר ב-**שמות בשלח טז, טו: וַיִּרְאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אָחִיו מִן הוּא וְגו'** **וַיֹּאמְרוּ** - קדמא ואולא במלה אחת, ענין של שוויון, אמרו שכבר טעמו טעם שוה למן במצות מצרים.

1.1.5 מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות - וְלִמְעַן תְּסַפֵּר בְּאֲזֵנֵי בְנֵךְ וּבֶן-בְּנֵךְ שְׂמֹת בֵּא י,ב:

וְלִמְעַן תְּסַפֵּר בְּאֲזֵנֵי בְנֵךְ וּבֶן-בְּנֵךְ אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלְתִּי בְּמִצְרָיִם וְאֶת-אֲתִי אֲשֶׁר-שְׁמַתִּי בְּכֶם וַיְדַעְתֶּם כִּי-אֲנִי ה': (כז אדר התשע"ג) הרב גימפל בניש הי"ו בשם ... נאמר ב-**רמב"ם הלכות חמץ ומצה פ"ז, ה"ג** וצריך לעשות שינוי בלילה הזה כדי שיראו הבנים וישאלו ויאמרו מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות עד שישב להם ויאמר להם כך וכך אירע וכך היה. וכיצד משנה מחלק להם קליות ואגוזים ועוקרים [א] השולחן מלפניהם קודם שיאכלו והוטפין מצה זה מיד זה וכיצד בדברים האלו, ... [א] **[הגהות מיימוניות הלכות חמץ ומצה פ"ז, ה"ג]** ואנו דשלחנות שלנו גדולים ואי אפשר בקל לעקרן מנהג כשר לסלק הקערה שבה המצות והמרור והתבשיל לצד אחר כאילו כבר אכלו ואין צריך יותר כדי להתמיה התינוקות ...

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור) (ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סליק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מנח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מנח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: **פוז** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע פ.

וּלְמַעַן – פזר, רמז ל- מחלק (מפזר) להם קליות ואגוזים **תְּסַפֵּר** – תלישא-קטנה רמז ל-וחוטפין מצה זה מיד זה **בְּאֲזֵי בְּנֵךְ** – קדמא ואזלא במובן של מוקדם והולך, רמז ל- ועוקרים [א] השולחן או לסלק הקערה שבה המצות והמרור והתבשיל לצד אחר כאילו כבר אכלו

[שמות רבה (וילנא) פרשת בא פרשה יג ד] וּלְמַעַן תְּסַפֵּר בְּאֲזֵי בְּנֵךְ, גלה הקדוש ברוך הוא למשה מה מכה יביא עליהן וכתב משה ברמז **וּלְמַעַן תְּסַפֵּר בְּאֲזֵי בְּנֵךְ**, זו מכת ארבה כמה דתימא (יואל א) עליה לבניכם ספרו, ... **וּלְמַעַן** ג' 196 ועוד ז"ה עולה ארב"ה **[ר' חיים פלטיאל שמות פרק י (ד)]** ארבה בגבולין. תימא אנה דבר יי למשה, וי"מ דיליף סיפור סיפור דכת' כאן **וּלְמַעַן תְּסַפֵּר** וכתוב ביואל לבניכם (ת)ספרו, או משום דכתוב כאן אשר התעללתי והתם ביואל כתיב והודיע בעמים עלילותיו גבי ארבה. מ' תימא הוא שהרי יואל היה אחרי כן כמה ימים, ותירץ **[רבי' יוסף בכור שור]** ז"ל שהרבה נביאות מצינו שאמרן הנביאים ואינו מפורש היכן אמרו הק' י"ש, ... ועל הלשון של סיפור הדורות הבין משה שהוא מכת ארבה. ורשב"ם פ' רמז לו הק' שנ' ואת אותותי אשר שמתים במ ארבה חשך מכת בכורות.

וּלְמַעַן – פזר, מעביר רעיון נבואת משה בלי שמפורש היכן אמרו הק' י"ש, אל נבואות נביאים אחרים בלי שנאמר היכן אמרו הק' י"ש. **תְּסַפֵּר** – תרסא, בתפקיד בעל בחינה נעלה היינו ליתן שבח להקב"ה לספר תהלתו בין האומות, כ-**[תורה שלמה [ח]]** ... נהגת עמך לעשות לך שם תפארת (תה' סג, יד). כשנגאלו ישראל ממצרים אמר להם משה לא במעשיכם אתם נגאלין, אלא **לְמַעַן תְּסַפֵּר בְּאֲזֵי בְּנֵךְ** ליתן שבח להקב"ה שבניו מספרים תהלתו בין האומות וכה"א שירור לה' שיר חדש ספרו בגוים כבודו. **[מדרש תהלים מזמור מד]** **[תורה שלמה [יא]]** וְאֵת-אֲתֵי אֲשֶׁר-שָׁמְתִי בָּם, שמו במ דברי אותותיו (תה' קה, כז), א"ר יהודה בר סימון שהיו המכות נרשמות בגופן באותיות, שנאמר ואת אותותי אשר שמתים במ. **[מדרש תהלים מזמור קה ח-]**

ובהערות כתב ... אמר רבי יודן בר סימון שהיו המכות חקוקות על המטה בלשון נוטריקון דצ"ך עד"ש באח"ב, ומשה מביט בו איזה מכה ראויה לפרעה לבוא ומביאה, והיה המטה משואוי מ' סאה, ושל סנפירון היה, והיה מכה בו, והמכות נרשמות בגופן. ומבואר שלגירסא אחת, אות מהמכה נרשם בגופן. ראה תו"ש בר' ד [ק"ט], מדרש על הפסוק וישם ה' לקין אות, שנרשם בזרועו אות אחת משמו.

תְּסַפֵּר – תרסא בתפקיד שיעור של משקל המטה, ועוד תרסא בתפקיד בעל בחינה נעלה כי המטה מספירון שבמקום אחר נאמר שזה מכסא הכבוד. אפשר שאבן סנפירון היא מסוג י"ב אבני החושן שהן בעלות תכונה להעביר השפעת רוח הקודש אל הנביא או הכהן. ובס' מנחה בלולה אותותי אל תקרי **אתתי**, אלא אותותי, שהם אותיות השם הנכבד, שהוא היה המחזק ומכבד לבו, וכמו שההוגה השם באותיותיו נעקר מן העולם כך יהיה אחרית פרעה ועמו. ולזה תרגם אונקלוס אותותי הראשון (ס' א) אתי שהוא תרגום של אותות והב' (ב' א) אותותי שהוא תרגום של אות.

וּבְנֵי-בְנֵךְ – רביע, אפשר כי מרמז למדרש אל תקרי **אתתי**, אלא אותותי, שהם אותיות השם הנכבד, שהוא היה המחזק ומכבד לבו, **תְּסַפֵּר** – תלישא-קטנה בתפקיד עפירה של פרעה ועמו מן העולם **וּלְמַעַן** – פזר, מעביר רעיון עקירת פרעה מן העולם בגלל שהתנגד לה' בפיו אל ההוגה השם באותיותיו נעקר מן העולם **וּלְמַעַן** – פזר, מעביר רעיון השבחה על עקירת פרעה לברכת הנסים **[תורה שלמה [ז] הערות]** ובמדרש הגדול מביא שם אחרי זה **וּלְמַעַן תְּסַפֵּר בְּאֲזֵי בְּנֵךְ וּבְנֵי-בְנֵךְ** משנה (גמרא) דברכות נד. הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל מברך ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה.

בְּאֲזֵי בְּנֵךְ – קדמא ואזלא, כעין מלמד, **[תורה שלמה [ז] הערות]** ... ובלק"ט: פסוק זה למשה אמרו למען תספר בתורה להודיע לדורות. ובכת"י מדרש חפץ: ולמען תספר מכאן שחייב אדם לספר בשבח הקב"ה מן התורה כו'.

1.1.6 עד שדרשה בן זומא ... כל ימי חיך

בבלי סוטה מט,א

שמבזבזין דין אביהם לעתיד לבוא, אומרים לפניו: רבונו של עולם, מאחר שאתה עתיד ליפרע מהן, למה הקהיתם שיניהם במ! אמר: ר' אילעא בר יברכיה: אלמלא תפלתו של דוד – היו כל ישראל מוכרי רבב, שנאמר: שיתא ה' מורה להם. וא"ר אילעא בר יברכיה: אלמלא תפלתו של חבקוק – היו ב' תלמידי חכמים מתכסים בטלית אחת ועוסקין בתורה, שנאמר: ה' שמעתי שמעך יראתי ה' פעלך בקרב שנים חייהו, אל תקרא בקרב שנים אלא בקרב שנים ואמר ר' אילעא בר יברכיה: שני תלמידי חכמים המהלכין בדרך ואין ביניהן דברי תורה – ראוי לישרף באש, שנאמר: ויהי המה הולכים הלך ודבר והנה רכב אש וגו', טעמא דאיכא דיבור, הא ליכא דיבור – ראוי לישרף. וא"ר אילעא בר יברכיה: שני ת"ח הדרין בעיר אחת ואין נוחין זה לזה בהלכה – אחד מת ואחד גולה, שנאמר: לנוס שמה רוצח אשר ירצה את רעהו בבלי דעת, ואין דעת אלא תורה, שנאמר: נדמו עמי מבלי הדעת. אמר ר' יהודה בריה דר' חייא: כל ת"ח העוסק בתורה מתוך הדחק – תפלתו נשמעת, שנאמר: כי עם בציון ישב בירושלים ככה לא תבכה חנון יהנך לקול זעקך כשמעתו ענך, וכתוב בתריה: ונתן ה' לכם לחם צר ומים לחץ. ר' אבהו אמר: משיעין אותו מזיו שכינה, שנאמר: והיו עיניך רואות את מוריך. ר' אחא בר חנינא אמר: אף אין הפרגוד ננעל בפניו, שנאמר: ולא יכנף עוד מוריך.

רשב"ג אומר משום ר' יהושע: מיום שחרב בהמ"ק אין וכו'. אמר רבא: בכל יום ויום מרובה קללתו משל חבירו, שנאמר: בבקר תאמר מי יתן ערב ובערב תאמר מי יתן בקר, הי בקר? אילימא בקר דלמחר, מי ידע מאי הוי? אלא דחליף. ואלא עלמא אמאי קא מקיים? אקדושה דסידרא ואיאה שמיא רבא דאגדתא, שנא: ארץ עפתה כמו אופל צלמות ולא סדרים, הא יש סדרים – תופיע מאופל.

ולא ירד טל לברכה, וניטל טעם פירות וכו'. תניא, ר"ש בן אלעזר אומר: טהרה – בטלה טעם וריח, מעשר – ביטל שומן דגן. רב הונא אשכח תומריתא דחינוניתא, שקלה כרכה בסודריה. אתא רבה בריה, א"ל: מורחינא ריחא דחינוניתא, א"ל: בני, טהרה יש בך, יהבה ניהליה. אדהכי אתא אבא בריה, שקלה יהבה ניהליה, א"ל: בני, שמחת את לבי והקהית את שיני. היינו דאמרי אינשי: רחמי דאבא אבני, רחמי דבני אבני דהוו ליה. רב אחא בר יעקב איטפל ביה ברב יעקב בר ברתיה, כי גדל, א"ל: אשקין מיא, אמר לו: לאו בריך אנא. והיינו דאמרי אינשי: רבי רבי, בר ברתך אנא.

מתני'. בפולמוס של אספסיינוס – גזרו על עטרות חתנים ועל האירוס. בפולמוס של טיטוס – גזרו על עטרות כלות, ושלא ילמד אדם

ב"ה טוב טעם ודעת ולדני (טסור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי: מהפך פשט – מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בהצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.**

את בנו יונית. בפולמוס האחרון – גזרו שלא תצא הכלה באפריון בתוך העיר; ורבותינו התירו שתצא הכלה באפריון בתוך העיר. משמת ר"מ – בטלו מושלי משלים. משמת בן עזאי – בטלו השקדנים. משמת בן זומא – בטלו הדרשנים.

[רש"י בבלי סוטה מט,א]

הדרשנים – שהיה בקי בטעמי המקראות כדאמר (רבי אלעזר בן עזריה) לא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא (ברכות דף יב:).

הפסוק מובא לפני הדיון עליו ב-[בבלי ברכות יב,ב]

(דברים ראה טז,א) לא-תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל-עליו מצות לחם עני

כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכר את-ימים צאתך מארץ מצרים על ימי תניף:

[בבלי ברכות יב,ב] משנה. מזכירין יציאת מצרים בלילות. אמר רבי אלעזר בן עזריה: הרי אני כבן שבעים שנה, ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא. שנאמר: (דב' ראה טז,א) למען תזכר את-ימים צאתך מארץ מצרים: ימי תניף – הימים, על ימי תניף – הלילות; וחכמים אומרים: ימי תניף – העולם הזה, על – להביא לימות המשיח.

גמרא. תניא (הברייתא כאילו ממיכה המשנה), אמר להם בן זומא לחכמים: וכי מזכירין יציאת מצרים לימות המשיח? והלא כבר נאמר (ירמיהו כג,ו) לכן הגה-ימים באים נאסיה ולא-יאמרו עוד סיה' אשר העלה את-בני ישראל מארץ מצרים: (כג,ו) כי אס-סיה' אשר העלה ואשר הביא את-זרע בית ישראל מארץ צפונה ומכל הארצות אשר הדחקים שם וישבו על-אדמתם: ס! – אמרו לו: לא שתעקר יציאת מצרים ממקומה, אלא שתהא שעבוד מלכויות עיקר, ויציאת מצרים טפל לו. כיוצא בו אתה אומר: (בר' וישלח ה,י) לא-ישרא שמך עוד יעקב כי אס-ישראל יהנה שמך.

עד דרשת בן זומא הזכירו יציאת מצרים רק בשחרית בקריאת שמע, והיה אם שמוע, פרשת צצית. מדרשת בן זומא החלו להזכיר פרשת צצית גם בקריאת שמע בערבית. לרבנן בימות המשיח יזכירו יציאה משעבוד מלכויות ויציאת מצרים.

וחכמים אומרים: ימי תניף – העולם הזה,

על – מנוקד חולם חסר משמעו מקיף הכל ממש. לכן מסקנתם להביא לימות המשיח.

לרבנן כאילו אין טפחא כטעם מפסיק (לא פסקא טעמא) ומסקנתם שהתוכן על ימי תניף לרבות לימות המשיח בנוסף על הזכרת הגאולה משעבוד מלכויות.

נסיון להסביר את רבנן עם טעם המקרא של מלת על – טפחא

חכמים אומרים: ימי תניף – העולם הזה, על (טפחא א) כפוחתת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה ימי תניף – העולם הזה, ואז כאשר ימי תניף מצורפים למלת על בא (ב) טפחא כשנוי ורבו – שנוי להביא לימות המשיח שאז תחילה ירבו – יוסיפו יזכור עיקרי גאולה משעבוד מלכויות ויזכירו גם יציאת מצרים כאיזכור משני.

נסיון להסביר את בן זומא עם טעמי המקרא של מלות ימי תניף – מרכא = מאריך – מרחיקה את תניף עד לפני ימות המשיח עד אז יזכירו יציאת מצרים, טעם מלת תניף – סלוק, מגביל ללמד שבימות המשיח אין איזכור יציאת מצרים.

לכן אם הזכרת יציאת מצרים היא רק לפני ימות המשיח, יש לדרוש מלת על כהכל ממש וע"י טעם טפחא בתפקיד שנוי משמעות, מלת ימי משתנה ממשמעות זמן יום (כמו בבדיקת מראות צרעת) אל משמעות זמן מעת לעת היינו לרבות הזכרת יציאת מצרים בלילות של כל יום. ודרך אנב מלת תניף עולה בגי' זמ"א כעין רמז לבן זומא.

(דב' ראה טז,א) כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכר את-ימים צאתך מארץ מצרים על ימי תניף: ... רביע ... זקף-קטן ... רביע ... זקף-קטן תבנית טעמים העשויה ללמד על ענין עצמתי מאד. לדרשת חז"ל עצמת הגאולה משעבוד מלכויות.

(דב' ראה טז,א) כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכר את-ימים צאתך מארץ מצרים על ימי תניף: ... רביע ... זקף-קטן ... רביע ... זקף-קטן.

כל זוג רביע ... זקף-קטן עשוי ללמד על דבר סתום שלא בא לסתום אלא לפרש. אחד מהם הוא דרשת בן זומא להזכרת יציאת מצרים בלילות.

(דב' ראה טז,א) כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכר את-ימים צאתך מארץ מצרים על ימי תניף: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים, תבנית טעמים העשויה ללמד על הקש, בנין אב, דבר החוזר וקורה. כגון גאולה משעבוד מלכויות שתהיה בחפזון, שתהיה מלווה בנסים כמו בגאולת מצרים.

(דב' ראה טז,א) למען תזכר – מונח רביע. בדיון ב-[בבלי ברכות יב,ב] המוליד אל ה-משנה. מזכירין יציאת מצרים בלילות. וגו', מוזכרות פרושות אחדות שבהן יש הזכרה של יציאת מצרים. והן לא נקבעו להאמר יחד עם קריאת שמע. ואז מגיע הדיון בפרשת צצית שמכילה ששה ענינים, יציאת מצרים ועוד חמישה ענינים אחרים ששלושה מהם הם אזהרות להמנע מדברים שהם נגד עקרונות אמונה שבפרשות שמע (נגד קבלת עול מלכות שמים), ו והיה אם שמוע (נגד קבלת עול מצוות). אפשר כי לכך מרמזת תבנית הטעמים של (דב' ראה טז,א) למען תזכר – מונח רביע, כעין לפחות ארבע ענינים שצריכים להיות בפרשה של הזכרת יציאת מצרים, היא פרשת צצית, שנאמרת בקריאת שמע.

[בבלי ברכות יב,ב] פרשת צצית מפני מה קבעוה? אמר רבי יהודה בר חביבא: מפני שיש בה חמשה (יש הגהה ששה) דברים: מצות צצית, יציאת מצרים, עול מצות, ודעת מינים, הרהור עבירה, והרהור עבודה זרה. בשלמא הני תלת – מפרשן; עול מצות – דכתיב: (במ' שלח טו,לט) וראיתם אלו וזכרתם את-קל-מצנת ה', צצית – דכתיב: (במ' שלח טו,לו) ויעשו לכם ציצת וגו', יציאת מצרים – דכתיב: (במ' שלח טו,מא) אשר הוצאתי וגומר, אלא דעת מינים, הרהור עבירה, והרהור עבודה זרה מנלן? – דתניא: (במ' שלח טו,לט) אתרי לכבכב – זו מינות, וכן הוא אומר: (תה' יד,א) (תה' נג,ג) אמר נבל בלבו אין אלקים, (במ' שלח טו,לט) אתרי עיניכם – זה הרהור עבירה, שנאמר: (שופטים יד,ג) ויאמר שמשון אל-אביו אותה קח-לי קי-דיא ישגה בעיני, (במ' שלח טו,לט) אתם זנים – זה הרהור עבודה זרה, וכן הוא אומר: (שופטים ח,לג) ויזנו אתרי הכעלים.

1.1.7 מעשה בחכמי ישראל כליל פסח

מעשה בחכמי ישראל כליל פסח בבני ברק שהיו מספרים כל אותו הלילה בניסי יציאת מצרים. עסקו באמונה ולא בהלכה. מזה רבי אלעזר בן עזריה זכה לאיזכור יציאת מצרים בלילות.

1.1.8 התשובות לארבעה בני

לבן החכם העדות אלו מצוות שהזמן גרמן. שמעת את המעשה בחכמי ישראל, כליל פסח הם השקיעו עצמם בספור יציאת מצרים, באמונה בה' ולא עסקו במשפטים וחוקים. לכן אתה החכם תעשה כמותם. הלכות הפסח והסדר הסתיימו ב"אין מפטירין אחרי האפיקומן". עכשיו

ב"ה טוב טעם ודעת (ט"ו) כי במצוותך האמנתי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותקדימים) - להגביל: **מונח** - רבוי; **מהפך פשט** - מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **הרצא** - מחרף; **תביר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** - קב" ששעויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה שיה לפיטויה; **מרכא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שיה לפיטויה; **תביר מרכא טפחא** - קבוצה שמעמיע חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקו** - סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקא-קטן** - 2; **זקא-גדול** - 3; **רביע** - 4; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בהצי פסוק - היקש; השלישי: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואלא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** - דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שפחה: **תלישא-גדולה** = **הלשא** - דרוש בפסוק ולפינו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שפחה: **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

המשך בשמחה והרבה בסיפור יציאת מצרים שזה יסוד האמונה בה', ברמזי השגחה ה' של שיר השירים, בפיוטים של ניסי הלילה בכל הדורות. בנס של תחילת פרשת מצורע התשפ"ד.
 לכן התם השואל "מה זאת" ההתרגשות עד ליל הפסח, הסעודה שאינה כמו בשבת, ההגדה, השירים, שמחה לצאת מגדרנו שעם הזמן תקבע כאמונה בה' יתברך בהשגחתו ושזכינו להיות עמו. יקבע כי הווים בשמחה את האמונה הפשוטה שהייתה בגאולה בליל יציאת מצרים.

1.1.9 **הבן שאינו יודע לשאול והבן הרשע**

ההגדה (והבן) שאינו יודע לשאול את פתח לו שנאמר **(שמ' בא יג,ח)** **והנדרת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי מצרים:**

חובת הגדה לבן שאינו יודע לשאול. **[בשבילי ההגדה- הרב ש"ב ליברמן]** הסביר ע"פ אור החיים שלבנים השואלים (חכם, רשע, תם) עונים כל השנה. ע"פ רש"י דאיירי בבן שאינו יודע לשאול מדכתיב **(שמ' בא יג,ח)** **והנדרת לבנך** שהוא עצמו יגיד לו בלא שאלתו. מתוך חיוב ההגדה לבן שאינו יודע לשאול בליל ט"ו ניסן עם הדיון עם הבנים האחרים כל השנה, מביאה לחיוב ההגדה בליל ט"ו ניסן. בליל פסח כל בני ישראל במדרגה של בן שאינו יודע לשאול ועושה כמו שאביהם הקב"ה אומר. **(שמ' בא יג,ח)** **בעבור זה** וגו' זאת התשובה גם לבן הרשע. כי הוא מסיבות שונות במצב "שאינו יודע לשאול" בלמוד התורה ובאמונה. אומרים לו עכשיו הווים בשמחה את האמונה הפשוטה שהייתה בגאולה בליל יציאת מצרים והבורא והמנהיג ישראל והבריאה נאמן לגאול כל אחד מישראל איך שהוא.

1.1.10 **יכול מראש חדש**

בליל ט"ו ניסן מקיימים מצוות סעודה שבה בשר קרבן פסח, מצות ומרורים נמצאים ביחד והמצוה נלמדת מפסוקים אחדים: **(שמ' בא יב)** **(ו) והיה לכם למשקרת עד ארבעה עשר יום להקדש הגה ונשחטו אלו** (את השה או הגדי) **כל קהל עדת ישראל בין הערבים:** **(ח) ואכלו את-הבשר בגללה הגה** (ליל ט"ו ניסן, הבא אחרי בין הערבים של י"ד ניסן של השחיטה) **צליאש ומצות על-מרים יאכלהו:** מצוות אמירת ההגדה בליל ט"ו בניסן בשעת הסעודה נלמדת מ-**(שמ' בא יג,ח)** **והנדרת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי מצרים:**

לכן מדוע מבררת **(ההגדה)**: יכול **(שהקרבן קרבן הפסח, הסעודה וההגדה יהיו)** מראש חדש, תלמוד לומר **(שמ' בא יג,ח)** **והנדרת לבנך ביום ההוא**. אי **ביום ההוא** יכול מבעוד יום (בי"ד בניסן), תלמוד לומר **בעבור זה**. **בעבור זה**, לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך. הפסח לא מוזכר. הסבר אחד שזה מתאים גם לעורכי סדר פסח וסעודה ללא קרבן פסח. להלן מוצע הסבר נוסף. מה קשה ל-**(ההגדה)**? התוכן **(שמ' בא יג,ח)** **ביום ההוא** מגביל ההגדה לליל ט"ו ניסן כאשר **בעבור זה** לפני המגידים. אבל תבנית הטעמים מרכא טפחא של **(שמ' בא יג,ח)** **ביום ההוא** פועלת בתפקיד יתור לרבות. **(ההגדה)** מבררת מהו הרבוי.

(ההגדה) (א) האם לרבות את ראש חודש ניסן, ליל בריאת העולם לשיטת ר' יהושע, ליל מאמר ה' למשה **(שמ' בא יב,ב)** **הקדש הגה לכם ראש הקדשים ראשון הוא לכם להקדש השנה:** המצוה הראשונה של התורה ללא ספר בראשית, שממנה מתחיל משה ללמד לעם מצוות הפסח. היום שממנו מונים את השנים בלוח העברי; כי מוזכר למשל ב-**[אוצר החכמה, אור תורה - תשמ"ט ר' כהן ישראל עורך, ע' 625]** מנהג קהלות צפון אפריקה לעשות כעין סעודה ב-לילה הראשון של חודש ניסן זכר לראש השנה הקדמון שהיה חל בניסן [ראה לקמן בשם ס' יוחסין] נקרא "ליל אל בסיסה" וגם "בסיסת אל מרקומה" ... זכר למשכן שנוסד בו ביום. ועל זה פרש"י **(י' שמ' ט,א)** יום שנטל עשר עטרות כמו ששנינו בסדר עולם, וכתב **[אוהב ישראל ע"פ אור החיים]** שבני ישראל היו במדרגה גדולה והעלו כל הניצוצות הקדושות להקדושה.

(ב) האם לרבות הגדה מבעוד יום, היינו בי"ד בניסן. ע"פ שיטת רבי יהודה בן בתירה **[בפרק קמא דזבחים]** המכשיר שחיתת פסח בשחירת י"ד, וגם לפי רבנן בשחיטה בין הערבים אפשר לקיים הגדה בלי סעודה כיוון שהפסח כבר נשחט. לכך עונה **(ההגדה)** **בעבור זה** שתכין מאכלים ותאכלם כמו שעשו אבותינו במצרים **(שמ' בא יג,ח)** **ביום ההוא** בליל הפסח (ליל ט"ו ניסן) בפשטו כמי שאינו יודע לשאול, וקיימו הנאמר ב-**(שמ' בא יב,ח)** **ואכלו את-הבשר בגללה הגה** **צליאש ומצות על-מרים יאכלהו:**

מה מלמדות תבניות הטעמים של **(שמ' בא יג,ח)** **ביום ההוא לאמר בעבור זה** ?

התוכן **(שמ' בא יג,ח)** **ביום ההוא** ממעט זמן הגדה אחר. אז מה באה תבנית הטעמים של **ביום ההוא** - מרכא טפחא (יתור) לרבות? (א) רבוי חובת הגדה לבן שאינו יודע לשאול. **[בשבילי ההגדה- הרב ש"ב ליברמן]** הסביר ע"פ אור החיים שלבנים השואלים (חכם, רשע, תם) עונים כל השנה. ע"פ רש"י דאיירי בבן שאינו יודע לשאול מדכתיב והגדת לבנך שהוא עצמו יגיד לו בלא שאלתו. (ב) אפשר כי הרבוי המרומז בתבנית הטעמים מרכא טפחא בא להזכיר סיבות אחדות להגדה דווקא ל-**(שמ' בא יג,ח)** **ביום ההוא** (א) ליל "ברית בין הבתרים" כמוזכר בשלב הבא בהגדה **(בר' לך טו,ג)** **ויאמר לאבכם ידעו תדע פיגרו והנה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועננו אתם ארבע מאות שנה:** פי **[רד"ק]** ... גרים בארץ לא להם עד תשלום ארבע מאות, מיום שיהיה לו זרע (טט: בט"ו ניסן), כי כן אמר לו כי גר יהיה וזרעך, ועוד שלשים שנה מהיום, וכן היו במצרים עד ששלמו ת' שנים משנולד יצחק ול' שנה מיום שנראה לאברהם בברית בין הבתרים (טט: בליל ט"ו ניסן) עד שנולד יצחק (טט: בט"ו ניסן).... הקב"ה מדייק רגעיו מעת לעת. (ב) זה ליל שימורים שהנפלאות שחלו בו נמנות בפיוטים שאינם חלק מן ההגדה אלא מצורפים להגדה. ומעיד עליהן שם א-ה-ו-ה במלת **ההוא** שם הפלאים והקשור בין שמים וחארץ. ליל בשורת לידת יצחק, ליל ברכת יצחק ליעקב במקום עשו (והענינים המרוממים שבה) (ג) כאמור לעיל לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך. ע"פ **(ההגדה של האדמ"ר ממ"ש)**. רוצה לומר גם שאר המינים שבקערת הפסח. אפשר להסביר שאי הזכרת הפסח מתאימה גם לעורכי סדר פסח וסעודה ללא קרבן פסח. (ד) להלן ההסבר הנוסף. בחטא אדם הראשון התערב הרע בטוב. מ"ליל ברית בין הבתרים" מתחיל תהליך "מרורים" להפריד הרע מן הטוב. בליל יציאת מצרים נשאר רק בני ישראל שדבקו בה' בעקבות שמונה מכות או אולי עד שהחלו למות במכת החושך. נשארה "המצה" המייצגת הטוב מופרדת מן "המרור" המייצג הרע או שמייצג זכרון תהליך הברור (בעזרת החתן שמואל הלל טייטלבוים הי"ו). התבררה קומה שלימה של עם ישראל מופרדת מאומות העולם מוכנה לקבלת התורה ולשליחותה, שכל הבריאה תקבל עול מלכות שמים. **בעבור זה** - מונח רביעי, לפחות ארבע, אלו מיני הדברים המונחים בקערת הפסח, שלוש מצות או שתים (שיטת הגר"א), קרבן פסח, קרבן שלמי חגיגה, מרור, חרוסת, כרפס, חזרת ויש השמים מי מלח או חומץ לטיבול כחלק מן הקערה. והקערה עצמה. חרוסת וכרפס ומי מלח מהווים את חלק התמהת הילדים כדי לקיים "והגדת לבנך". בסה"כ עשרה מינים המרמזים בפנימיות הענין להצלה ממצרים ע"י הקב"ה בהתקרבות עשר ספירות של עולם האצילות (האורות הנעלים של עולם אצילות) כמוסבר מעט להלן. הערה: אם מפאת אונס לא נמצאים אינם מעכבים, ויוצא בהגדה ע"י שיאמר בליל ט"ו ניסן "פסח מצה מרור".

ב"ה טוב טעם ודעת (טסור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגבילי: מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דראג** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **ורקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מהמים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: **פוז** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובה"פ.

דוגמת ברכה **בעבור** סעודה בליל פסח מצאנו בפר' תולדת, יצחק מבקש להציל (לרומם) את עשו **בעבור** שיקיים מצוותו בפשטות ומציל את יעקב

(בר' תולדת כו,ד) **ונעשה לי מטעמים פאשר אהבתי והביאה לי ואכלה בעבור תברכך נפשי בטרם אמות:**

(בר' תולדת כו,ט) **ואמר יעקב אל-אביו אנכי עשו בכרד עשיתי פאשר דברת אלי קודם-גא שבה ואכלה מציתי בעבור תברכני נפשי:**

בעבור שתעשה מאמר (צווי אביר) גם בדבר הקל כמו הכנת סעודה עם מאכלים מסוימים בלילה מסוים (ואח"כ תשמע אם בכלל צריך להבין), אבינו הקב"ה קרוב אליך ונושא אותך בעולם. בחינת "ריח ניחוח" שצויתי ונעשה רצוני.

1.1.11 תלמוד לומר בעבור זה

שמות בא יג,ח: פסוק זה בפרשת קדש לי כל בכור, מהוה מעבר ממצוות עשיית פסח בחדש האביב של ארץ כנען אל מצוות הכללת פרשה זאת בתפילין.

[ה] **והיה כי-ביאך ה' אל-ארץ הפנעני והחתי והאמרי והחני והיבוסאי אשר נשבע לאבותיך לתת לך ארץ וכתת חלב ודבש ועבדת את-העבדה הזאת בחדש הזה: [ו] שבעת ימים תאכל מצת ובימים השביעי חג לה': [ז] מצות ואכל את שבעת הימים ולא-יראה לך חמץ ולא-יראה לך שאר בכל-גבולך:**

[ח] **והנדרת לבנה ביום ההוא לאמר**

בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים:

לאמר – דרוש מלה זאת כנוטריקון "לא אמור" קיימת גם כאן ללמוד לאו מכלל עשה כלשהו בכתוב **בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים: לאמר** – טעם אתנה תומך בהגבלת תוכן האמירה, כמו שמודגם קודם בהגדה בסיפור על רבותינו התנאים "מעשה ברבי אליעזר וגו' שהיו מסובים בבני ברק והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה וגו' ", ולא עסקו בנושאים אחרים.

(נערך ע"פ [אנציקלופדיה תלמודית כרך ח, [הגדה (של פסח)] טור קפ, קפא, קפב]) (א) **לאמר** – דרשת לאו אמור, אפשר שבא ללמד על זמן החיוב של מצוות הגדת לבנה של ליל פסח היא משתחשך וללמד שבזמן אחר לא מקיימים חיוב המצווה המיוחדת של סיפור יציאת מצרים, אלא זה חלק ממצוות לימוד תורה. - **בשעה שפסח מצה ומרור מונחים לפניך**, היינו שראוי להיות מונחים, ולא שיהיו מונחים ממש, ובזמן שאין בית המקדש **בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך**, או ראוי שיהיו מונחים.

המלים **בעבור זה** נדרשות ע"י רב אחא בר יעקב ע"י גזרה שווה המשווה ל- "בכנו זה" בכך סורר ומורה להצבעה על הפסח, מצה ומרור וגם לפטור סומא מהגדת ההגדה כי אינו יכול לייחד - להורות באצבע על המצה ומרור כהוראת המלים **בעבור זה** ... ורב ששת ורב יוסף חולקים, ואף שהיו סומים היו קוראים את ההגדה להוציא את הרבים, ואינם סוברים גזרה שוה זו, לפי ש-**בעבור זה** האמור כאן אינו מיותר, ופירושו בעבור מצה ומרור, שלכך אני אוכל מצה ומרור, זכר למה שעשו לי בצאתי ממצרים (ע"כ ע"פ האנצ' התל')

רש"י עה"ת (ה) ... את-העבדה הזאת - של פסח. והלא כבר נאמר למעלה (שמ"בא יב,כה) "והיה כי תבאו אל הארץ" וגו', למה חזר ושנאה? בשביל דבר שנתחדש בה: בפרשה ראשונה נאמר בה (שמ"בא יב,כו) **וה'ה כן-יאמרו אליכם בניכם מזה העבדה הזאת לכם** - בכך רשע הכתוב מדבר, שהוציא עצמו מן הכלל (ראה **מכיל' בא פסחא יז**); וכאן **והנדרת לבנה (יג,ח)** - בכך שאינו יודע לשאל, והכתוב מלמדך, שתפתח לו אתה בדברי אגדה המושכים את הלב (ראה **שבת פז,א**). (ח) **בעבור זה** - **בעבור** שאקיים מצותי, כגון פסח ומצה ומרור הללו (ראה **מכיל' בא פסחא יז**). **עשה ה' לי** - רמז תשובה לבן רשע, לומר לו: **עשה ה' לי**, ולא לך; אילו היית שם, לא היית פדי ליגאל (ראה שם).

נתבונן בשני המקראות **והנדרת לבנה** – מונח זקא-קטן, **עשה ה' לי** – מהפך פשטא זקא-קטן, אפשר כי כל זקא-קטן מלמד על שני בנים. הבן החכם והבן התם השואלים ללמוד, הבן שאינו יודע לשאול והבן הרשע שאינו רוצה לשאול ללמוד אלא שואל להקניט. ע"פ פי' רש"י **עשה ה' לי** – מהפך פשטא, מוציא הכתוב מפשוטו בהתייחסות למלת **לי** זקא-קטן, לרמז לשני בנים ודורש גאולה לאחד ודורש שילית גאולה לשני, **לי** ולא לך; שהמקיים הקשר לקב"ה נגאל וזה שאינו מקיים הקשר לקב"ה אינו ראוי להיגאל.

והנדרת לבנה – למאן דאמר שיש בן חמישי שאינו מגיע כלל לסדר, אפשר כי מרומז בטעם מונח של **והנדרת** בתפקיד רבוי בלשון נופל על לשון מונח במונח והוא בהעלם ידיעה על אמונת ה' בכלל וחוב הגדה בפרט.

הקשר היומי עם הקב"ה מתבטא בהנחת תפילין שהכתוב (שמ' בא יג,ח) **בעבור זה** הוא חלק ממצוות תפילין כמצווה בפר' קדש לי כל בכור. מבחינה זאת אפשר כי תבנית הטעמים **בעבור זה** – מונח רביע, מרמת לשתי רביעיות של פרשיות תפילין, ארבע פרשיות של יד וארבע פרשיות של ראש. רש"י פירש פסוק (יג,ח) ע"פ המכילתא כדוגמא לקיום מצוות וקשר לה' (ח) **בעבור זה** - **בעבור** שאקיים מצותי, כגון פסח ומצה ומרור הללו (ראה **מכיל' בא פסחא יז**). אלו מצוות של פעם בשנה ותבנית הטעמים מרמת לעשרה מינים שבקצרת הפסח.

לימוד בדרך פנימיות התורה. נערך בעזרת רב אי"מ אייזן נר"ו

עשרה מינים שבקצרת הפסח מרמזים בפנימיות הענין להצלה ממצרים ע"י הקב"ה בהתקרבות עשר ספירות של עולם האצילות (האורות הנעלים של עולם האצילות) והם מתחלקים לחמש או שש קבוצות.אפשר כי הסיבה הפנימית לחיוב ההגדה של יציאת מצרים בליל טו ניסן מרומז בס"ת (שמות בא יג,ח) **והנדרת לבנה ביום ההוא לאמר** – ת' כ' מ' א' ר' = **כת"ר א"ם**, המרמז לחיבור (יחוד) מלא בין כל העולמות הרוחניים שבעולם האצילות כפי המוסבר.

ונקדים להסבר ענין השורש של כת"ר של עולם האצילות שהוא עולם של תיקון וכלים לתיקון היוצא (אפיק) מעולם אדם קדמון שבו האורות עצומים והכלים מעטים.

(שמות בא יג,ח) **בעבור זה** – מרכב באותיות **בע** ו-**עב** אפשר כי מרמז לשם הוי"ה במלוי יו"ד שהוא שם ע"ב

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - תשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מנח רביע - לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישי: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = חלשא - דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובע"פ.

כַּעַבְו-עַבְו מרמז ללצירוף ע"ב דע"ב השייך לעולם הנקרא אדם קדמון (א"ק) שלא מדובר בזה כי הוא צירוף נעלה ביותר ונסתר מאיתנו.

ועוד שני הרכבים לשם ע"ב כמוסבר להלן ע"פ **שמות בשלח יד, יט, כ, כא:**

שם ע"ב אשר משמעו ע"פ רב חיים ויטאל בשם האר"י ב- **עַעַץ חיים, רב חיים ויטאל כרך א, שער טנת"א** מקורו בין "אזן" ובין "קרקפתא" בעולם "אדם הקדמון". מקור גבוה מכל הגבוהים לבריאה והתקומתה.

שם ע"ב הוא שם של ע"ב מלים, כל אחת של שלוש אותיות, המלוקות משלושה הפסוקים **(שם' בש' יד, יט - כא)** בני ע"ב אותיות כל אחד, ויש שני אופני ליקוט (א) ישר הפוך ישר (מפסוק ראשון מתחילה לסוף, מפסוק שני מסוף להתחלה, מפסוק שלישי מתחילה לסוף) (ב) ישר ישר (בכל פסוק מתחילה לסוף)

(שם' בש' יד, יט) וַיִּסַּע מִלְאָכָה הָאֱלֹהִים הַהַלֵף לְפָנֵי מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל לַיְלָד מֵאֲחֵרֵיהֶם וַיִּסַּע עִמּוֹד הָעֵנָן מִפְּנֵיהֶם וַיַּעֲמֵד מֵאֲחֵרֵיהֶם:

(שם' בש' יד, כ) וַיִּבְלֵא בְּיוֹם מַחְנֵה מִצְרַיִם וּבֵין מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל וַיְהִי הָעֵנָן וַיְהַלֵּךְ וַיֵּאָר אֶת־הַלְּלִיָּה וְלֹא־קָרַב וַיֵּה אֶל־זֶה פְּלִי־הַלְּלִיָּה:

(שם' בש' יד, כא) וַיִּטַּע מִשְׁקָה אֶת־יְדֵי עַל־הַיָּם וַיִּזְלַח ה' אֶת־הַיָּם בְּרוּחַ קְדִים עֲזָה פְּלִי־הַלְּלִיָּה וַיִּגְשֶׁם אֶת־הַיָּם לְקַרְבָּה וַיִּקְעוּ הַקָּיִים:

שלושה פסוקים בני ע"ב אותיות, המרכיבים בשני שלשות את שם ע"ב. בשלושות לפי הסדר המודגם (א, עב, א, ... עב, א, עב) ובשלשות לפי הסדר המודגם (א, א, א, ... עב, עב, עב)

בתורת הסוד מדובר החל מהצירוף ע"ב דס"ג בא"ק שהוא מקור לטעמי המקרא.

יש לומר כי יש ארבעה צירופים בשם הוי"ה והם מקור הטעמים בארבעה שלבים

א - צירוף שם הוי"ה שמבוטא בגי' במלת עי"ן (או עיני"ם) מרמז לצירוף ע"ב דע"ב דס"ג מלמד על אורות עיניים עצמיים הבאים קודם לצירופי שמות הוי"ה שהם מקור לטעמים (הצירוף עי"ן לא מוכר לי)

ב - צירוף שם הוי"ה שמבוטא בגי' במלת אז"ן (גי' ס"ג פחות גי' האות ה' עולה נ"ח), המבטא ענין של שם בצירוף ס"ג. נקרא ס"ג דע"ב דס"ג, שהוא מקור טעמים עליונים וזה ענין נשמה,

ג - צירוף שם הוי"ה שמבוטא בגי' במלת חוט"ם (גי' ס"ג) המבטא ענין של שם בצירוף מ"ה. נקרא מ"ה דע"ב דס"ג, שהוא מקור טעמים אמצעיים וזה ענין רוח, אפשר כי מרומז בפסוק **(בר' נח ז, כב)** **כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת־רוּחַ חַיִּים בְּאֲפִיּוֹ מִפֶּלֶא אֲשֶׁר בְּחַדְרָהּ מָתוּ:**

ד - צירוף שם הוי"ה שמבוטא בגי' במלת פ"ה (גי' ס"ג ועוד כ"ב אותיות) המבטא ענין של שם בצירוף ב"ן. נקרא ב"ן דע"ב דס"ג, שהוא מקור טעמים תחתונים וזה ענין נפש.

הצירופים האלו באדם קדמון (א"ק) הם השרשים מהם **יוצאים** אורות המביאים בהדרגה לבריאה ולהתמדת קיומה. אורות אלו נקראים חמשה פרצופים דאצילות שבחלוקה שונה מעט הם ששה (אפשר כי מרומזים באות ו"ו במלת **בַּעֲבוּר**), וכמו-כן **בַּעֲבוּר זֶה** - מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבע, מרמז לחמשה או ששה פרצופים.

ענין היציאה מרומז בגי' המלים **בַּעֲבוּר זֶה** (בשם בתי ש"ב ה"ו) בעבור ז"ה גי' רצ"ב העולה האפיקומ"ן במשמעות **יציאה**. אפשר יציאת הבריאה, **יציאת** והתקרבות גלוי א-לקות נעלה מאד כדי להביא ליציאת מצרים ולמתן תורה לבני ישראל. ששה פרצופים דאצילות הם:

כתר ובו (א) עתיק יומין (ע"י) הנקרא גם עתיקא קדישא (ע"ק) המרמז לפנימיות כת"ר וענין עונג,

(ב) אריך אנפין (א"א) המרמז לחיצוניות כת"ר וענין של רצון

או"א ובו (א) אבא - חכמה, (ב) אמא - בינה

זכר ונוקבא (זו"ן) כעין בנים לאבא ואמא המרומזים במלת **לְבַנְיָהּ** ובטעם זקף-קטן המרמז לשניים (א) זעיר אנפין (ז"א) ואלו שש המידות חסד, גבורה, תפארת (רחמים), נצח, הוד, יסוד (ב) מלכות

או נסביר כי **וַהֲפַדְתָּ לְבַנְיָהּ** - טעם זקף-קטן מרמז לאבא ואמא, **עֲשֵׂהָ לִי** - טעם זקף-קטן מרמז לכעין בנים זכר ונוקבא (זו"ן)

ששה הפרצופים העיקריים מתחלקים ליי"ב פרצופים דאצילות המרומזים בגי' מלה ז"ה מהמלים **בַּעֲבוּר זֶה** - ז"ה גי' י"ב פרצופים דאצילות והם פירוט החמשה (הששה) פרצופים הכלליים דאצילות.

ובכל אחד מהם יש בחינת זכר ובחינת נקיבה ולכן י"ב פרצופים דאצילות

בפסוק **(שם' בא יג, ט)** וַהֲיֵה לָךְ לְאוֹת עַל־יְדֵיךָ וּלְזַכְרוֹן בֵּין עַיְנֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹכַחַת ה' בְּפִיךָ כִּי בְּיַד תִּזְכָּה וְהִצַּאֲכָה ה' מִמִּצְרַיִם: ישראל מצווים לרשום היחוד הנעלה של עולמות עליונים ותחתונים ש[ל] ליל פסח[ו] שתי ח[ו] יעיות של א[ח] ע פרשיות התפילין של ראש ושל יד **(שם' בא יג, ט)** וַהֲיֵה לָךְ לְאוֹת עַל־יְדֵיךָ (ח[ו] יע - ח[ו] תפקיד א[ח] ע) וּלְזַכְרוֹן בֵּין עַיְנֶיךָ לְמַעַן (ח[ו] יע - ח[ו] תפקיד א[ח] ע). הנחת תפילין מ[א] ימים להתעוררות מדלתתא דלמעלה, ומעוררים ש[ו] התעוררות מדלמעלה לדלתתא אל המניה [ו] אמצעותו אל[ו] לל ישראל[ו] אופן הנעלה מו[ו] ליל פסח.

ה[ו] הרה: הגלוי הנעלה[ו] א-לקות משמעו א-לקות[ו] פחות הסתר א[ו] ל אין זה א-לקות[ו] עצמותו ומהותו

[ו] ליל פסח מצווים ישראל לשמוח ולעסוק[ו] סיפור היציאה (אפיקומן) ממצרים ובהל"ל ליל"ה לעורר יחוד עולמות עליונים ותחתונים המרומז[ו]:

(א) [ו] ר"ת וַהֲפַדְתָּ לְבַנְיָהּ בֵּינוֹם הַיּוֹם הַהוּא לְאִמְרָהּ **בַּעֲבוּר** - ו' ל' ב' ה' ל' = ובהל"ל

(ב) (בשם הרב א"מ פערל ה"ו) מלת ליל"ה מרומזת בגימטריה ר"ת וַהֲפַדְתָּ לְבַנְיָהּ בֵּינוֹם הַיּוֹם הַהוּא לְאִמְרָהּ **בַּעֲבוּר** - ו' ל' ב' ה' ל' ב' = ב"ו בהל"ל = גי' ע"ה = גי' ליל"ה

ובהל"ל ליל"ה של פסח מלווים את היחוד של עולמות עליונים ותחתונים וב-האפיקומ"ן גי' רצ"ו מעוררים את הגאולה הצפונה גי' רצ"ו (ע"פ השפת אמת) (בשם בתי ש"ב ה"ו) ובהל"ל גי' ע"ג = ג"ע ראשי תבות ג"ן עד"ן

יצחק שאול אוילברט נר"ו בשם הרב יצחק דוד אלתר ה"ו נאמר ב-**(בבלי יומא כב, ב)** קול גלגל חמה - ס"ת הל"ל, קול המונה של רומי - ס"ת ליל"ה, פירש **רבינו בחיי** החמה בהילוכה אומרת שירה - הל"ל מתמיד לה' לעומתה רומי מגבירה השכת ליל"ה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גריש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מי"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פזר – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים אחרים בתושבע"פ.

בבלי מגילה יז,א מלמד שאין אומרים הלל בלילה, (ואפשר כי לכן) נדרש ב-**זוהר** כי לילה של יציאת מצרים נהפך ליום, לכן אומרים בו הלל, ו-**אור החיים** למד על **וְהַנְּדָתָ לְבִנְיָ** שיש להדגיש כי הלילה נהפך ליום.
יש האומרים שהחל להאיר בחצות עם מכת בכורות, החיד"א אומר שהחל להאיר מתחילת הלילה, הראשון יתמוך בדעת ר' אליעזר ש-(שמ'
בא יב,י) **נְלֵא־תוֹתִירוּ מִגְּנוּ עַד־בְּקָר** שזה עד חצות כי אז החל להאיר, ותוס' ברכות ט,א? מתרץ אחרת.
(שמ' בא יב,י) **נְלֵא־תוֹתִירוּ מִגְּנוּ עַד־בְּקָר** והפֶתַר **מִגְּנוּ עַד־בְּקָר פֶּאֶשׁ תִּשְׁלַפּוּ:**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א - התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; **מונח** - מוציא פשטא - מוציא ממשט; **מרכא** = מאריך, **רבו**; **דראג** - מצרף; **תבר** - מחלק, **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = טרףא - שנוי משמעות, **רבו** מתפשט; **מרכא** טפחא - קב' שעשויה לגדול, **יתור** לרבות, **מכל** מקום; **דראג תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקו** - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, **1** - זקא-קטן - 2; **זקא-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק - היקף; **השלישיה**: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גריש = גרישי'ם - יוצא מהענין; **קדמא** ו**אולא** - בסדר זה או הפוך, **הצנת** נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, **מלמד** ולמד, **כעין** מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, **פרט**, **רבו**, **מיעוט**, **תלישא-קטנה** = **טרסא** - דרוש בפסוק שיעור, **מחיצה**, **עפירה**, **שגגה** = **שכחה**; **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובע"פ.

1.1.12 מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו (יהושע כד,ב) **בְּעֵבֶר הַנְּהָר וְגו' תָּרַח אֲבִי אֲבָרָהָם וְנָאִי נְהוֹר וַיַּעֲבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים:** משברנו מטרת ההגדה (א) **להוות את ליל הגאולה לפני ציאת מצרים. התחזקות האמונה בה' (ב) ללמד על הפרדת הטוב מן הרע** אפשר להבין את ההמשך של ההגדה המספר מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, היינו כיצד קרה שהרע היה מעורב בטוב של בני ישראל. **[ההגדה] מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו. ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו. שנאמר (יהושע כד,ב-ד)**
(ב) וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־כָּל־הָעָם כֹּה־אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַנְּהָר יִשְׁבּוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם תָּרַח אֲבִי אֲבָרָהָם וְנָאִי נְהוֹר וַיַּעֲבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים:
(ג) וַיֹּאמֶר אֲבָרָהָם אֶת־אֲבִיכֶם אֶת־אֲבָרָהָם מֵעֵבֶר הַנְּהָר נֹאֲלָךְ אוֹתוֹ (ההתהלכות קנתה לו את הארץ מכה עצמו ולא רק מכה ההבטחה שתהיה לזרעו) כָּל־אֶרֶץ כְּנָעַן וְאָרָב וְנָאֲרָבָה אֶת־זִרְעוֹ וְנֹאֲמָרוּ לוֹ אֶת־יִצְחָק:
(ד) וְנֹאֲמָרוּ לְיִצְחָק אֶת־יַעֲקֹב וְאֶת־עֵשָׂו וְנֹאֲמָרוּ לְעֵשָׂו אֶת־הָרֶשֶׁת אוֹתוֹ וַיַּעֲקֹב וַיִּגְנִי וַיְרַדוּ מִצְרָיִם:

(יהושע כד,ג) וַיֹּאמֶר - תלשא, בלימוד לכתוב לפניו, בלימוד לכתוב אחריה. תלשא - בתפקיד עקירה מעבודה זרה לקדש כנאמר ב-**(בר' וידא כג)**, **וַיְהִי כַאֲשֶׁר הִתְעַו אֹתִי אֱלֹהִים מִבֵּית אָבִי**,
(יהושע כד,ג) וַיֹּאמֶר - תלשא, בתפקיד שיעור בכתוב לפניו, כגון עשרה דורות מאדם עד נח, עשרה דורות מנח עד אברהם, שהקב"ה ברא את העולם בשביל אברהם כמרומו ב-**(בר' ב,ד)** **אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם אוֹתוֹת באברה"ם.**

[משנה אבות פ"ה,מ"ב]
[*] עשרה דורות מאדם עד נח להודיע כמה ארך אפים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שהביא עליהם את מי המבול עשרה דורות מנח עד אברהם להודיע כמה ארך אפים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שבא אברהם וקבל עליו שכר כולם:

(יהושע כד,ג) וַיֹּאמֶר - תלשא, בתפקיד שיעור בכתוב המוטעם, כגון
[משנה אבות פ"ה,מ"ג] [*] עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו עליו השלום ועמד ככולם להודיע כמה חבתו של אברהם אבינו עליו השלום:
אֶת־אֲבִיכֶם אֶת־אֲבָרָהָם - מקף מהפך מקף פשטא, כל מקף מברר מצב אחד מדברים אחרים, מהפך פשטא במצבים המבוררים מוציא מפשוטו של הכתוב.

[רש"י יהושע כד (ג) וארב (כתיב) וְנָאֲרָבָה אֶת־זִרְעוֹ - חסר ה"א כמה מריבות ונסיונות עשיתי עמו עד שלא נתתי לו זרע:
[מלב"ם יהושע כד (ב)] השאלות (ב - ד) מה רצה בפתיחה הזאת, ובמה שתרח היה אבי נחור, ובמה שהרבה את זרעו של אברהם שהוא שהוליד את ישמעאל אין זה מעלה, וכן לא במה שיצחק הוליד את עשו?
כה אמר ה'. מאדם עד אברהם היה הסגולה והענין האלקי רק ביחידים והיו הם כלב ופרי ויתר בני אדם כקליפות, ומעת זרח שמש צדקו של אברהם רצה ה' שיחול הענין האלקי על רבים, שהם השבטים ואחריהם שבעים נפש ואחריהם אומה שלמה אשר פנים בפנים דבר ה' עמהם, ועי"כ הוצרכו האבות ובניהם לכמה צרופים ונסיונות שיזדככו השמרים ויסירו הקליפות ויהיה הכל לב ופרי ושמן מובחר, וכמו שכתב הכוזרי באורך. וזה מבאר פה, אמר להם, הנה אבותיכם לא היו ראויים אל הענין האלקי, לא מצד מקומם, כי בעבר הנהו ישבו אבותיכם, והמקום המוצלח אל שיעשו ענבים ופרי קדש הלולים הוא רק הארץ הקדושה. לא מצד יחוסם ומחצבם, כי תרח היה אבי אברהם ואבי נחור, והיה אברהם מוקף בחושים בין מצדו מנחור ובין מראשו מתרח. ולא מצד הכנתם, כי עבדו אלהים אחרים:

[מלב"ם] (יהושע כד,ג) וַיֹּאמֶר - תלשא.. מבאר ראשונה ההשתדלות שעשה להכינם אל הענין האלקי מצד מקומם (נגד מ"ש בעבר הנהו ישבו), שכמו שבעל הגן כאשר יראה נטע נעמץ נטוע במקום רזה ובית אבנים יחזה, אז יקחהו ממקומו וישתלהו בקרן בן שמן, כן לקחתי את אברהם מעבר הנהר ואולך אותו בכל ארץ כנען, מקום הראוי להשגחה ונבואה, וגם בהליכתו בכל הארץ נתנסה ונצרך בכור הנסיונות ונבחן. ועל הענין השני שהוא שיזדכך מצד שרשו ויחוסו (נגד מ"ש תרח אבי אברהם), זאת עשיתי וארבה את זרעו, שעיי"כ נזדקקו השמרים והפסולת בישמעאל ויצא יצחק זהב נקי. וז"ש ואתן לו את יצחק, שיצחק היה מיוחד לו פרי קדש הלולים. והנה גם ביצחק היו קצת סיגים ונזדקקו ע"י עשו, וז"ש:

[מלב"ם] (יהושע כד,ד) ואתן ליצחק את יעקב ואת עשו. ובוה שאב עשו כל הזוהמא. ולכן ואתן לעשו את הר שעיר, המיוחס לחלקו:
ויעקב ובניו. שהם היו מוכנים מעתה אל הענין הגדול, רק שהיה צריך צירוף בענין השלישי הנ"ל והוא שיהיו ראויים לזה ע"י הכנתם (נגד מ"ש ויעבדו אלהים אחרים), הם ירדו מצרים, שהיא היתה כור הברזל לזכך חומרם ע"י קושי השעבוד, ובוה הוכנו שיהיו עם ה' שמעתה לא תשרה השכינה על יחידים רק על המונים רבים, ולא לפרקים רק בתמידות:

(יהושע כד,ג) וַיֹּאמֶר - תלשא, בלימוד לכתוב לפניו, בלימוד לכתוב אחריה. תלשא - בתפקיד עקירה מעבודה זרה לקדש כנאמר ב-**(בר' וידא כג)**, **וַיְהִי כַאֲשֶׁר הִתְעַו אֹתִי אֱלֹהִים מִבֵּית אָבִי**,
(א) עקירה מע"ז (ב) החזרת השכינה מרקיע שביעי לרקיע ששי, כפוחתת תהליך חזרת השכינה לארץ במתן תורה. כנלמד מ-(בראשית וידא כג)

בראשית וידא כג: **וַיְהִי כַאֲשֶׁר הִתְעַו אֹתִי אֱלֹהִים מִבֵּית אָבִי**
וְאָמַר לֵאמֹר לֵאמֹר זֶה הַסִּדָּר אֲשֶׁר תַּעֲשִׂי עִמָּדִי
אֵל כָּל־הַמְּקוֹם אֲשֶׁר נִבְּאוּ שָׁמָּה אֲמָרִי לֵאמֹר הוּא:
[ירושלמי מגילה פ"א ה"ט (וילנה יג,א)] כל השמות הכתובים באבינו אברהם קודש חוץ מאחד שהוא חול **וַיְהִי כַאֲשֶׁר הִתְעַו אֹתִי אֱלֹהִים מִבֵּית אָבִי** ויש אומרים אף הוא קודש שאילולי אלהים כבר התעו אותו

ע"פ האופן הראשון ב- **[ירושלמי מגילה פ"א ה"ט]** נחור ותרח, סכו ואביו של אברהם אבינו היו עובדי עבודה זרה ולפי דעות אחדות אברהם אבינו רק בגיל 48 ואף יותר הכיר בבורא עולם ואז ע"פ האופן השני בירושלמי וע"פ רש"י המפנה לתרגום אונקלוס על הפסוק: 'והוה כד טעו עממיא בתר עובדי ידיהון יתי קריב ה' לדחלתיה' [ויהי כאשר טעו העמים אחרי עבודת ידיהם (עבודה זרה), אותי קירב ה' ליראתו]. עשו אברהם אבינו ושרה אמנו התיקון הראשון של הורדת השכינה לתחתונים כמרומו בטעמי **כַּאֲשֶׁר הִתְעַו אֹתִי** - דרגא מונח רביע, בתפקיד תיקון לקילקול חטאי אדם הראשון והדורות שאחריו, תיקון כח המתאוה לקדושה. ראה בהמשך ע"פ הדיבור.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשקפה: **אתנה**, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך. הצנת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: **תלישא-גדולה** = **חלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

קרובה לתשובה. **[מדרש הגדול]** מביא הפסוק **(יהושע כד, ב) בַּעֲבַר הַנֶּחֱרָר יִשְׁבּוּ אֲבוֹתֵיכֶם מְעוֹלָם** להסביר חיפוש כלה במשפחת אברהם שתהיה קרובה לתשובה.

[זוהר מהדורת הסולם - ויקרא פרשת אמור מאמר תקיעת שופר אות קפח - קפט] מתחיל את המאמר מ-**(יהושע כד, ב) בַּעֲבַר הַנֶּחֱרָר** וגו' ובמאמר מוסבר שאברהם אבינו תיקן שהחיות הא-לקית המושפעת לבריאה תחל מחכמה משולבת בחסדים (קו ימין מכיל חסד (חכמה חסד נצח) וקו שמאל (בינה גבורה הוד) ישתלב בו חסדים) וזה מרבה אמונת ה' בשמחה וממעט עבודה זרה **(יהושע כד, ב)** של **אֲלֹהִים אֲחֵרִים**: ע"פ **[זוהר נכח א (בראשית) פר' לך פד,א, מהדורת הסולם אות קס - קסא]** שאברהם אבינו למד מירידתו למצרים שעבודה זרה היא תוצאה של יניקת חכמה בקו שמאל ללא חסדים.

הכלה המבוקשת האובחן בשילוב של קו ימין חכמה עם חסדים וקו שמאל משולב בחסדים כנאמר ב-**(ישעיהו נח, ז) הֲלוֹא פִּרְס לְרַעֲב לְחֶמְדָּךְ וְעֲנִיִּים מְרוֹדִים תְּבִיא בֵּית כִּי-תִרְאֶה עֶרְם וְכִסְיֹתָ, שֶׁ-הַמְּדַרְשׁ הַגְּדוֹל** הביא את סופו בלבד **וּמִכְּשֶׁרָךְ לֹא תִתְעַלֵּם**: כעצה לדרך ארץ. מכאן אמרו לעולם תהא דעתו שלאדם קרובה לקרוביו ואם יש לו עושה בטובתן. רבקה הוכיחה במעשיה ושיחתה שהיא משולבת קו ימין וקו שמאל משולבת בחסדים, כאשר היא משקה הולכי דרכים הנחשבים כעניים וגמליהם מכד קטן, וגם על דעת עצמה מספרת להם על מקום לינה בבית משפחתה.

1.1.15 ואחרי כן יצאו ברכוש גדול.

בראשית לך-לך טו,יד: וְגַם אֶת-הַנְּוִי אֲשֶׁר יַעֲבְדוּ בֵּן אֲנֹכִי וְאֲחֵרֵי-בֶן יִצְחָר בְּרַכְשׁ נְדוּל:

[שולחן ערוך הרב - ג-גד (או"ח ג-ד) האדמו"ר שניאור זלמן מלאדי], וכן **[הגדה של פסח עם ליקוטי הטעמים והמנהגים, האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן]** **וְאֲחֵרֵי-בֶן יִצְחָר** שאל ר' ייסא זעירא דמן חבריא מרשב"י האי דקב"ה מדכר להו לישראל בכל אתר ואתר הוצאתיך מארץ מצרים מאי רבותא אוליף הכא, תנאה שלים הוא ואחייב יצאו. א"ל תא חזי ברי קב"ה לא אתני עם אברהם אלא דיפיק ית ישראל מן גלותא דמצרים ולא מיד שעבודא דדחלא אחרא. ישראל במצרים הוו שראן תחות מ"ט חילי דמסאבותא וקב"ה אפיק יתהון, ועוד דאעיל יתהון במ"ט תרעי דסוכלתנו לקבליהון (שערי בינה כנגדם). ובגין כך תשכח באורייתא חמשין זמנין יציי"מ. ודא איהו דאנן מנן להו מיר"ט דפסחא יומי ושבועי כי בכל יומא אפיק לן מחילא דמסאבו ואעיל לן בחילא דדכיו. **(זהר חדש ר"פ יתרו בקיצור לשון. ועיין בת"ז תל"ב)**. מ"מ נ' פעמים שהוזכרה יציי"מ בתורה - ראה **פרדס להרמ"ק שער השערים** בתחלתו. **וְאֲחֵרֵי-בֶן יִצְחָר** – מרכא טפחא, יתור לרבות על השיחרור מגלות מצרים עוד שיחרור משיעבוד לעבודה זרה שלא הובטח לאברהם. **בְּרַכְשׁ נְדוּל** – מרכא סלוק, רבוי והגבלה. וההסבר יהיה למפרע **נְדוּל** – סלוק, הגביל את כוחות הטומאה לבל יהיו בישראל, וריבה **בְּרַכְשׁ** – מרכא, בתפקיד רבוי, שהקב"ה הביא את ישראל במ"ט שערי בינה – כוחות טהרה וקדושה, ומכך הגיעו לחמשים שערי בינה. **(בר' ג,ו) וְכִי תֵאָנֶה-הָיָא לְעֵינַיִם** - ג' כ"ר נ' - תיקון כח התאוה לקדושה, גם אם הכוונה לטוב יש לעבור כל השלבים ללא קיצורי דרך, כמו במעבר מ"ט כוחות - שערי טומאה למ"ט שערי בינה, ורק אז להיכנס בשער הבינה החמשים.

אוצר החכמה – תורת מנחם (תשי"ח ב): האדמו"ר מ"מ שניאורסון זצ"ל ז"ע ע' 195

... והנה בסדר עשיית הפרה כתיב והזה אל נכח פני אהל מועד, כי, הדם הוא פנימיות הנפש והוי הפנימיות היא כשלימות בכל אחד ואחד, וכמ"ש בתניא שגם בשעת החטא היתה באמנה אתו ית' וכתיבת בל ידח ממנו נדח ולכן נאמר והזה אל נכח פני אוהל מועד פני דייקא. ואח"כ הוא ענין שריפת הפרה שנעשית לאפר, דהנה, ישנו עצם הדבר שהוא האפר, וישנו ציור הדבר, ובשריפה נאבד הצורה ונשאר העצם, וכמו"כ גם ברוחניות שישנו **כח המתאוה** וישנו הציור הרע, ומה שצריך לאבד הוא רק הציור הרע, אבל עצם כח המתאוה אפשר לתקנו, שהרי עצם ענין כח המתאוה והתענוג שרשו הוא בקדושה (כנ"ל), עד בחי' לפני הוי', **אלא שאח"כ נשתלשל התענוג ונצטייר ונעשה מורכב בעיני קדושה, ועד שברכיבו השתלשלות וצמצומים נעשה מצויר ומורכב בעיני רע**, כו', ולכן כאשר שורפים ומאבדים את הציור, אזי בכח האפר להתתקן ולהטהר כו' ואדרבה מיני' ובי' אבא לשדי' בי' נרגא, ולכן התיקון הוא דוקא עי"ז **שכח המתאוה נהפך לקדושה**. ואח"כ כתיב ונתן עליו מים חיים, דהנה נתבאר לעיל שבענין הקרבנות צ"ל העלאה ואח"כ המשכה, ולפי אופן ההעלאה כן היא המשכה. וכיון שההעלאה דפרה אדומה היא מלמטה מטה מעניני חוץ הרי מובן שגם המשכה היא מלמעלה מעלה וזהו מ"ש ונתן עליו מים חיים דהנה מים חיים הם מי מעין שבאים מן התהום וגו' **וְכִי תֵאָנֶה-הָיָא לְעֵינַיִם** – דרגא מונח רביע, ג' המלים 670 = 50 + 620 = כ"ת"ר מצוות ו-ג' שערי בינה. המלים **תֵאָנֶה-הָיָא** הא הדגמה של **נשתלשל התענוג ונצטייר ונעשה מורכב בעיני קדושה**, ההרכבה בעיני קדושה מתבטאה בשילוב שם אהו"ה בתוך התוכן בזה על זה כמסבר אותיות **אָנֶה-הָ** הם שם א-ה-ו-ה וכן אותיות **הָיָא** הם שם א-ה-ו-ה. **ועד שברכיבו השתלשלות וצמצומים נעשה מצויר ומורכב בעיני רע** וזהו **תֵאָנֶה-הָיָא לְעֵינַיִם**. **הָיָא לְעֵינַיִם** מונח רביע, עשוי לבטא ארבע מדרגות כלליות כגון חכמה בינה מידות לבושיין ובינהן אין ספור מדרגות משנה.

1.1.16 וירד מצרימה – אנוס על פי הדבור

בברית בין הבתרים נגזר על צאצאי אברהם אבינו לרדת לארץ לא להם. **[בראשית רבה]** ו-**[זהר במדבר]** מלמדים על שבעה חטאים שגרמו להסתלקות השכינה מהארץ לרקיע השביעי ועל שבעה תיקונים שהביאו להורדת השכינה חזרה לארץ, כאשר חלקם נעשו במצרים. ויעקב אבינו היה אנוס על פי הדבור לרדת למצרים כדי שהוא וצאצאיו ימישכו לפעול להורדת השכינה לארץ.

וזה לשון מדרש **[בראשית רבה פר' בראשית]:**

(ח) וישמעו את קול י"י אלהים מתהלך בגן לרוח היום אמר ר' חלפיי שמענו שיש הילוך לקול, הילוך לאש לא שמענו, והיכן שמענו להלן ותיהלך אש (שמות ט כג). אמר ר' אבא בר כהנא מהלך אין כת' כאן אלא מתהלך מקפץ ועולה, עיקר **שכינה בתחתונים הייתה**, כיון שחטא אדם הראשון ניסתלקה לרקיע הראשון, חטא קין עלה לרקיע השני, חטא דור אנוש עלה לשלישי, חטא דור המבול לרביעי, דור הפלגה לחמישי, סדומיים לששי, מצריים בימי אברהם לשביעי, וכנגדן עמדו ז' צדיקין אברהם יצחק יעקב לוי קהת

ב"ה טוב טעם ודעת (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – תשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגבית; מונח – מוציא מפשט; מרכא = מרקי, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טרקהא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקה-קטן – 2; זקה-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקה-קטן ... זקה-קטן בהצני פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים אחרים בתושבע"פ.

עמרים משה והורידו אותה לארץ, אברהם משיביעי לשישי, יצחק הוריד משישי לחמישי, יעקב הוריד מחמישי לרביעי, לוי הוריד מרביעי לשלישי, קהת הוריד משלישי לשיני, עמרים הוריד משיני לראשון, משה הורידה למטה, כתב ה- [אדמורי"מ מ"מ שניאורסהאן זצ"ל ז"ע שיחות קודש תשל"ט] שבע חטאים נשתנה גשמיות העולם ונהיה חמירות, ואברהם החל בסילוק ההלם וההסתור של הקליפות שבאו משבע החטאים וגו'.

ברוב הפסוקים הנוגעים בענין מופיעה תבנית הטעמים דרגא מונח רביע המופיעה בתורה 59 פעם וברובם נמצא קשר לחטא אדם הראשון, היצר הרע ותיקונו ועניני גאולה. הסבר הפסוקים אינו שייך לתוכן ההגדה של פסח, כאן מוצגים:

(א) המופע הראשון שהוא גם חטא אדם הראשון והעקירה מהארץ לרקיע הראשון, **בראשית ג ו: ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאנה-הוא לעינים** - דרגא מונח רביע, תענועי יצר הרע. העקירה הראשונה בחטא אדם הראשון.

(ב) המופע המרמז על התיקון השביעי, חזרת השכינה לארץ ע"י משה רבנו שאורו החל להפציע דווקא בביתו של פרעה שהיה דרגת הטומאה הגדולה ביותר במצרים.

שמות ב,ט: ותאמר לה בת-פרעה – דרגא מונח רביע, התיקון השביעי הורדת השכינה לארץ. **ותאמר לה בת-פרעה היליכי את-הגלד הזה והניקחתי לי ואני אתן את-שכרך ותקח האשה הגלד ותניקחתי:**

ואחרי שירדה השכינה לארץ במתן תורה חטאו בעגל מהחטאתם בידי אומות העולם ומהערב רב שיצא עמם. ועל כך נאמר ב- **שיר השירים ב,ז: עד שיפוח היום ונסו הצללים סב דמה-לה דודי לצבי או לעפר האילים על-הרי בתר: ס שיר השירים ד,ו: עד שיפוח היום ונסו הצללים אלך לי אל-תר המור ואל-גבשת הלבונה: ביאור הגר"א שיר השירים ב,ז**

עד שיפוח היום, פירוש, משום שאמר לה 'הנצנים נראו בארץ' שהוא בכושרות חודש כשר כו' [מכילתא שמות יג,ד], זהו עד אייר, אבל אחר כך בעת שגבר חום היום היינו בעת שעשו את העגל, ואז נוסו הצללים. הם ענני כבוד שהיו כצללים לישראל. ואמר לה הקב"ה (שם' תשא לג,ג) **כי לא אעלה בקרבך**, ואז היתה מדת הדין מתוחה וידעה שאי אפשר בשום אופן שיהיה עמה, ויראה אולי יבחר לו אומה אחרת, ואז אמרו ישראל להקב"ה: **סב דמה-לה דודי לצבי או לעפר האילים על-הרי בתר**: ביאורו, שתרוץ על הרי בתר שהם הים גבוהים וחדים מאד ואין שם ישוב כלל, וכונתם שיזכור להם ברית בין הבתרים, כי על פי הדבור בברית בין הבתרים היו אנוסים לרדת לארץ לא להם ואומות העולם וגם הערב רב שיצא עמם, החטאום.

1.1.17. השרש "עבר" בפעור זה נאעבר עליך ועברתי – גלוי א-לקות נעלה מאד

שמות בא יג,ח: והנדרת לבנה ביום ההוא לאמר

פעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים: פסוק זה בפרשת קדש לי כל בכור, מהוה מעבר ממצוות עשיית פסח בחדש האביב של ארץ כנען אל מצוות הכללת פרשה זאת בתפילין.

הסבר ב- בפעור זה קושר שרש "עבר" לגלוי א-לקות מעולם האצילות, וכך עשוי להשתמע מפ' הריטב"א בהגדה. ואפשר שהכוונה לגלוי א-לקות מ"כת" של עולם האצילות ואף למעלה ממנו מעולם אדם קדמון, כעשוי להשתמע מ- [פירוש תניא פמ"ו, דבר מלכות פ"ו בהר התשע"ו] הקב"ה הניח העולמות העליונים ואת העולמות התחתונים ... הקב"ה הוציא אותם ממצרים לא ע"י מלאך ולא ע"י כו' – לא ע"י מלאך, שהוא נברא בעולמות בריאה-יצירה-עשיה ולא ע"י שליח, שהוא מדריגת "עולם אצילות" לכן המסקנה, שהיה זה גלוי א-לקות מעל מדרגת עולם האצילות. ומהמצאות אותיות ע"ב ובעזרת הנאמר ב- [עץ חיים] מוצע לומר שקשור לגלוי משם ע"ב. בהגדה של פסח השרש "עבר" מופיע פעמים נוספות. אפשר שגם הם מעידים על התקרבות הקב"ה, גלוי א-לקות נעלה מאד אל בני ישראל.

חבקוק ג,ט: ערנה תעור קשף שבעות משות אמר סלה נהרות תבקע-ארצן:

יחזקאל ט,ח: נאעבר עליך נאראד והנה עמך עת דלים נאפרש כנפי עליך נאכסה ערנותך

נאשבע לך נאבוא בכרית אמך נאם אדני ה' ותהיי לי:

שה"ש ד,ה: שגני שגוד פשגי עפרים תאומי צבנה הרועים בשושנים:

יחזקאל ט,ו: נאעבר עליך נאראד מתבוססת בדםך נאמר לך בדםך תי נאמר לך בדםך תי:

הגדה של פסח לריטב"א ... ואת ערום ועריה.

[פירוש הריטב"א] ערומים מן המצוות של האבות, ומהו עריה, כמה דתימא (חבקוק ג,ט) **ערנה תעור קשף**, שלא קיימו מצוות ברית מילה כדאמרינן במכילתא (פרשת בא) היה רבי מתיא בן חרש אומר הרי הוא אומר (יחזקאל ט,ח) **נאעבר עליך נאראד והנה עמך עת דלים**, הגיעה שעה שנשבע הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו שהוא גואל את בניו ולא היה להם מצוות שיתעסקו בהם כדי שיגאלו שנאמר שדים נכוננו ושערך צמח, מהו שדים נכוננו, זה משה ואהרן, שנאמר (שה"ש ד,ה) **שגני שגוד פשגי עפרים וגו'**, ושערך צמח, שהגיע קץ הגאולה, נתן להם הקדוש ברוך הוא שתי מצוות שיתעסקו בהם כדי שיגאלו מצוות פסח ומצוות מילה, שנאמר (יחזקאל ט,ו) **נאעבר עליך נאראד מתבוססת בדםך נאמר לך בדםך תי נאמר לך בדםך תי** (נאמר לך בדםך תי)

שמות בא יב,ב: ועברתי בארץ-מצרים בלילה הזה

והפיתו כל-בכור בארץ מצרים מאדם ועד-בהמה

ובכל-אלתי מצרים אעשה שפטים אני ה':

[מדרש שמות רבה (וגשל התשס"א, ע"פ אוצר החכמה)] **שהעברה** שאני עובר קשה היא, שנאמר **ועברתי בארץ-מצרים בלילה הזה** [פירוש מהר"ו] **שהעברה** שלא היו ראויים לנס רק שהעביר הדין מהם למצרים.

(שם' בא יב,ב) **ועברתי בארץ-מצרים בלילה הזה** – מונח זרקא מונח סגול, זרקא סגול בתפקיד גורע ו/או מוסיף ענין מעין הענין המדובר בו. כאן כעין גורע מענין הדינים שהיו על ישראל בלילה הזה ומוסיפם על ארץ מצרים. לפי מפרשי מדרש שמות רבה סגולת ליל

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותיך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המראק והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגבית; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טרקא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא אולא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרש"פ.

יציאת מצרים הייתה שהקב"ה בעצמו הצילם מקטרוג והעביר הדין מהם למצרים. ודומה לו ברעיון של העברת דין מישראל ובתבנית טעמים:

שמות כי תשא לד', ו: וַיַּעֲבֹר ה' עַל-פְּנֵי וַיִּקְרָא ה' אֶל רַחֵם וַחֲנוּן אֶרֶץ אֲפִים וְרַב-חַסֵּד וְאֵמֶת:

וַיַּעֲבֹר ה' עַל-פְּנֵי וַיִּקְרָא – זרקא סגול, הקב"ה מוסיף לישראל דרכים לבקשת סליחה והעברת הדין מהם. הקב"ה מעביר פנים של זעם ומביא פנים של רחמים. **[תיב"ע]** הקב"ה עובר מכסא של דין לכסא של רחמים.

וכן ב-**יחזקאל טז, ו: וַאֲעֹבֵר** (מהפך, מהפך הדין) **עֲלֶיךָ וְאַרְצְךָ מִתְבַּסֶּסֶת בְּדַמְנֶיךָ וְאָמַר לְךָ בְּדַמְנֶיךָ חַי: והגר"א פירש ב-שיר השירים ב, יז כי בני ישראל מבקשים שהקב"ה יזכור להם ברית בין הבתרים שעל פי הדבור בה היו אנוסים לרדת לארץ לא להם מצרים כדי לתקן עולם במלכות שדי, ואומות העולם וגם הערב רב שיצא עמם, החטואו, וזו סיבת הדינים שהיו על בני ישראל. והקב"ה אכן זכר זכות אבות והעביר הדינים.**

שמות בא יב, יב: וְעִבְרָתִי בְּאֶרֶץ-מִצְרַיִם בְּלִילֵה הַזֶּה

וְהַפִּיתִי כָל-בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד-בְּהֵמָה וּבְכָל-אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעִשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי ה':

[הגדה של פסח לריטב"א] ויוציאנו י"י ממצרים ביד חזקה ובזרוע נטויה ובמורא גדול ובאותות ובמופתים.

ויוציאנו י"י ממצרים לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף ולא על ידי שליח. אלא הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו. שנאמר **(שם' בא יב, יב)** **וְעִבְרָתִי בְּאֶרֶץ-מִצְרַיִם בְּלִילֵה הַזֶּה וְהַפִּיתִי כָל-בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְעַד-בְּהֵמָה וּבְכָל-אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעִשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי ה':**

המשך ההגדה: **(שם' בא יב, יב)** **וְעִבְרָתִי בְּאֶרֶץ-מִצְרַיִם.** אָנִי ולא מלאך.

המשך ההגדה: **וְהַפִּיתִי כָל-בְּכוֹר (בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם)** אָנִי ולא שרף.

המשך ההגדה: **וּבְכָל-אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעִשֶׂה שְׁפָטִים** אָנִי ולא (ה)שליח. אָנִי ה'... אָנִי הוא ולא אחר.

אָנִי ה': - מרכא סלוק, רבוי והגבלה. היינו רבוי והגבלת מי לא היה מבצע ה-**וְעִבְרָתִי בְּאֶרֶץ-מִצְרַיִם בְּלִילֵה הַזֶּה**.

ישעיהו ו, ב: שָׁרְפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לֹו שֵׁשׁ כְּנָפִים שֵׁשׁ כְּנָפִים לְאֶחָד בְּשִׁתָּם: וְכִסְּהוּ פְּנֵי וּבִשְׁתָּם: וְכִסְּהוּ רַגְלֵי וּבִשְׁתָּם יַעֲרֹף:

שמות משפטים כג, כ: הַזֶּה אֲנֹכִי שֶׁלַח מִלְאָךְ לְפָנֶיךָ לְשִׁמְרָה בְּגֵרְךָ וּלְהַבְיִאֲךָ אֶל-הַמִּקְדָּשׁ אֲשֶׁר תִּבְנֶה:

במדבר חקת כט, טז: וַיִּשְׁמַע קִלְנוּ וַיִּשְׁלַח מִלְאָךְ וַיִּצְאֵנוּ מִמִּצְרַיִם וְהַזֶּה אֲנַחְנוּ בְּקֹדֶשׁ עִיר קִצְהָ גְבוּלָה:

דברים ואתחנן ד, לו: וְחַמַּת כִּי אֶהֱבֶה אֶת-אַבְרָהָם וַיִּבְחַר בְּיָצֵחוֹ אֶתְרֵי וַיִּוָּצֵאךָ בְּפָנֶיךָ בְּכֹחַ הַגָּדֹל מִמִּצְרַיִם:

[פירוש הריטב"א] ויוציאנו ה' ממצרים לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף וכו'. מכאן ראייה כי מלאך ושרף שני דברים הם, השרפים הם מלאכי אש העומדים תחת הכסא וטובלין בכל יום בנהר של אש ההולך לפני הכסא, וכן הוא אומר **(ישעיהו ו, ב)** **שָׁרְפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לֹו**, והמלאכים הם למטה מהם המתחלפים בכל יום ומתלבשים גופות, והם שנבראו ביום החמישי, **והשליח הוא הידוע המלאך הגואל זה מטטרו"ן**, ושמו מורה עליו, והוא שר של ישראל השומר אותם, וזהו שנאמר למשה **(שם' מש' כג, כ)** **הַזֶּה אֲנֹכִי שֶׁלַח מִלְאָךְ לְפָנֶיךָ**, והוא שר צבא ה' שבא ליהושע, ועליו אמרו רז"ל (סנהדרין ל"ח ב') דאפי' בפרונוקא לא קבליה משה, ואם תאמר והא כתיב **(במ' חקת' כט, טז)** **וַיִּשְׁלַח מִלְאָךְ וַיִּצְאֵנוּ מִמִּצְרַיִם**, וי"ל כי ויצאנו שב לבורא יתברך, כדכתיב **(דב' וא' ד, יז)** **וַיִּוָּצֵאךָ בְּפָנֶיךָ בְּכֹחַ הַגָּדֹל מִמִּצְרַיִם**: והמלאך שאמר, **(במ' חקת' כט, טז)** **וַיִּשְׁלַח מִלְאָךְ**, על משה רבינו ע"ה, או שליח השם הגדול ששלח מלאך הברית מלאך פניו ויוציאנו ממצרים בכוחו.

שנאמר **(שם' בא יב, יב)** **וְעִבְרָתִי בְּאֶרֶץ-מִצְרַיִם וכו' וּבְכָל-אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעִשֶׂה שְׁפָטִים**. אמרו רז"ל במכילתא אם של עץ נרקבת [וכו'], כלומר כי סר צילם העליון מעליהם שהיה מעמידן, ומיד ניתך ונרקב, ובוזה נודע כי מכת אלהים היא, כי אין כח מושל על כח אחר לבטלו אלא הקדוש ברוך הוא לבדו.

[תניא ליקוטי אמרים פרק מו] ... כי הניח הקדוש ברוך הוא את העליונים ואת התחתונים ולא בחר בכולם כי אם בישראל עמו והוציאם ממצרים ערות הארץ מקום הזוהמא והטומאה לא ע"י מלאך ולא ע"י כו' אלא הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו ירד לשם כמ"ש וארד להצילו וגו' כדי לקרבם אליו בקירוב ויחוד אמיתי בהתקשרות הנפש ממש בבחי' נשיקין פה לפה לדבר דבר ה' זו הלכה ואתדבקות רוחא ברוחא היא השגת התורה וידיעת רצונו וחכמתו דכולא חד ממש.

-[פירוש תניא פמ"ו, דבר מלכות פ"ר בהר התשע"ו] הקב"ה הניח העולמות העליונים ואת העולמות התחתונים, שאינם מהווים תכלית הכוונה של הקב"ה בבריאת העולם, ולא בחר בכולם כי אם בישראל עמו והוציאם ממצרים ערות הארץ מקום הזוהמא והטומאה – שם נמצאו ב"י וזאת בהשוואה למה שנאמר במשל, שהמלך מעלה ומוציא את ה"הדיוט ושפל האנשים" מאשפה – הקב"ה הוציא אותם ממצרים לא ע"י מלאך ולא ע"י כו' – לא ע"י מלאך, שהוא נברא בעולמות בריאה-יצירה-עשיה ולא ע"י שליח, שהוא מדרגת "עולם אצילות"

דרוש ברור: האם המלאך מטטרו"ן ממדרגת עולם אצילות?

1.1.18 **וַיִּוָּצֵאנוּ ה' מִמִּצְרַיִם**

דברים כי-תבוא כו, ח: וַיִּוָּצֵאנוּ ה' מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְיָד נְטוּיָה וּבְמַרְאֵה נֶגְדָל וּבְאֹתוֹת וּבְמִפְתָּיִם:

[מדרש תנאים] (דב' תבוא כו, ח) **וַיִּוָּצֵאנוּ ה' מִמִּצְרַיִם** לא על ידי מלאך (=נביא, או לא בתחילה ואח"כ הנהיגם ע"י מלאך) ולא על ידי שרף ולא על ידי שליח אלא הקדוש ברוך הוא בעצמו: **(כו, ח)** **בְּיַד חֲזָקָה** זה הדבר כמו שני' **(שם' וארא ט, ג)** **הַזֶּה יַדְהָהּ הַזֶּה בְּמַקְנֶיךָ: (כו, ח)**

וּבְיָד נְטוּיָה זו החרב שני' **(דהיא' כא טז)** וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ נְטוּיָה עַל-יְרוּשָׁלַם: **(כו, ח)** **וּבְמַרְאֵה נֶגְדָל** זה גילוי שכינה **(ש' בשלח יד, לא)** כמו שני' **וַיִּבְרָא וַיִּשְׁרָאֵל אֶת-יַמֵּךְ הַגְּדֹלָה: (כו, ח)** **וּבְאֹתוֹת** זה המטה **(שם' ד יז)** **וְאֶת-הַמַּטֵּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה-בּוֹ אֶת-הָאֹתֹת: (כו, ח)**

וּבְמִפְתָּיִם אלו המכות **(ויאל ג ג)** **וְנִמְתְּלוּ מִפְתָּיִם בְּשָׁמַיִם וּבְאֶרֶץ גִּם וְאֵשׁ וְיַמִּימֹת עֲשׂוּ: ד"א (כו, ח)** **בְּיַד חֲזָקָה** שתיים **(כו, ח)** **וּבְיָד נְטוּיָה** שתיים **(כו, ח)** **וּבְמַרְאֵה נֶגְדָל** שתיים **(כו, ח)** **וּבְאֹתוֹת** שתיים **(כו, ח)** **וּבְמִפְתָּיִם** שתיים **(המש' פעמים שתיים סה"כ)** אלו עשר מכות שהביא הקדוש

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורניר) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המראק והתורה ובעל פה, התשפ"א – תחצית ההשערות: אתנה, סלוק – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרצא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרצא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבנות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרצא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרצא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – 4; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = חלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיו לנשואים/אחרים בתשובע"פ.

ברוך הוא על המצרים במצרים ר' יהודה היה נותן בהן סימן דצ"ך עד"ש באח"ב:

עיקרי [זוהר שמות בא מאמר ויהי בחצי הלילה אות קיט, עם פירוש הסולם]

(קיט) שלוש מניעות, שלושה קשרים הטילו המצרים על ישראל: בכור פרעה, בכור שפחה הכולל בכור השבי, בכור בהמה, למנוע מהעובדים למצרים לצאת לחירות לעולם.
(קכ) ... ובוה נראה הגבורה והשליטה של הקדוש ברוך הוא. וזכרון זה לא יכלה מישראל לדורי דורות. כי אם לא היה הכח והגבורה של הקדוש ברוך הוא, כל מלכי העמים וכל מכשפי העולם לא היו יכולים להוציא את ישראל מן העבדות, כי פתח הקשרים שלהם ושבר כל אלו הכתרים הנ"ל של בכור השבי, כדי להוציאם לחירות. על זה כתוב, (ירמיהו יז) מי לא ירצה מלך הגוים וגו'.
(קכא) ככה ר' שמעון והרים קולו ונאנח. אמר, כבר דבק נמצא. אתם חושבים במה שהתדבק הקדוש ברוך הוא ושבת את עצמו כל כך הרבה פעמים ביציאת מצרים, שכתוב, (דב' וא' הו) אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֵיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם. (דב' ראה טז) הוֹצֵאתִיךָ ה' אֱלֹהֵיךָ מִמִּצְרָיִם לְיַלְכָהּ. (דב' וא' הטו) וַיִּצְאָה ה' אֱלֹהֵיךָ מִשֵּׁם בְּנֵי חֲזָקָה וּבְנִירָע נְטוּיָה. (שמ' בא יב) הוֹצֵאתִי אֶת־צְבָאוֹתֶיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם (שמ' בא יג) וְזָכַר אֶת־הַיָּמִים שֶׁנָּה אֲשֶׁר יָצִאתָם מִמִּצְרָיִם מִבְּיַת עֲבָדִים כִּי פָתַח לְךָ הוֹצֵאתִיךָ אֶתְּכֶם מִיָּה. (דב' וא' ד, ז) וְחֶסֶת כִּי אֶהָב אֶת־אֲבֹתֶיךָ וַיִּבְרָךְ בְּרַעְיוֹ אֶחָיו וַיִּוצֵאֶם פִּגְיוֹ בְּכַחַם הַגָּדֹל מִמִּצְרָיִם. וחמשים פעם נזכרה יציאת מצרים בתורה. אפשר להסביר שכל איזכור של יציאת מצרים הוא כדי להעלות את עם ישראל ממדרגת טומאה אליה (דב' תבוא כו), ונרעה אתנו המצרים עד שיצאו ממ"ט מדרגות ועלו לדרגה אחת של טהרה. (קכב) ומשיב, אלא למדנו. עשרה כתרים, דהיינו ספירות, יש למטה בקליפות, כעין של מעלה בקדושה. וכולם סתומים בשלשה קליפות אלו שאמרנו, שהם בכר פרעה בכור שפחה בכור בהמה, ושלשה קשרים קשרו על ג' מדרגות אלו, שבהם עשו שישראל לא יצאו מן שעבודם לעולם.

[מדרש תנאים] (דב' תבוא כו, ה) וַיִּוצֵאֵנוּ ה' מִמִּצְרָיִם לא על ידי מלאך (=נביא, או לא בתחילה ואח"כ הנהיגם ע"י מלאך) ולא על ידי שרף ולא על ידי שליח אלא הקדוש ברוך הוא בעצמו:

מנין [מדרש תנאים] עשוי היה ללמוד מהתוכן (כו, ה) וַיִּוצֵאֵנוּ ה' מִמִּצְרָיִם מסקנה שהקב"ה בעצמו הוציאנו ולא ע"י שליח?
(דב' תבוא כו, ב) וְלַקַּחְתָּ מֵרֵאשִׁיתוֹ כֹּל־פְּרִי הָאֲדָמָה הביא הרב שלום המאירי הי"ו (התשפ"א) בשם [אמרי נועם, הרב מאיר הורוויץ, הרבי מדי'זיקוב] שהבאת בכורים הוא תיקון לחטא אדה"ר אשר אכל פרי של שבעת המינים קודם הזמן. טט: אפשר שלכך תרמו תבנית טעמי המקרא של כֹּל־פְּרִי הָאֲדָמָה – מונח רביע בתפקיד לפחות ארבע, בהסבר ע"פ פנימיות התורה.
ועוד הביא הרב שלום המאירי הי"ו בשם [תורת משה, החת"ם סופר] שאדה"ר חטא באכילה של פרי עץ הדעת שהיה תאנה, חטה, אתרוג, יין (גפן), טט: אפשר שלכך תרמו תבנית טעמי המקרא של כֹּל־פְּרִי הָאֲדָמָה – מונח רביע. מונח כמרבה עוד רביע בתפקיד ארבעה דברים, בהסבר ע"פ פנימיות התורה.
מחטא האכילה המוקדמת, אדה"ר גורש מגן-עדן, ירד למצרים בלי חוה ובמעשיו שם אבד נשמות אשר נשבו ע"י הבן בליעל הס"א. בברית בין הבתרים (בר' לך) ה' גזר על בני אברהם לרדת לארץ לא להם בעל כרחם והסתיר את הסיבה של גאולת הנשמות שאבדו ועוד ניצוצין קדושים. לבן הארמי גרם לחלוקי דעות בין בני לאה ובני רחל וזוהו הורד יוסף הצעיר למצרים במקום יעקב אביו הזקן. ואח"כ ירדה משפחת יעקב למצרים. בוידוי הביכורים (דב' תבוא כו, ה – ח) מספרים בתמציתיות את סיפור הירידה והוידה על ההצלה ע"י ה' בעצמו. פסוקים (דב' תבוא כו, ה – ח) מהווים את מרכז ה-[הגדה של פסח] ומהן מסתעפות דרשות אחרות אשר שולבו ב-[הגדה של פסח]. יעקב ובניו ירדו בעל כרחם למצרים בשליחות ה' לגאול נשמות וניצוצין קדושים, והמצרים הרעו את ישראל, וכך הכשירו אותם להיות לומדי תורה (מקור בספרים אחרים) ולכן מי שגזר את גזרת הירידה שמר הבטחתו לאבות והוציא בעצמו את שליחיו.

[דבש לפי מערכת כ אות יג] וכתבו רבני אשכנז ז"ל דהיו צריכים לישב ת"ל שנים במצרים כמספ' ה' [פעמ' אלהים ונהפכו לשמות הוי"ה רחמים וזה רמוז בתיבת כיור ר"י כ"ו שישבו ר"י שנים כי מספר כ"ו ריחם עליהם ושם אלהים דין נעשה הוי"ה רחמים. זה מלמד כי שם הוי"ה בתורה מיצג מידת רחמים (תפארת) מעשר הספירות דאצילות (ששבע התחתונות נקראות מידות).

אפשר היה להסביר שכאן שם הוי"ה ה' מוטעם פשטא ויהיה כמו מלת אֲנֹכִי ב-(שמ' ית' כא) אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֵיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם – בטעם עליון פשטא, המרמז לקב"ה בעצמו אלא שבתורה יש 184 מופעים כאלה, ויש 154 מופעים מהפך פשטא, כאשר שם הוי"ה מוטעם פשטא. ולא נדרש בהם הקב"ה בעצמו.

לכן מוצע לומר כמסקנה מ-[זוהר שמות בא מאמר קיט] שהלימוד הוא כלהלן.
(דב' תבוא כו, ה) וַיִּוצֵאֵנוּ ה' מִמִּצְרָיִם – מהפך פשטא זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני למודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלמודים יוצא מהפשט. (לימוד א) כדי לצאת ממצרים הבורא היפך את ההתנהלות של מצרים בכשפים ועקר את הקשרים הכישופיים המונעים יציאה ממקורם בעשר הספירות של הקליפות. הבורא הפעיל נגדם את עשר הספירות דקדושה באצילות שהן מאוחדות בבורא, לכן במשל זה נחשב שהקב"ה בעצמו פעל ביציאת מצרים להפוך ולהכניע שליטת עשר ספירות של הקליפות. (לימוד ב) אפשר שהלימוד השני הוא שלא יכול שליח שמקורו הרוחני בעולמות שמתחת לעולם האצילות לפעול לעקירת מניעות שמקורן בעשר ספירות דקליפות שהן היפוך עולם האצילות.

(דב' תבוא כו, ה) וַיִּוצֵאֵנוּ ה' מִמִּצְרָיִם – מהפך פשטא זקא-קטן בְּנֵי חֲזָקָה וּבְנִירָע נְטוּיָה – מהפך פשטא מונח זקא-קטן, פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים (כאן בין סלוק לאתנח) מרמז לכעין הקש, בזכות זכרון ברית ה' עם כל אחד משלושת האבות, יגאלנו כנאמר (מיכה ז, טו) פִּימִי צִאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲרָצוֹ נִפְלְאוֹת:

המדרש והזוהר מתרכזים על ההצלה של ישראל ממצרים ע"י הבורא ית"ש. ברגעי ההצלה נדחים הקשיים שבדרך מהנושא. אבל [העמק דבר] מלמד על הקשיים בדרך לישועה, ועל המיתה המתמדת של המצרים כדי להרתיעם מלפגוע בישראל הגרים בעל כורחם במצרים.

[העמק דבר] (דב' תבוא כו, ה) בְּנֵי חֲזָקָה. זה הדבר, פ"י שהיה בשעת החשך במצרים דבר על רשעי ישראל שלא רצו לצאת, וזהו משמעות (כו, ה) בְּנֵי חֲזָקָה בעל כרחם, כלשון הכתוב (יחזקאל כג) אִמֹּלֵא בְּנֵי חֲזָקָה וּבְנִירָע נְטוּיָה וּבְחַמָּה שְׂפוּכָה אֲמַלּוֹךְ עֲלֵיכֶם: (כו, ה) וּבְנִירָע נְטוּיָה. זו החרב, שהיה בין מכה למכה, וכדאי ב-[רבה פ' וארא], שהיה מיתה משמש בין מכה למכה, ולמד מדכתיב בצפרדע ונגף, והיה זה כדי שלא ינוחו ויתאספו לאבד את ישראל בכת אחת, בראותם כי יד ה' קשה. וכל זה מבואר ע"פ [מכילתא פ' בשלח] עה"פ (שמ' בשלח יד, ז) וַיֹּשַׁע ה' בְּיָוֶם הַהוּא אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרָיִם, כאדם שאוחז את הצפור בידו, שאם רצה ביד הוא חונקה,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תכיר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תכיר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תכיר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תכיר מרכא טפחא** – קבוצה שממעותם חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גריש = גרישי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מי"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שזור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **אלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שזור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

וכאדם שהוא שומט את העובר ממעי הפרה, ומבואר בס' שמות ו' ו': **(כו,ח) ובמקרא נגל**. זו גלוי שכינה, שהיה בשעת יציאת מצרים, והגביה את דעתם ונפשם:

(כו,ח) ובאתות. זה המטה, שנוצר ביחוד לזה התכלית, וכדאי' בפ' מקום שנהגו [נ"ד א'] עשרה נבראו בערב שבת בין השמשות, ומזה הוכחה כמה גדול מעלתם של ישראל: **(כו,ח) ובמפתים**. אלו עשר מכות כמשמעו, **(חזקוני) (כו,ח) ובמקרא נגל** גדל כתרנו ובחזונו רבא כדכתיב **(דב' תבוא כט,ב) המסות הגדלות אשר ראו עיניך האתת והמפתים הגדלים הקם**:
(דב' תבוא כו,ח) בנך חזקה ובזרע נטויה – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, לימוד אחד מהפשט הוא כנגד מצרים, היפוך מהפשט הוא כנגד רשעי ישראל כנאמר **(יחזקאל כג) אמ"ל ביד חזקה ובזרע נטויה ובחמה שפוכה אמלוד עליכם**:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם; בעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשקפה; אתנה, סליק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תכר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תכר טפחא – קבוצה עם הלכה לפרטיה; מרכא תכר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שווה לפרטיה; תכר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרשוב"פ.

1.1.19 מכת דם

שמות וארא ז,יט: ויאמר ה' אל-משה אקח את-אשריך קח מטען ונטה-ידיך על-מימי מצרים על-נהרתם על-יאריתם ועל-אנמיהם ועל כל-מקנה מימיהם ויהיו-דם והיה דם בכל ארץ מצרים וכעצבים וכאבנים:

תבנית הטעמים החל מ-ז,יט) ויאמר ה' – קדמא ואזלא מרמז על דרשה בדרך של מלמד ולמד כגון בדרך של כלל ופרט, רבוי ומיעוט, בנין אב, היקש.

בדרך של מלמד ולמד (א) אפשר שבא ללמד ממכה ראשונה למכות אחרות שבכל מכה הייתה נטיית יד או מטה לארבע רוחות השמים המרוזם בטעם רביע במלים אל-משה כדי שהמכה תקיף את כל ארץ מצרים. [רבינו] בחיי שמות ז,כב ... כי משה התרה לפרעה במכת היאור ואמר לאהרן לנטות ידו על מימי מצרים וכן עשה אהרן, נטה ידו על מימי מצרים כמו שאמר הש"י למשה, וזהו שכתוב: "וירם במטה", שהרים אהרן את ידו במטה ונטה ידו לדי רוחות העולם על מימי מצרים.

בדרך של מלמד ולמד (ב) אפשר שבא ללמד על מספר ימי ההתראה לכל מכה ומספר ימי המכה, שזה טריוויה להיות אחד מתפקידי סדרת הטעמים מונח מונח בתרסא בכתוב קח מטען ונטה-ידיך .

שמות רבה (וילנא) פרשת וארא פרשה ט יב (שמ' וירא ז,כה) וימלא שבעת ימים אחריו הכותה את-היאר: פ, רבי יהודה ורבי נחמיה אחד מהם אומר כ"ד ימים היה מתרה בהם עד שלא בא המכה ושבעה ימים המכה משמשת בהם, ואחד מהם אומר ז' ימים מתרה בהם וכ"ד ימים היתה המכה משמשת בהם, על דעתיה דהאיך דאמר כ"ד ימים היה מתרה בהם (שמ' וירא ז,כה) וימלא שבעת ימים להכאה, ועל דעתיה דמ"ד ז' ימים היה מתרה בהם (שמ' וירא ז,כה) וימלא שבעת ימים אחריו הכותה וגו' שהיה מתרה בהן על מכה אחרת.

המספר שבע נמצא כתוב, מנין המספר 24?

וימלא שבעת ימים – טפחא מונח אתנה, כתבנית (שמ' יתרו כב, אגלי ה' אגליך בטעם תחתון (פתיחת עשרת הדברות) וכתבנית (בר' א,א) בראשית ברא אלקים עשוי לרמז למדרשים הקושרים בין עשרה מאמרות של מעשי בראשית ובין יציאת מצרים ובין עשרת הדברות. כגון הגידון ע"י שם משמואל פרשת בשלח וישב הים לפנות בוקר לאיתנו. ובמדרש (רבה) (פ' כ"א) תנאי התנה הקדוש ברוך הוא עם הים שיקרע לפני בני". ... במד"ר (בראשית פ' ה') חושב הרבה תנאים שהתנה עם מעשי בראשית שלא יעמדו נגד רצון הצדיקים

(אוצר החכמה) **חידושי הרי"ם עה"ת, הרב אלטר י"מ, וארא** וגאלתי אתכם וגו' ובשפטים גדולים וגו' ולקחתי אתכם לי לעם וגו' (שמ' וארא ו,1 – ז). על ידי שפטים גדולים באים ללקחתי אתכם לי לעם, פירוש, שעל ידי עשרה מאמרות נברא העולם (אבות פ"א מ"א), ועל ידי עשר מכות נעשה מעשרה מאמרות עשרת הדברות (עי' פסק"ר כא יט,כ), כי על ידי העשרה מאמרות ניכר כוח הש"י"ת הכביראה ובטבע העולם ועל ידי המכות המראים שהש"י"ת משנה את הטבע כרצונו, נעשה דרך להתגלות האלקית על הר סיני שנעשה על ידי עשרת הדברות, וזהו ובשפטים גדולים ולקחתי אתכם לי לעם וגו'. **הערה ה כתבי חסידיים.** וכן בשפת אמת וארא (תרל"ב): כי בעשרה מאמרות נברא העולם, והגיד אא"ז מו"ר ז"ל כי נעשה מהם עשרת הדברות באמצעות גלות מצרים ועשר מכות. וכ"כ עוד שם (תרל"ה)

המספר שבע נמצא כתוב, מנין המספר 24?

בדרך של מלמד ולמד (ג) אפשר שבא ללמד היקש ממכות מצרים למכות בעתיד בממלכות שפגעו בעם ישראל **שמות רבה (וילנא) פרשת וארא פרשה ט יב יג** אמר ר' אלעזר בן פדת כשם שהביא הקדוש ברוך הוא על המצריים, כך הוא עתיד להביא על צור שנאמר **(ישעיה כגה) פאשר-שמע למצרים יחילו פשמע צר:** א"ר אלעזר כל צר שבמקרא חסר **במלכות הרשעה** הכתוב מדבר, וכל צור מלא בצור המדינה הכתוב מדבר, (טט – כאן מלמד ההיקש) **מצרים לקו בדם אף כאן (ישעיה לד,ט) ונהפכו נחליה לזפת, (ישעיה לד,ט) לילה ויומם לא תכפה** לפי שבטלה ישראל מן התורה שכתוב בו **(יהושע א,ח) והגית בו יומם ולילה,** לפיכך הקדוש ברוך הוא פורע ממנה באש שלא תכבה לעולם ביום ובלילה, ולפי ששרפה ביתו של הקדוש ברוך הוא שכתוב בו **(ישעיהו,ד) ונבית ימלא עשן,** לפיכך יעלה עשנה, וכה"א **(ישעיה סו,1) קול שאון מעיר קול מהיכל קול ה' משלם גמול לאיביו.** בשביל קול שאון מעיר קול מהיכל כד"א **(איכה ג,4) קול נתנו בבית-ה' קיום מועד:** ס לפיכך קול ה' משלם גמול לאויביו.

(ישעיה כגה) פאשר-שמע למצרים – טפחא אתנה, כטעמי שמע ישראל, וקרוב לבר' א,א כעין קביעה במעשי בר' על היקש ממצרים לממלכות אחרות, הדרשות הבאות כולן בסימן היפוך, האומות ביטלו ישראל מן התורה, היינו היפכו ממטרת ישראל להקים עולם במלכות ש-די ע"י **(יהושע א,ח) והגית בו יומם ולילה** – מהפך פשטא זקא-קטן, לקיים דברי הנביא **(צפניה ג,ט) פי-אז אהפך אל-עמים שפה ברובה לקרא כלם בלשם ה' לעבדו שכם אהד:** לכן עתיד להיפך עליהם עולמם: **(ישעיה לד,ט) ונהפכו נחליה לזפת** – מהפך פשטא זקא-קטן, **(ישעיה לד,ט) לילה ויומם לא תכפה** – מהפך פשטא זקא-קטן, **(ישעיה סו,1) קול שאון מעיר** – מהפך פשטא זקא-קטן,

על-מימי מצרים – קדמא ואזלא, להלן לימודים אהדים בתבנית זאת

תבנית הטעמים החל מ-מ על-מימי מצרים – קדמא ואזלא מרמז לדרשה אפשרית בדרך של כלל ופרט ואכן זאת הדרשה ב-**שמות רבה (וילנא) פרשת וארא פרשה ט,יא** ... א"ר יוסי בר אבין כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט, **על-מימי מצרים,** הרי זה כלל (כלל קדמאה), **על-נהרתם על-יאריתם ועל-אנמיהם** פרט, **ועל כל-מקנה מימיהם** הרי כלל אחר (כלל בתראה), מה אתה מרבה (? לפי דרך הלמוד של כלל ופרט וכלל) כל הדומין להן (כל כינוס מים כולל מים שבכלי המצרים כפי שנלמד מהמשך המדבר על כלי יהודים), (שואל ש"ר) מהו **וכעצבים וכאבנים,** רז"ל אומרים אף עבודת כוכבים שלהם לקה בדם שנא' (ירמיה ב) אומרים לעץ אבי אתה, ד"א **וכעצבים וכאבנים** שהיו המים ששותין עם יהודי בכלי אחד (של יהודי) או בכלי עץ או בכלי אבן נהפכין בפיו לדם, וי"א אף בימסאות ובתי כסאות שלהם לקו בדם וכשהיה אחד מהם הולך ויושב ע"ג המטה או ע"ג האבן או ע"ג סלע היו מפסידין את בגדיהם בדם, וכה"א ויהי הדם בכל ארץ מצרים.

בדרך הלמוד של כלל ופרט וכלל מתמעטים לפחות שני פרטים, ואין המדרש מלמדנו מהם.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, ו; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; **אלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

ע"פ **תורה שלמה [פג]** **על-מימי מצרים על-נהרתם על-איריתם ועל-אנמיהם ועל-מקנה מימיהם** – כעין כלל ופרט וכלל או רבוי מיעוט רבוי, הכלל הראשון **על-מימי מצרים** מוטעם קדמא ואולא, הפרטים **על-נהרתם על-איריתם ועל-אנמיהם**, כלל בתראה **ועל-מקנה מימיהם**, לפי כלל ופרט וכלל, הכלל בתראה מרבה (ע"פ תרגום אונקלוס למלים עצים ואבנים) כלי עצים וכלי אבנים.

הנהיה דם בכל-ארץ מצרים וכעצים וכאבנים: לפי רבוי מיעוט רבוי יש ללמוד באופן המרוחק ביותר ממי היאור, שנשארו מים במצרים למצרים, שלא היו לדם ואלו מים שחפרו המצרים שמקורם לא היה ביאור

שמות וארא זכד, ונחפרו כל-מצרים סביבת היאר מים לשחתו כי לא יכלו לשחת ממימי היאר:

אור החיים שמות זכב ויעשו כן חרטומי וגו'. לפי דבריהם ז"ל (שמו"ר פ"ט) שהיו כל מימות מצרים לדם. אם כן מנין מצאו מים להפכו לדם ואולי כי לא נהפכו אלא מים המגולים אבל מים שלא נראו בעולם שהם תחת לארץ לא נהפכו כאומרו **ונחפרו כל-**

מצרים סביבת וגו'. **שמות רבה (וילנא) פרשת וארא פרשה ט, יא** ... א"ל רבי יהודה ומה אני מקיים ויחפרו כל מצרים סביבות היאור, א"ל לפי שהיו המצריים אומרים כל המים שהיו רואין משה ואהרן נעשין דם, והיו חופרין להוציא מים לשחת ממה שאין עיניהן רואין, א"ר ברכיה מ"ד ויהפכו כל המים אשר ביאור וגו',

או מיעוט רחוק בדרך אחרת **שמות רבה (וילנא) פרשת וארא פרשה ט, י** ... וכשהיה לוקח מישראל בדמים היה שותה מים מכאן העשירו ישראל,

(ז,יט) ונטה-ידך ... על-נהרתם על-איריתם ועל-אנמיהם – מונח לגרמיה מונח רביע ו/א **(ז,כ) כאשור צננה ה'** – מונח לגרמיה מונח רביע, מרמזים לנטיית יד כנגד כל הרוחות כפי **רמב"ן (ז,כא) ויגרם במטה ויך את-המים** - שהרים המטה ונטה ידו על ארץ מצרים כנגד כל הרוחות, ואחר כך הכה **המים אשר ביאור לעיני פרעה**, ונהפכו **כל-המים אשר ביאור לדם** לעיניו, **(ז,כא) ויהי הדם עוד בכל-ארץ מצרים**. ורבי אברהם אמר, כי הזכיר מכת היאור, ולא חשש להזכיר נטיית ידו על כל ארץ מצרים.

ע"פ **שמות וארא ז,ט תורה שלמה [פא*]** פסיק בפסוק **(ז,י) מפקה במטה אשר-בידי ומשמעו פעמיים יד, הנלקחת מצד שמאל של הפסיק לצד ימין של הפסיק, יד משה ויד אהרן המטה את המטה.**

ע"פ **תורה שלמה [פג] אמר אל-אהרן** – מונח פזר, כעין שני עניני פזר **קח מטון ונטה-ידך**. – מונח מונח תלישא-קטנה, כעין שלושה עניני תלישא-קטנה (= תרסא)

- (א) תרסא רמז לימי התראת מכה וימי שימושה, ראה לעיל.
- (ב) תלישא עשויה לרמז לחישוב זמני תקופות, **פזר** ירמז להמנעות משתיית מי נהרות בזמן שחלה התקופה, כי מסוכן כמו מכת דם במצרים
- (ג) לפי שתרגם אונקלוס עצים ואבנים ככלי עצים וכלי אבנים, ע"פ המדרש הגדול תלישא עשויה לרמז למים שאובים (כעין תלושים) בכלים שבגודל עד 40 סאה מקבלים טומאה לעומת מי נהרות ומאגרים שונים שאינם מקבלים טומאה. **פזר** ירמז לכשרות וטהרת מקוואות. **ש"ת ויען יוסף יורה דעה סימן קכט** (בתשובה הקשורה לשו"ע יו"ד הלכות נדה **(סי' ק"צ ס"י)**) ... יש לסמוך אפוסקים (שמדאורייתא מים) דכולו שאוב במקוה (היינו 40 סאה מים) כשר מן התורה, ואכתי יש להם מן התורה דין מקוה ואין מקבלין טומאה, ואף (אבל) דמדרבנן פסולין למקוה, י"ל דרבנן לא אמרו דבריהם אלא לדיני מקוואות ולא לדיני קבלת טומאה, דהרי רביעית דמקוה אף באינן שאובים (מדאורייתא מקוה כשר אבל) רבנן פסלוהו לדין מקוה דבעי מ' סאה אף לטבילת כלים, ומ"מ לדין קבלת טומאה נידון כדאורייתא להראב"ד דטהורין מטעם דהוי מקוה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשט** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דוגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב"ש שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דוגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעתים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; **השלישיה**: (קדמא – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; **מדות דר'** ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרשובע"פ.

1.1.20 מכת צפרדעים הוכחה שהבורא מנהיג הבריאה ולא המערכת הכוכבית

שמות וארא ז, כז: ואם-קאן אתה לשלח הנה אנכי נגף את-כל-גבולך בצפרדעים:

(שם' וארא ז, כז) **הנה אנכי** – מונח רביע בתפקיד לפחות ארבע כאן חמש, מוצע לומר שזהו הרמז בתורה לנאמר ב-(**תהלים עח, מט**) הבא אחרי תיאור מכות אחדות ולדרשת **[הגדה של פסח]** רבי אליעזר אומר מנין שכל מכה ומכה ... הייתה של ארבע מכות? ...

רבי עקיבא אומר מנין שכל מכה ומכה ... הייתה של חמש מכות? ...

תהלים עח, מט: ישלח-בסו חרון אפו עבקה ונעם וצרה משלחת מלאכי רעים:

ראה המשך בסעיף ר' יוסי הגלילי אומר וגו'

נגף את-כל-גבולך – תביר טפחא, תבנית בעלת 23 מופעים בתורה, בתפקיד כעין קבוצת פרטים שכל אחד לעצמו גורם למשהו בהלכה או בענין וגם צירופים ביניהם גורמים למשהו בהלכה או בענין. כגון כל אחד בשיעור מחייב לאו, וגם צירוף של כל אחד בפחות משיעור ממלא שיעור מחייב לאו. כאן ה-**צב** הוא אחת מהמכות וגם עם כל מכה אחרת היה ה-**צב** ממשמש ובא עמה כנדרש ב-**[תורה שלמה קה]** **הנה אנכי נגף**, **[שמות רבה (וילנא) פרשת וארא פרשה יב]**, ... ריב"ל אמר כל מכה ומכה שהיתה באה על המצריים במצרים היה ה-**צב** ממשמש ובאה עמה שנאמר **הנה אנכי נגף**, הנה זה הדבר כד"א (**שם' וארא ט, א**) **הנה נד-ה' הוזה במקנהו (אָשַׁר בַּשָּׂדֶה פְּסוּקִים בְּתַמְרִים בְּגַמְלִים בַּבְּקָר וּבַצֹּאן צִבָּר כִּבְד מְאֹד)**.

את-כל-גבולך – מקף מקף, מקף אחד בתפקיד כרב-מצב של מקום הגבול, האם התחום שייך למצרים או שייך לכוש.

שמות רבה (וילנא) פרשת וארא פרשה יב, **את-כל-גבולך בצפרדעים**, רז"ל אמרו המכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצריים גרם להם שיעשו שלום ביניהם, כיצד היה מחלוקת בין בני כוש ובין בני המצריים, המצריים אומרים עד כאן תחומנו והכושים אומרים ע"כ תחומנו כיון שבאו הצפרדעים עשו שלום ביניהם, הגבול שהיו נכנסות לתוכו הדבר ידוע שאין השדה שלו שנאמר **את-כל-גבולך**, גבולך ולא של אחרים,

שמות וארא ח, ו: ויאמר למחר ויאמר כדברך למען תדע כיראין פה אל-הינו:

ויאמר למחר – (סלוק) טפחא אתנח כטעמי (**דב' וא' ו, ד**) **שמע ישאאל** התחזקות בקבלת עול מלכות שמים. פרעה בוחן האם משה הוא המארגן של מכת הצפרדעים לפי מערכת כוכבים, ומשה משיבו שהכל בהשגחה אלקית. **[אברבנאל שמות ז?]** והנה פרעה אמר זה למשה ולאחר עם היות שהמכה אהרן לבדו עשתה לפי שידע שמה היה העיקר בדבר וכן היה כי משה השיבו (**שם' וא' ח, ה**) **התפאר עלי למתיו אעמיר לה** כלומר כיון שאתה בא לנסות הדבר **התפאר עלי** לאיזה זמן תרצה שאעתיר שיסורו הצפרדעים ותראה שכפי כן היה ואמנם למה לא אמר פרעה מיד בשעה הזאת והאריך הדבר עד למחר כבר נתן הסבה בו ר' שמואל בן חפני שפרעה חשב שמכת הצפרדעים היתה מחוייבת בפאת המערכת השמימית ושמה רבינו ידע מתוך אצטגנינותו שבשעה ההיא ישלם חיוב המכה ההיא וכדי להבחינו בזה האריך ואמר (**שם' וא' ח, ו**) **למחר** ומשה השיבו **כדברך למען תדע כיראין פה אל-הינו** רוצה לומר שאין המערכה מחייבת אלא **ההשגחה האלהית** כי הדבר המחוייב מהמזל לא ישתנה ולא ימהר או יתאחר מפני תפלת שום אדם אבל הדברים המושגחים הם ביד השם לשנותם מטוב לרע או מרע אל טוב ולמהר בואם או לאחרם בתפלת עבדיו.

ויאמר כדברך למען תדע – פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים (אתנח ... סלוק) כעין תפקיד היקש, היקש מעליית מכת צפרדעים והסרת מכת צפרדעים בהשגחה אלהית ולא ע"י מערכת כוכבים, כך גם ביציאת מצרים לא מערכת הכוכבים קובעת אלא ההשגחה האלהית, וגם היקש ליציאת המרכבה האלקית. והיקש מיציאת מצרים לגאולות העתידיות שאין בה שליטה למערכות הכוכבים. **בתמציתיות**: פרעה חשב שכוכב שבתאי הוא מזל ישראל, וכאשר הוא נכנס לתחום מזל טלה שהוא נחשב ע"י המצרים למזלם אזי למצרים יש שליטה על ישראל. שבתאי נחשב גם לכח כליון ולכן פרעה ייחס לו שיפגע בישראל במדבר. ובליל מכת בכורות כביכול משתתפים כוכב צדק, שמיחוס לו החיים השלום וצדק וחמלה, שעה עד חצות הלילה וכוכב מאדים, שמיחוס לו הרג, בשעה שאחר חצות הלילה. הפרשנים חלוקים האם הקב"ה משדד – משנה או לא משנה מערכות הטבע והכוכבים, אבל נראה שמוסכם שמשגיח על עם ישראל שלא יושפע מכוחות השפיטה של הכוכבים.

[תורת המנחה פרשת צו / דרשה לט (המתחיל בעמוד 371)] כח ישראל ב"שבתאי" ומצרים ב"טלה" ובמכת בכורות נתבטל "טלה" ... ולעולם היה הקדוש ברוך הוא בעזרת ישראל מאז היו לו לעם, ורכב שמים להצילם ולהשמיד אויביהם. וכמו שמצינו ביציאת מצרים, כשבא משה אל פרעה היה בחדש [עמוד 373] אייר כד' (**שמות ה'ב**) **ונפץ העם כלי-ארגן מצרים למשש קש לתבן**: בשעה שהתבן מצוי בשדה. ראה פרעה באיצטגנינותו כי אין מעלת ישראל אלא במזל שבתאי כי הוא מזלם, וכח שבתאי היה מתגבר בהכנסו במזל טלה, וכיון שראה זה שמח וזקק את לבו מפני שהם עובדים לטלה, וכיון שאין כח שבתאי כי אם בטלה וטלה הוא אלהיהם הוא ימנע כח שבתאי, ואי אפשר לישראל לצאת מתחת ידם ולא מרשומם.

מה עשה הקדוש ברוך הוא כדי שלא לשנות סדרי מערכת הכוכבים ויהא עולם נוהג כמנהגו, ... (טט: יצא ב-) (**תה' סח'ח**) **רכב אלהים רבתיים אלפי שָׁנָאן** (אלו 22000 המלאכים הנאים והמשובחים, פסוק מקבלת התורה הנדרש למכת בכורות וליציאות אחרות של המרכבה האלקית), בתוך מצרים ונהרוג כל הבכורות העובדים לטלה, כי העבודה לא היתה כשרה אלא בכורות, וכשנפסק ממנו העבודה לא יהיה משועבד להם ואז יגבר ישראל, היינו דכ' (**במ' מסעי לג, ד**) **ומצרים מקברים את אשר הפה ה' בהם כדברך ובאלהיהם עשה ה' שפטים**: עשה משפט וצדקה שלא ביטל כח המזל, וביטל מחשבתם במכת בכורות. הה"ד (**דב' וזה"ב לג, ג**) **ה' רכב שמים כדברך**, (טט: כמו ביציאת מצרים)

[תפארת ישראל - בועז מסכת פסחים פרק י] דידוע דכל מה שיארע לו לאדם תלוי בג' דברים. במזל, בצדקתו, ובעשייתו. (טט: והולך ומפרט, **מזל**) ובמצרים היו כולם לריעותא, דמזלה (טט: מערכת הכוכבים מזל טלה שמצרים עבדו היה בעליה וכוכב שבתאי שמצרים יחסו לישראל היה בתחום מזל טלה ולכן כביכול מזיק לישראל), היא תעודה העליונה הנסתרה, [ועי' בפירושינו סוף קדושין] הי' גרוע מאד, בא וראה מה שאמר פרעה, (**שם' בא י, ז**) **לאו כי רעה נגד פניכם**: וידוע מה שדרשו חז"ל על זה, שהכוכב שבתאי המורה על כליון והשבתה רעה חרב הרג ואבדון, הי' מכוון נגדם מטחוי חציו השנונים, ואם לא נתקיים כולו נתקיים קצתו, שבמדבר הזה נפלו פגריהם וימותו. ולא די בזה, אלא שמזל מצרים אז הי' לפי מחשבתם בגרם המעלות, שחשבו להם לפטראן מזל טלה [ולכן עבדהו] והוא היה אז

ב"ה טוב טעם ודעת ולתורה (ט"ו) כי במצוות האמנותי – הוללים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מזנה – מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מאריך, רבוי; דראג – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – סב' ששעיה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דראג תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רבוע – 4; מזנה רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובה"פ.

עולה. שבניסין בכל יום מזל טלה מתחיל לעלות [כ"ה י"א ב'], והקב"ה הפך כל המערכה, שמפלתם הגדולה אז היה בא בחצי החודש ממש בחצי ל"ט ט"ו, (שעה שחשבו שמזלם בתקופת חזקתו, ולכן היו אצלגניני פריעה מציצין אם תהיה מכת בכורות בחצות או אחר חצות, [ברכות ד"ל א']. [ע"ש עשיית ישראל] ולהכי צוה הקדוש ברוך הוא לשחוט טלה הפסח, להורות שאין ממש במזל לכשירצה הארון הזה ית' לדלג על ההרים. (ט: צדקת ישראל) ואם משום צדקת ישראל גם הוא הי' משקל גרוע, ולא יכול להכריע כף המאזניים לטובתם. דכבגד עידים היה צדקתם, רעים וחטאים מגואלין בכל תועבות וכמ"ל.

(ט: עשיית ישראל) ולכן נצטוו לאכול מצה שהיא דומה למעמדם אז, שאין לה טעם וריח, ולא תואר לחם ולא הדר לה. ואם משום כח ידם ומעשיהם, להשתדל בכחם לצאת, כבר היה מטה ידם ורד עד מאוד. ואדרבה יד מצרים היתה הלוח ותעוזה על ישראל, כדכתיב וימררו את חייהם. והקב"ה ברוב רחמי וחסדיו ית' לא חשש לכל הכרעות האלו, וגאלם בכח ידו החזקה וברצונו הפשוט, וינטלם וינשאם, וכדכתיב ובני ישראל יוצאים ביד רמה [והארכתי בזה בדרשותי]:

[בני יששכר מאמרי חודש ניסן מאמר ד - טיול בפרדס, דרוש ב] על דרך הדרוש

בהקדים מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע וכו' שהיו מסובין בבני ברק והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה ... ושבו להתבונן עפ"י מה שכתב הבחיי בפסוק (שמ' בא י"א, ד) בַּה אָמַר ה' פְּתַחַת הַלַּיְלָה, הדנה ליל יציאת מצרים היתה ליל חמישי כנודע [שבת פז ב], והנה אז שעה ששית שעה קודם חצות לילה היא שליטת מזל צדק המורה על החיים והשלום, ושעה שביעית היינו ראשונה אחר חצות הוא שליטת מזל מאדים המורה על הריגה ומיתה, ...

ונ"ל לפרש על פי פשוטו ... דהתגלות כבודו ית"ש במצרים היה קודם חצות במזל צדק והמכה התחילה במזל מאדים [אחר חצות, הדנה ידוע עומד מאדים] הוא כח ס"מ [ע"ח שער נ' פ"ח] שר עשו [תנחומא פ"ר וישלח] ועמלק [המ"ן מזרעם בגימטריא מאדי"ם], ורצה הש"י להגיד לנו דמזל מאדיות, (שמ' בא י"ב, מ) לֵיל שְׁמַרְיָם הוּא לַה' הַלְוִיָּאִים מֵאַרְצָא מִצְרַיִם הוּא-הַלַּיְלָה הַזֶּה לַה' וכ"ה ליל שמורים הוא הלילה הזה ליי"י שְׁמַרְיָם לְכָל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדוֹרָתָם: כשעתיד לנקום נקמתנו מיד אדום ועמלק, על כן היתה המכה בשליטת מזל מאדים שהוא כח ה"מ המקרטג בכל הגליות, (ט: דווקא נגד המצרים ולא נגד ישראל)

על כן תיכף בגאולה ראשונה היתה הנקמה בזמן שליטתו, אך להיות שלא יאמרו המצריים שהמכה הוא בטבע שליטת המזל דמזל זה מאדים מורה על שפיכת דמים על כן היתה התגלות כבוד מלכותו יתברך כביכול במזל צדק, כביכול כאילו נעשה הכנה למיתת המצריים במזל צדק שהוא שופט בשפיטת המערכת לצדק ולחמלה ועכ"ז הש"י משדד המערכה כרצונו, והמקרא מסייענו, כִּפְּהָ אָמַר ה' פְּתַחַת הַלַּיְלָה (היינו סמוך לחצות במזל צדק) אָנִי יוֹצֵא אֶת-יְרֵמְיָהוּ מִצִּיּוֹן: (שמ' בא י"א, ה) וְגַם לְכָל-בְּכוֹרֵי (הוא בחצות מזל מאדים), על כן אח"כ במעשה נאמר (שמ' בא י"ב, ט) וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה הַזֶּה הַקֹּה לְכָל-בְּכוֹרֵי, לא נאמר ויעבור י"י והכה כל בכור, להיות באמת ההעברה היתה קודם חצות כביכול, והמכה בחצי הלילה ממש כענין שנאמר וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה הַזֶּה הַקֹּה, בחצי ולא כחצי כנ"ל (ויש לכויין גם דברי חז"ל לדרוש הלזה ויארין הענין בכאן)....

והנה לפי"ז היה בכאן ב' ענינים, אחד שהראה הקדוש ברוך הוא במכה הלזו שידוד המערכה והיפך שפיטת המזל והורה שאין מזל ישראל [שבת קנו א], והוראה ה' שכן עתיד לנקום נקמתנו מיד אדום בהעביר כח ס"מ ולהוציא בלעז מפיו, והוא הוראת מצות הסיבה בחירות המופלג בלילה הזה, אחת בשביל החירות הנתהווה בחצי הלילה הראשונה בהתגלות כבוד הש"י להשמיד עריצים והיה התגלות הוא במזל צדק (המורה לצדקה ולחמלה) ועכ"ז נתגלה הש"י אז להעביר ממשלת זדון ולהכחידם בעבור עמו ישראל, הנה הורה הש"י בזה חירות ישראל מן המזל וזה בחינת ראשית הגאולה גאולת מצרים שהיתה סברתם שהכל תלוי במזלות על כן היו עובדין לבכור המזלות מזל טלה [שמו"ר ט"ז ג], והשנית בשביל החירות שבישרנו יוצרנו בראשית הגאולות אחרית הגאולות, היינו החירות האחרון שהיה לחירות עולם בגוף ונפש חירות משעבוד מלכות ומקליפות וממלאך המות כאשר יתבטל כח ס"מ.

1.1.21 מכת ערב

שמות וארא ח,ית: והפליתי ביום ההוא את-ארץ גשן אשר עמל עמך עליה לבלתי היות-שם ערב למען תלע כי אני ה' בקרב הארץ:

הסבר והפליתי – תרסא, באופנים אחדים. דרך (א) והפליתי – תרסא בתפקיד שיעור קביעת חזקה אחרי שלוש פעמים, [דבר מלכות וארא התשע"ז, ע' צא, ע"פ ליקוטי שיחות כרך יא ע' 45] האם היו ג' המכות גם בארץ גושן? נחלקו הראשונים באם גם ג' המכות הראשונות לא היו בארץ גושן אף שלא נאמרה בהם בפרוש "והפליתי וגו'". ראב"ע כתב (ז, כד, כט) "מכת דם והצפרדעים והכנים היתה כוללת המצריים והעברים" אך בשו"ת הרדב"ז (ח"א סי' תתיג) חלק עליו והקשה ד"אם המכה היתה גם לישראל מה ראה יש בה לפרעה שישלח את ישראל" (וכן הוא לדעת הרבה ראשונים הובאו בתו"ש וארא ז, יז, ח.יג). והנה מזה שרש"י בפרושו על התורה לא כתב בלום, משמע שלדעתו היו הדברים כפי שנראה מפשוטם של כתובים, שרק מכת ערב שבה נאמר "והפליתי וגו'" לא היתה בארץ גושן, מה שאין כן ג' המכות הראשונות היו גם בארץ גושן. וצריך באור אמאי לא חש רש"י לקושיית הרדב"ז? ויש לומר, שלפי פשוטם של כתובים, הוצרכו ג' מכות הראשונות להיות בארץ גושן, כדי לפעול פעולתם. ב' מכות הראשונות קשורות ליאור, היתה הכוונה שעל ידן ידע פרעה "כי אני ה' ש"הלקה את יראתם" (וארא ז, כ, רש"י כח). ואם לא היה הקב"ה מכה חלק האור אשר בארץ גושן, היה פרעה חושב שחלק העבודה-זרה שנמצא בגושן אין ב"כולת השם" לשלוט עליו ח"ו, וכוונת הקב"ה שידע פרעה "כי אני ה' לא היתה מתמלאת.

ועל דרך זה במכת כינים, מכיוון שהכוונה היתה להראות שהמכה מגיעה מהקב"ה – (שאמרו החרטומים) "אצבע אלקים היא" (וארא ח, טו), היתה המכה צריכה להיות בכל ארץ מצרים, כי אם היתה רק על חלק מסוים, היו החרטומים חושבים, דאף שלא יכלו הם להעלות הכנים כלל, אך מזה שמשא ואהרן היו יכולים להעלותם רק על חלק מסוים (ממצרים), הרי זה ראה שגם הם מוגבלים, ואין זה "אצבע אלקים". לכן היה נצרך שג' מכות ראשונות יהיו גם בארץ גושן, אבל אחרי שכבר הראה הקב"ה ש"מאת ה' היתה זאת" הרי מכאן ואילך הנה והפליתי ביום ההוא את-ארץ גשן אשר עמל עמך עליה לבלתי היות-שם ערב, ולא היו המכות במקום מושבם של בני ישראל.

והפליתי – תרסא בתפקיד שיעור קביעת חזקה אחרי שלוש פעמים, כאן שהמכות בהשגחת ה', וכמו שבמכה הרביעית כבר לא היה צורך להדגיש כי היא מה', כך בדברים אחרים אחרי שהם קרו שלוש פעמים בנסיבות דומות, קובעים חזקה שכאשר הם קורים זה מאותה סיבה כמו שקרו שלוש הפעמים הראשונות. וזה לימוד שיכל לתור הרבה מחלוקות בגמרא.

הסבר והפליתי – תרסא, באופנים אחדים. דרך (ב) והפליתי – תרסא, בתפקיד מחיצת הגנה על כל אחד מישראל באשר הוא נמצא, ראה להלן [התורה"מ], ודבר זה נלמד מתבנית הרישא של הפסוק שהוא כעין כלל ופרט וכלל. כאשר מלת והפליתי היא כעין פרט קדמאה של הכלל ופרט וכלל והוא מתברר בכלל ופרט וכלל.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובע"פ.

ארבע אשפות.

שמות וארא ח,יז: כי אס-אינך משלח את-עמי

הנני משליח בך ובעבדיך ובעמך ובכתיבך את-הערב

ויקלאו בתי מצרים את-הערב וגם האדמה אשר-הם עליה:

(שמי וארא ח,יז) את-הערב וגם האדמה אשר-הם עליה - אפשר לאמן דאמר שהערוב התקבץ מכל העולם הם הביאו עמם את האדמה הנוף והאקלים של מקום חיותם הטבעי. הביאו עמם את הניצוצות הקדושים המחיים ומקיימים אותם ואת רפ"ח רפ"ח הניצוצות הקדושים המיוחדים (או חלקי חלקים שלהם) המפורזים בעולם, שבני-ישראל אמורים לגאול אותם. (שמי וארא ח,יז) וגם האדמה אשר-הם - ר"ת ו-ה-א-ה, א-ה-ו-ה שם אור הגנוז בתורה, שם הבינה והדעת, שם הקישור שמים וארץ, שם הפלאים, שם קפיצת הדרך. ר"ת ו-ה-א-ה, הסדר כאן (בר' א,א) ואת הארץ (בר' א,א) את השמים, הקדים קפיצת הארץ ==-== שמור שני הפסוקים ביחד ==-==

1.1.23 מכת בכורות ורמז לקריעת ים סוף

שמות בא יא,א – ב: [א] ויאמר ה' אל-משה עוד נגע אחר אביא על-פרעה ועל-מצרים אחר-כן ושלח אתכם מזה פשלהו קלה נרש ונרש אתכם מזה:

[ב] דבר נא פאזני העם וישאלו אישו מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי-כסף וכלי זהב:

(יא,א) ויאמר ה' – קדמא ואולא ... (יא,ב) וישאלו אישו מאת רעהו - גרשיים מונח לגרמיה (מונח פסק) מונח רביע. בדיון ב-[בבלי בבא קמא כה,א] בדרשת ר' טרפון בקל וחומר על הסגר מרים, מוסבר שבקל וחומר "דיו לבא לידון (הלמד) להיות כבא מן הדיו (הלמד)" ולכן אין הלמד עולה בפעולתו (שם עונש מרים מה' שבעה ימי הסגר, כעין נדוי) על המלמד (הנידוי בת ע"י אביה שבעה ימים). (במד' בהע' יבד,ז) ויאמר ה' אל-משה ואליה נרש ונרש אתכם מזה: תבנית הטעמים היא ויאמר ה' – קדמא ואולא ... תפגלר שבקעת ימים – גרשיים מהפך פשטא . בכצווי ה' למשה, תבנית הטעמים מעידה על מלמד ולמד כמו הקו"ח בהסגר מרים אבל עם שנוי בסוף התבנית, הפורץ את המגבלה של הקל וחומר.

כאן המידע על הלמד מתגלה בתבנית טעמים מיוחדת עוד נגע אחר אביא על-פרעה ועל-מצרים – מונח מהפך פשטא מהפך פשטא זקא-קטן, זקא-קטן מרמזו לשתי דרשות, מהפך פשטא אחד מרמז על לפחות דרשה אחת היוצאת מפשטה, מהפך פשטא שני מרמז על עוד דרשה אחת היוצאת מפשטה. אפשר שנגע כפשוטו זה מכת בכורות, נגע שלא כפשוטו זה אבדן רכושם, ועוד נגע שלא כפשוטו זה מכה בשר של מצרים, ע"פ תבנית טעמים זקא-קטן זקא-גדול ראה הסבר בהמשך ע"פ (שמי בא יא,א) ועל-מצרים אחר-כן.

הנידון קדמא - מקדים המלמד פסוק (יא,א) עוד נגע אחר אביא על-פרעה ועל-מצרים וגו' הבא לידון ואולא - הולך אחריו הקרא הלמד (יא,ב) וישאלו אישו מאת רעהו - גרשיים מונח לגרמיה (מונח פסק) מונח רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו, אפשר כי כאן על עצמו, כי הבא לידון (הלמד) הפסד רכוש, המכה בשר של מצרים והמכות על הים עולה בהרבה על הנידון (הלמד) מכת בכורות כי:

- (א) פגע ברכושם כאן ועל הים, ועשו את מצרים כמצולה שאין בה דגים - רוששו אותה כפ'רש"י ... בבקשה ממך הזהירם על כך שלא יאמר אותו צדיק אברהם ועבדו וענו אתם קיים בהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם.
- (ב) פגע כאן ועל הים באילי מצרים, בשר של מצרים ובשרי אומות העולם, כל צבא מצרים אבד בים. וע"פ (רש"י שמי בשלח יד,כה) [כי ה' נלקחם לקחם במצרים]: במצריים. דבר אחר במצרים, בארץ מצרים, שכשם שאלו לוקים על הים, כך לוקים אותם שנשאר במצרים. [מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי יד,לא] (שמי בשלח יד,לא) ונרא ישאל את-הנדר הגדלה. מכות חמורות ומכות משונות זו [מזו ומיתות] משונות ומיתות חמורות זו מזו ר' יוסי הגלילי אומ' מ[נין אתה] אומ' שלקו מצ' במצ' עשר מכות ועל הים לקו חמישים מכות [שבמצ' הוא אומ' ויאמרו החרטומים אל פרעה וגו' (שמי' ח טו) [ועל הים] הוא אומ' וירא יש' את היד הגדולה וגו' כמה לקו בןאצבע עשר] מכות אמור מעתה במצ' לקו עשר מכות ועל הים [לקו] חמישים מכות ר' אליעזר אומ' מנין שכל מכה ומכה ש[נהביא] המקום ב"ה על המצ' היתה של ארבע מכות שנא' ישלח בם חרון אפו וגו' (תה' עח מט) עברה אחת וזעם שתיים וצרה שלש. ומשל' מלאכי רעים ארבע. אמור מעתה במצרים לקו ארבעים מכות ועל הים לקו מאתיים מכות. ר' עקיב' אומ' מנין שכל מכה ומכה שהביא המקום ב"ה על המצ' היתה של חמש מכות שנא' ישלח בם חרון אפו וגו' הרי אחת וכול אמור מעתה במצ' לקו חמישים מכות ועל הים לקו חמישים ומאת' מכות. (ראה להלן סעיף ר' יוסי הגלילי אומר)

מוצג כאן מ-פרק ג' זקא-קטן זקא-גדול

65.שמות בא יא,א: שני מופעים, אחד עם מקף בז"ק אחד ללא מקף בז"ק

ויאמר ה' אל-משה עוד נגע אחר אביא על-פרעה ועל-מצרים אחר-כן ושלח אתכם מזה פשלהו קלה נרש ונרש אתכם מזה:

פעמיים זקא-קטן זקא-גדול בין שני קיסרים. כתב הרבי מדויקוב בספר אמרי נועם כי גימטריית "זקא-גדול זקא-קטן" עולה "יסוד מלכות" ועולה תקע"ו, והרב י"ר פאלוך זצ"ל כתב שכן נמצא ביעב"ץ. העיון גילה כי גימטריית המלים המוטעמות בתבנית הטעמים "זקא-קטן זקא-גדול" וכן ההפרש בין גימטריית המלים והגימטריה של התבנית (השווה תקע"ו) מרמז לדברים שונים בפנימיות התורה, בתנ"ך ובתשוב"ע.

ברישא ועל-מצרים אחר-כן זקא-קטן זקא-גדול. בספא פשלהו קלה זקא-קטן זקא-גדול. ועוד תבנית הטעמים של הכתוב ויאמר ה' אל-משה עוד נגע אחר אביא על-פרעה ועל-מצרים אחר-כן - ... רביע ... זקא-קטן ... זקא-גדול הוא כעין שלוש פעמים זקא בין שני קיסרים המלמדת על תוקף המכה העשירית שזיעזעה את פרעה ועמו ועמד וגירשם ממצרים קלה נרש ונרש אתכם מזה, וזה היה גם כנגד אלו מישראל שעדיין היו ספקנים.

ועל-מצרים אחר-כן - גי' = 106 + 380 + 219 + 70 עולה ק"ו + ש"פ + יר"ט + ע' = 775 עולה תשע"ה עולה ק"ו + ש"צ + יר"ט + ע' = שקו"ץ + יר"ט + ע' = 775 עולה תשע"ה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

הפרש מתקעיו" = 576 - 775 = 199 = קצ"ט נמצא באוצר גי' הרב י"ר פאלוך זצ"ל קצ"ט עולה צדק"ה ועולה שם אהי"ה עם הוי"ה עם אדנ' עם אלקי וכוללם

אָבְרֵי גי' יר"ט – נוטריקון י'ראה ר'אתה נ'טתה (רש"י במד' בלק) בין פירושו מלאך, כאן אפשר כי הוא שר היינו שקו"ן של מצרים והמשחיתים מע' אוה"ע שהביא עמו על הים.

ביציאת מצרים הקב"ה עשה צדק"ה (=קצ"ט) עם ישראל ואפשר שע"י הצירוף שם אהי"ה עם הוי"ה עם אדנ' עם אלקי וכוללם (=קצ"ט) הקב"ה נפרע אומות מצרים ונפרע משרה, כמאמר חז"ל שכאשר הקב"ה נפרע מאומה הוא נפרע משרה, מעבודת האלילים שלה ומהאומה. כאילו נאמר אחרי תשע"ה נגעים עוֹד נִנְעֵ אָחֵד אָבִיא עַל-פְּרַעְהָ וְעַל-מִצְרַיִם שיכלול נגע היפרעות מהשר של מצרים (על בסיס יר"ט) על הים שע"פ [זוהר שמות בשלח יד, ז] [יִקַּח שֵׁשׁ-מָאוֹת לָכָב פָּחוּר וגו'] הביא עמו משחיתים מכל האומות היינו ע' אומות העולם, והיפרעות משרי שבעים אומות העולם ובכל שיקוצי מצרים ובפרעה ובעם מצרים.

פְּשַׁלְחוּ כְּלָהּ – קדמא זקף-קטן במלה אחת זקף-גדול – גי' המלים המוטעמות בזקף-קטן זקף-גדול 364 + 55 = 419 = תי"ט = השט"ן + ה"ן (חמש פעמים ו"ה ענין של רחמים), וכן עולה אקשי"ה, ענ"ו בכב"ל רגל"ו הפרש הגימטריית בין גי' המלים ובין גי' התבנית (= מתקע"ו) 419 - 576 = 157 = זק"ן, מזי"ק. שילוב שתי הגימטריאות אקשי"ה זק"ן כמו פשלי - מלך זק"ן וכסיל, נאמר על השטן (גי' 364) (בשם אליהו שגב הי"ו) הסבר אפשרי אחרי אשר ענ"ו בכב"ל רגל"ו (= גי' תי"ט) את עם ישראל (הפסוק על יוסף ומלמד על כלל ישראל) הקב"ה מבטיח כי אקשי"ה (= גי' תי"ט) לב פרעה אשר הוא (קהלת ד, ג) **מִמְלַךְ זָקֵן וְכֹסֶלֶל** (זק"ן גי' 157) ומזי"ק (גי' 157) שנאמר על השטן (בשם אליהו שגב הי"ו)

פְּשַׁלְחוּ = 364 = השט"ן משטין לעשות **כְּלָהּ**, כשלחו כמו (שמ' בשלח יג, ז) **וַיְהִי כְּשַׁלְחָה פְּרַעְהָ**. פסוק (שמ' בא יא, א) ופסוק (שמ' בשלח יג, ז) מעידים כי פרעה עדיין סבר שמכווח הוא משלהם

ונגדו **כְּלָהּ** עולה בגי' 5 * ו"ה = 55 עולה ה"ן. ו"ה זו מדת הרחמים המסנגרת ואומרת (במ' בלק כג, ט) **הָרַעַם לְבָנָד יִשְׁפֹן**, ניתוק מכל האומות המכשיר עם ישראל לקבל התורה ולהיות עבדי ה'.

בסיכום: השט"ן ביצע שליחות ה' להוציא ישראל ממצרים להיות (במ' בלק כג, ט) **הָרַעַם לְבָנָד יִשְׁפֹן** וגו' אבל הוא ממשיך לעמוד להשטין כמו שמעידה הגי' תי"ט העולה הע"ם הז"ה וזנ"ה אחר"י מהפסוק (דב' וילך לא, טז) **וְקָם הָעָם הַזֶּה וַיַּנְהוּ אֶתְרֵי אֱלֹהֵי גֹרֵם-הָאָרֶץ**

אחרי כתיב הנ"ל זיכני הקב"ה למצוא במוצאי י' טבת התשע"ה: **מאור ושמש שמות פרשת בא**

... וזהו (שמ' ג, ח): **'נִאֲרָד' לְהַצִּילָוּ מִיַּד מִצְרַיִם** כלומר, כביכול ירידה היה אצלו יתברך, שהוצרך להופיע אור בהירות אלהותו יתברך לעולמות התחתונים, כדי להצילו מיד מצרים. ובוה נבוא לביאור הפסוק (שמ' בא יא, א) **וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה עוֹד נִנְעֵ אָחֵד וגו'** היינו מכת בכורות. וידוע, שמכת בכורות יצאה מכתר, כנזכר לעיל שהמכות יצאו כסדרן מעשר ספירות מתפא לעילא - יתבת בכורת נוטריקון בו כתר. **אֶחָרֵי-כֵן יִשְׁלַח אֶתְכֶם מִזֶּה** - מפני שאז יופיע אור בהירות אלהותו יתברך לעולמות התחתונים, ויתבטל השר שלהם שהוא **השטן**, שהוא גימטריא שס"ד כמנין **פְּשַׁלְחוּ**, והיינו **פְּשַׁלְחוּ כְּלָהּ** - שהשר שלהם שהיה משלח בלבם לעשות תחבולות להפריד את ישראל מאביהם שבשמים, יתבטל וְיִקַּח מחמת אור בהירות אלהותו יתברך, ואז **נִרְשָׁ יִנְרַשׁ אֶתְכֶם מִזֶּה** כנ"ל.

ב"ה טוב טעם ודעת (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח = רבוי; מהפך פשטא = מציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שממעותם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא - סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק ששור. מציצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלישא - דרוש בפסוק ולפניו ששור. מציצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

1.1.24 רבי יוסי הגלילי אומר - קצת מ-אגרת הקדש מהגר"ש מאוסטרפליא

שמות תצוה כח, כז: וְעִשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב

וְנָתַתָּה אֹתָם עַל-שְׁתֵּי כַתְּפוֹת הָאֶפֶד מִלְמַשָּׁה מִמוֹל פְּנֵי לְעִמַּת מַחְבְּרָתוֹ מִזְעֵל לְחֹשֶׁב הָאֶפֶד:

וְעִשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב - זרקא מונח מונח סגול, בתפקיד של שתי הוספות מעין הענין על הענין. נעניין בתוספת סגולית בפנימיות התורה.

הפסוק הבא עוסק בעשיית שתי טבעות הזהב לקצות החושן. מובא לצורך הדיון שאחרי

(שם' פקודי לט, יט) וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב וַיִּשְׁיִמוּ עֲלֵי-שֵׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן עַל-שְׁפָתָיו אֲשֶׁר אֵל-עֶבֶר הָאֶפֶד בְּיָתָהּ:

(שם' תצוה כח, כז) זָהָב - טעם סגול, זָהָב ג' דו"ד ואחריו סופי תיבות ונתת'ה את'ם על-שתי כתפות' נטריקון תהלי"ם

מקושר ל- (שם' פקודי לט, יט) וְנָהָב וַיִּשְׁיִמוּ - זקא-קטן זקא-גדול, ע"פ [אמרי נועם האדמו"ר מדזיקוב] ג' שמות הטעמים ז"ק ז"ג עולה לגי' יסו"ד מלכות' עולה לגי' תקע"ו (=576). מהעיון התברר שתבנית טעמים ז"ק ז"ג מרמזת על נושא בפנימיות התורה המרומז בין היתר בג' המלים המוטעמות ז"ק ז"ג ובהפרש בין ג' המלים ובין ג' שמות הטעמים ז"ק ז"ג.

ג' זָהָב וַיִּשְׁיִמוּ עולה 14 + 372 עולה 386 עולה דו"ד שב"ע (בן שביעי, רועה שביעי, המשכו בבן של בת-שבע) עולה שפ"ו עולה דו"ד ב"ן יש"י וכתב ב-**אגרת הקדש מהגר"ש מאוסטרפליא** [הקשורה להגדה של פסח, מאמר ר' יוסי הגלילי אומר] והנה מה שמצינו שלקו המצריים במצרים עשר מכות ועל הים חמישים מכות מצד השם שפ"ו שבו אחוז דו"ד ב"ן יש"י והשם אמר הכו והכס (ג"א והכה).

וְעִשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב - זרקא מונח מונח סגול, בדרך פנימיות התורה בשם שפ"ו אחוז דו"ד ב"ן יש"י והוא אחוז ב- שְׁתֵּי טַבְּעוֹת

זָהָב וַיִּשְׁיִמוּ עַל-שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן מושפע על דוד מהחושן תוספת סגולית (טעמי זרקא סגול) רוח הקדש שעל-ידה פועל כמאמרו **תהלים קיט, קכא** עֲשִׂיתִי מִשְׁקָט וַאֲדַבֵּק (זה ענין החושן) בַּל־תִּנְחַנְחֵנִי לְעִשְׂקָי:

1.1.25 רבי יוסי הגלילי אומר

שמות בשלח יד, לא: וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת-הַיַּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ בְּמִצְרַיִם וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת-יְיָ

וַיֹּאמְרוּ בְּיַד וּבְמִשְׁחַת עֲבָדָיו: פ

הגדה של פסח המקור ב-[מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי יד, לא] מובא לעיל בסעיף מכת בכורות.

רבי יוסי הגלילי אומר מנין אתה אומר שלקו המצרים במצרים עשר מכות ועל הים לקו חמישים מכות? במצרים מהו אומר? **שמות וארא חטו** וַיֵּרָאוּ הַחַרְטֻמִּים אֶל-פְּרִעָה אֲצַבְעֵ אֱלֹהִים הוּא (וגו') ועל הים מה הוא אומר?

שמות בשלח יד, לא וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת-הַיַּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ בְּמִצְרַיִם וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת-יְיָ

וַיֹּאמְרוּ בְּיַד וּבְמִשְׁחַת עֲבָדָיו: כמה לקו באצבע? עשר מכות, אמור מעתה במצרים לקו עשר מכות ועל הים לקו חמישים מכות

טעמי הפסוק שבו משתמש רבי יוסי הגלילי **שמות בשלח יד, לא** מרמזים על לימוד ככעין כלל ופרט

- וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל - קדמא אולא, כעין כלל, ואחד מפרטיו הוא
- אֶת-הַיַּד הַגְּדֹלָה - מונח רביעי, לפחות ארבע, היינו מתואם ותומך בדרשת רבי יוסי ש- יד משמעו חמש אצבעות.

ההגדה ממשיכה דרשת הנסים על פי הנאמר במזמור **תהלים עח** (המספר על הנסים שעשה הקב"ה לישראל מיציאת מצרים עד שנעשה דוד מלך על ישראל. **תהלים עח, מט**) כתוב ככעין כלל הצריך לפרט ונדרש ע"י רבי אליעזר ורבי עקיבא כפירוט נוסף של דרשת רבי יוסי הגלילי.

נקדים בלימוד הבא **שמות וארא ז, כז** וַאֲמַר-מֶלֶךְ אֶתְּהָא שְׁלַחַת הַיָּד אֲנִי נִגְפָא אֶת-כָּל-גְּבוּלָהּ בְּצַפְרֵי דְרַעִים:

שם' וארא ז, כז וַיֵּרָא אֲנִי - מונח רביע בתפקיד לפחות ארבע כאן חמש, מוצע לומר שזהו הרמז בתורה לנאמר ב-**תהלים עח, מט** הבא אחרי תיאור מכות אחדות ולדרשת **הגדה של פסח** רבי אליעזר אומר מנין שכל מכה ומכה ... הייתה של ארבע מכות? ... רבי עקיבא אומר מנין שכל מכה ומכה ... הייתה של חמש מכות? ...

תהלים עח, מט: יִשְׁלַח-בָּסוּם חֲרוֹן אַפּוֹ עֲבָרָה וְנָעַם וַצְרָה מְשַׁלַּחַת מְלֹאכֵי רַעִים:

יִשְׁלַח-בָּסוּם - מקף אולא לגרמיה (אולא תקנית נקראת גם קדמא בנוסח אשכנז) כעין קדמא פסק, קדמא מרמז על אפשרות של תבנית כעין כלל הצריך לפרט או פרטים, וגם ענין שארע קודם, כאן גזר הדין על מצרים. ענין הפסק במיוחד לדרשת רבי עקיבא כביכול מסתיר את הקב"ה השולח מבצעי הענישה במצרים עד שנראה כאילו פועלים מעצמם.

והפרטים הם:

חֲרוֹן אַפּוֹ - עלוי רביעי, אפשר לדמותם לכעין מונח-עליון, רביעי, ואז מרמז ללפחות ארבעה פרטים. אפשר שרבי אליעזר דורש כאילו טעם פסק לא קיים ואז **חֲרוֹן אַפּוֹ** הוא חלק ממלות הכלל **יִשְׁלַח-בָּסוּם חֲרוֹן אַפּוֹ** ויש ארבע פרטים - כמאמר רבי אליעזר אומר מנין שכל מכה ומכה ... הייתה של ארבע מכות? ארבע אופני ביצוע הענישה המנויים בכתוב החל מ- **עֲבָרָה** אחד, וְנָעַם שתיים, וַצְרָה שלוש, מְשַׁלַּחַת מְלֹאכֵי רַעִים: ארבע.

רבי עקיבא אומר מנין שכל מכה ומכה ... הייתה של חמש מכות? לרבי עקיבא **יִשְׁלַח-בָּסוּם** - קדמא בתפקיד קודם יצא גזר הדין הכללי מלפני הקב"ה וטעם פסק כביכול מסתיר את הקב"ה השולח מבצעי הענישה במצרים עד שנראה כאילו פועלים מעצמם, ויש חמישה אופני ביצוע גזר הדין המרומזים בתבנית הטעמים **חֲרוֹן אַפּוֹ** - עלוי (כעין מונח-עליון) רביעי, הטעמים מרמזים לחמישה כוחות לביצוע כל מכה,

- (א) **חֲרוֹן אַפּוֹ** - עלוי (כעין מונח-עליון) רביע כח כללי, (ב) **עֲבָרָה** - מונח, כח פרטי, (ג) **וְנָעַם** - מונח, כח פרטי, (ד) **וַצְרָה**

¹ נראה לומר כי המשך הפסוק מבטא את קשיחות לב פרעה שהובילה אותו ואת עמו לדין בים כמו במכות מצרים וַיִּחַזַק לִב-פְּרַעֲה וְלֹא-שָׁמַע אֶלְהֵם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תכיר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תכיר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תכיר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תכיר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

אתנח, כח פרטי (ה) מְשַׁלַּחַת מְלֵאכֵי רְעִים - רביע מוגרש במלה אחת, מרכא סלוק, כח פרטי

[אוצר לקוטי שיחות, לשיטתייהו, אדמו"ר מ"ש, התשע"ו, ע' 209] ... מבואר בכלבו (בפירוש ההגדה) בשם "בעל המלמד" שהפלוגתא היא: לדעת ר"א, המכות חדרו בכל ארבעת היסודות של כל דבר (ראה רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ד וג') שבו היו המכות. כלומר המכה לא פגעה בדבר רק כפי שהוא מורכב כבר מכל ארבע היסודות, אלא הגיעה בעומק יותר, גם בעצם של כל אחד מהיסודות שבדבר – לכן כל מכה הייתה "של ארבע". ולדוגמא: במכת דם לא הוכר רק המים כפי שהם נראים במציאות של מים, אלא גם האש הרוח והעפר שבמים.

ורבי עקיבא מחדש יותר מזה, שהמכה פגעה גם ב"חומר ההיולי" של הדבר, שהוא פשוט, מופשט (מצירור) ארבעת היסודות – ונמצא שכל מכה הייתה "של חמש", בארבעת היסודות וב"חומר ההיולי".

(טט: ע"פ הנאמר) ... לפי שתי הדעות המכה הייתה ב"גלוי" (בדבר כפי שהוא נראה וניכר) וב"העלם" (לר"א בכל אחד מארבע היסודות של הדבר, ולר"ע גם בחומר ההיולי שממנו ארבע היסודות). ההבדל בין שני התנאים תלוי בשיעור חדירת טומאת מצרים בדבר, והמכות באו לבטל טומאה זאת. שיעור חדירת הטומאה משתקף בהלכה לגבי חמץ. (א) איסור אכילה; (ב) איסור הנאה; (ג) בל יראה ובל ימצא (וביעורו).

(א) איסור אכילה - הרע בצורת הדבר שגורם לו (אולי צ"ל לא) להיות ראוי לאכילה, אבל הדבר מותר בהנאה כי בחומר ובעצם הדבר (השייכים להנאה), אין כל רע.

(ב) איסור הנאה – ע"י השימוש בו כאשר החומר בצורה מסוימת;

(ג) בל יראה ובל ימצא – אפילו ללא כל שימוש, כי האיסור חדר לחומר ולעצם הדבר המופשט מכל צורה ולכן אסורה הימצאותו ברשות ישראל.

במצוות ביעור חמץ מצינו פלוגתא בין רבי יהודה וחכמים. רבי יהודה אומר אין ביעור אלא בשריפה, וחכמים אומרים אף מפרר וזורה לרוח או מטיל לים. לדעת הרוג'ובי שריפה משביתה את עצם המציאות של החמץ, ואילו הפירור משבית את "תואר" החמץ האפשרות לאוכלו או להינות ממנו אבל לא מבטל את מציאותו.

לדעת ר' אליעזר המכות היו רק בדבר כפי תוארו ולכן ביעור מספיק הוא לפוררו. לר' עקיבא הביעור חייב להיות בשריפה כדי לבטל מציאותו של החמץ והרע שחדר אליו.

חילוק בין ארבע לחמש: ארבע גלויות כנגד ארבע אותיות הוי' וגלות מצרים כנגד קוצו של יו"ד, שהוא דוגמת החומר הקדום הנקרא היולי" וגלות מצרים פגעה גם בחומר ההיולי, והיא שורש כל הגלויות אבל פגעה רק בחומר שיש לו הציור של ארבע היסודות.

ענין הגלות ויציאת מצרים ישנו בעבודה הרוחנית: מצרים הוא מלשון מיצרים וגבולים; "גלות מצרים" פירושה שעבודת היהודי יש לה גבול, שהיא נעשית במדידה והגבלה, ו"יציאת מצרים" היא יציאה מכל המדידות וההגבלות (גם מההגבלות של הנפש האלקית).

וזה תוכן הפלוגתא בין ר' אליעזר ור' עקיבא אם המכות היו רק בארבעת היסודות או גם בחומר ההיולי – ברוחניות. אם העבודה דיציאת מצרים נדרשת רק בעשר כחות הנפש, המתחלקים לארבעה סוגים (כנגד ארבע אותיות שם הוי'): (א) עבודה בפועל במחשבה דיבור ומעשה (מלכות), (ב) במדות (זעיר אנפין), (ג) בשכל (בינה), (ד) במסירת נפש (חכמה) – או (ה) גם ביחידה שבנפש (שהיא בדוגמת חומר היולי).

הסבר **[אוצר לקוטי שיחות, לשיטתייהו, אדמו"ר מ"ש, התשע"ו, ע' 209] אליבא דרבי עקיבא ע"פ תבניות טעמי המקרא**

רבי עקיבא אומר מנין שכל מכה ומכה ... הייתה של חמש מכות? לרבי עקיבא **יְשַׁלַּח-כָּסֵם** – קדמא בתפקיד קודם יצא גזר הדין הכללי מלפני הקב"ה וטעם פסק כביכול מסתיר את הקב"ה השולח מבצעי הענישה במצרים עד שנראה כאילו פועלים מעצמם, ויש חמישה אופני ביצוע גזר הדין המרומזים בתבנית הטעמים **תְּרִוֵן אָפוּ** - עלוי (כעין מונח-עליון) רביע, הטעמים מרמזים לחמישה כוחות לביצוע כל מכה,

(א) **תְּרִוֵן אָפוּ** - עלוי (כעין מונח-עליון) רביע כח כללי המכה את החומר היולי שממנו מורכבים ארבעה היסודות, (ב) **עֲבָרָה** - מונח, כח פרטי המכה אחד מארבע היסודות כפי שהוא במציאות וגם בשלושה היסודות האחרים כפי שהם ביסוד המוכה, (ג) **וְנָעַם** - מונח, כח פרטי המכה אחד מארבע היסודות וכו', (ד) **וְצָרָה** - אתנח, כח פרטי המכה אחד מארבע היסודות וכו' (ה) **מְשַׁלַּחַת מְלֵאכֵי רְעִים** - רביע מוגרש במלה אחת, מרכא סלוק, כח פרטי המכה אחד מארבע היסודות וכו'.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקר-קטן – 2; זקר-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקר-קטן ... זקר-קטן בהצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי'ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרשבע"פ.

1.1.26 כורך

1. שמות בא יב,ח:

ואַכְלוּ אֶת-הַבֶּשֶׂר בְּלִילָה הַזֶּה צֵלִי-אֵשׁ וּמִצֹּת עַל-מִרְרִים יֹאכְלֶהוּ:

2. במדבר בהעלתך ט,יא: (פסח שני)

בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעֶרְבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל-מִצֹּת וּמִרְרִים יֹאכְלֶהוּ:

מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי פרק יב

עַל-מִצֹּת וּמִרְרִים יֹאכְלֶהוּ מצוה לאכול כולן כאחת. הלל הזקן היה כורכן זה בזה ואוכלן. יכול יהו מעכבין זה את זה ת"ל **יֹאכְלֶהוּ**

אפילו אחד מהן.

ילקוט שמעוני תורה רמז קצז

הרי אתה דן הואיל והפסח מצות עשה ומצה ומרור מצות עשה, אם למדת שאם אין להם מצה ומרור יוצאין ידי חובתן בפסח כך אם

אין להם פסח יוצאין ידי חובתן במצה ומרור. ד"א **יֹאכְלֶהוּ** מכאן אמרו הפסח נאכל אכילת שובע תניא אמרו עליו על הלל שהיה

כורכן בבת אחת ואוכלן לקיים מה שנאמר **(במ' בהע' ט,יא) עַל-מִצֹּת וּמִרְרִים יֹאכְלֶהוּ**, אמר ר' יוחנן חלוקין עליו חבריו על הלל

דתניא יכול לא יצא אדם ידי חובתו אלא א"כ כורכן בבת אחת ואוכלן כדרך שהלל אוכלן ת"ל **עַל-מִצֹּת וּמִרְרִים יֹאכְלֶהוּ**: אפילו זה

בפני עצמו וזה בפני עצמו. והשתא דלא איתמר הילכתא לא כמר ולא כמר מברך אמצה לחודה ואכיל והדר מברך אמרור לחודה

ואכיל, והדר אכיל מצה ומרור בלא ברכה זכר למקדש כהלל

רמב"ן ... ולא אמר 'עם', ללמד שאיננו חובה שיהא כורכן בבת אחת ואוכלן ... ולמד הכתוב שאין מצוה במרורים אלא עם אכילת

הבשר, אבל המצות חזר וצוה: "בערב תאכלו מצות" (**שמות בא יב,ח**) - אפילו בפני עצמן, כדעת רבותינו **[פסחים קכא]**. ויותר נכון

שנאמר כי (**שמות בא יב,ח**) **וּמִצֹּת נִמְשַׁךְ לַמַּעֲלָה: וְאֹכְלוּ אֶת-הַבֶּשֶׂר (בְּלִילָה הַזֶּה צֵלִי-אֵשׁ) וּמִצֹּת**; וחזר וצוה: עם מרורים יאכלוהו לבשר

הנוזר. והנה צוה באכילת הבשר ובאכילת המצות ולא צוה באכילת המרורים, רק אמר שיאכלוהו לבשר עם מרורים; ירמוז שאין

במרורים מצוה, רק לאכול הבשר עמהם, ובזמן שאין בשר אין במרורים מצוה, וגם אינם מעכבין את הבשר, ואם אכל פסח ולא אכל

מרורים - ידי פסח יצא **[מכיל' בא פסחא ו]**; כי המצוה בפסח כמו המצוה במצה, כל אחת צנאה בפני עצמה.

ב-**[הגדה של פסח – אדמו"ר מ"מ שניאורסאהן זצ"ל ז"ע]** ד"ה **עַל-מִצֹּת (במ' בהע' ט,יא)** ... מיתור תיבת **יֹאכְלֶהוּ** ... ילפינן דאוכל פסח אף

שאיין לו מצה ומרור **[מכילתא שם]**, וגם פשוטו של מקרא זה משמע כמ"ש הרמב"ן שם **(שם' בא יב,ח)**, כי **וּמִצֹּת נִמְשַׁךְ לַמַּעֲלָה, וְאֹכְלוּ**

אֶת-הַבֶּשֶׂר (בְּלִילָה הַזֶּה צֵלִי-אֵשׁ) וּמִצֹּת, וחזר וצוה עם **מִרְרִים יֹאכְלֶהוּ**: לבשר. וא"כ אין ראייה שצריך לכרוך גם עם מצה, לולא שבא

הכתוב בפעם שניה וממנו נלמד גם לפעם ראשונה **(ראה רש"י שם)**. – אבל הרשב"ם משמע דגריס בש"ס הפסוק דפעם ראשונה,

וכמו שכתב בהגהות הר"ב מרגנשבורג.

טט – ב-**(שמות בא יב,ח)** (**ואַכְלוּ אֶת-הַבֶּשֶׂר בְּלִילָה הַזֶּה צֵלִי-אֵשׁ וּמִצֹּת עַל-מִרְרִים יֹאכְלֶהוּ**;

תבנית הטעמים מונח זקר-קטן, טפחא, סלוק, שלושה טעמים מפסיקים לרמז על אכילת כל אחד מהם **לעצמו**, לעומתו בפסח שני

ב-**(במדבר בהעלתך ט,יא)** ..... **עַל-מִצֹּת וּמִרְרִים יֹאכְלֶהוּ**: תבנית הטעמים מרכא טפחא, סלוק. מרכא טפחא בתפקיד יוצר קבוצה

המאופינת בתוכן המוטעם ב-סלוק, מרמז על הנאמר **עַל-מִצֹּת וּמִרְרִים יֹאכְלֶהוּ**: מצוה לאכול כולן כאחת. וזה מתואם עם נוסח ההגדה

שבשימושינו: כן עשה הלל בזמן שבית המקדש היה קים. היה כורך כורך פסח מצה ומרור ואוכל ביחד, לקיים מה שנאמר: **(במ' בהע' ט,יא)**

עַל-מִצֹּת וּמִרְרִים יֹאכְלֶהוּ:

אבל מרכא טפחא יש לה גם תפקיד מכל מקום לכן הסיכום אפילו זה בפני עצמו וזה מתואם עם דברי רבי יוחנן המובאים

בילקוט שמעוני ועם מה שכתב האדמו"ר מ"מ על גירסת הרשב"ם והגהות הר"ב מרגנשבורג.

הַזֶּה צֵלִי-אֵשׁ וּמִצֹּת – (אתנה) מונח זקר-קטן, זה מצוה אחת ו- **עַל-מִרְרִים יֹאכְלֶהוּ**: זה מצוה אחרת, ואפשר כי זאת תבנית טעמים

העשויה ללמד על דרישה אלפניו ולאחריו, כמו אם המצוה הראשונה לא הייתה מצוה אלא תיאור ואחריה מצוה, שזאת תבנית טעמים

המלדת לדרוש אלפניה ולאחריה. וזה מתואם עם פירוש רמב"ן ויותר נכון שנאמר כי **(שמות בא יב,ח) וּמִצֹּת נִמְשַׁךְ לַמַּעֲלָה** (טט) –

אלפניו): **וְאֹכְלוּ אֶת-הַבֶּשֶׂר (בְּלִילָה הַזֶּה צֵלִי-אֵשׁ) וּמִצֹּת**; וחזר וצוה: (טט – לאחריו) עם מרורים יאכלוהו לבשר הנוזר.

הבירור הבא בא בעקבות דרשת הרב נפתלי פייגנבוים שליט"א בשבת הגדול התשע"א. והוא מקושר לנושא טעם המן במצות שאכלו

ושהוציאו ממצרים ואכלו שלושים יום במדבר. ראה **(שמות בשלח טז,לב) וַיֹּאמֶר-מֹשֶׁה זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' מֵאֵל הַעֲמֹל מִפְּנֵי לְמַשְׁמַת**

לְדַרְמִיכֶם לְמַעַן יִרְאוּ אֶת-הַלֶּחֶם אֲשֶׁר הֶאֱכַלְתִּי אִתְּכֶם בְּמִדְבַר בְּהוֹצִיאִי אִתְּכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:

[בבלי חולין קג, ב] רבי יוחנן אמר חייב - הרי נהנה גרונו בכזית, וריש לקיש אמר פטור - אכילה במעיו בעיניו, וליכא.

[בבלי פסחים קטו, ב] אמר רבא בלע מצה יצא בלע מרור לא יצא

[ש"ע או"ח תעה ג] (כט) יא בלע מצה, יצא; אבל אם בלע מרור, לא יצא (ל) יב <ט> דטעם מרור בעיניו וליכא. ואפילו אם בלע מצה

ומרור כאחד, (לא) יג ידי מצה יצא, ידי מרור לא יצא. ואם כרכם (לב) בסיב, ובלעו, אף ידי מצה לא יצא (לג) לפי שאין דרך אכילה

בכך.

[ט"ז אורח חיים סימן תעה] (ט) דטעם מרור בעי'. - פי' בפה שירגיש במרירו' דהוא זכר למרירות ואם לא ירגיש אין זכר משא"כ במצ'

אע"ג דבעי' ג"כ טעם מצה דמ"ה לא יצא אם בישל' כמ"ש ס' תס"א התם לא בעינן שירגיש בפה טעם מצה דלא צוותה התורה על

הרגש' בזה אלא על אכילה לחוד ובליעה אקרי אכילה ובלבוש האריך בתי' קושיא זו ובמ"ש לק"מ: בנוסח דזכר למקדש כהלל י"ל

היה כורך פסח מצה ומרור וכן פירש"י בגמרא על הלל שהיה כורכן בבת אחת דהיינו פסח עמהם:

[משנה ברורה סימן תעה ס"ק כט] **בלע מצה יצא** - בדיעבד דגם זה מיקרי אכילה אע"פ שלא לעסה ולא הרגיש טעם מצה ואע"ג דלעיל

בסימן תס"א ס"ד פסקינן דאין יוצאין במבושל ומשום דנתבטל טעם מצה אלמא צריך טעם מצה [לא] יש לומר דהתם גרע משום

דהפת בעצמה אבדה טעם מצה אבל הכא יש בה טעם אלא שהוא לא הרגיש הטעם בפיו ומ"מ כ"ז בדיעבד אבל לכתחלה [לב] יש

ללעוס אותה עד שירגיש הטעם בפיו:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תכר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תכר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תכר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תכר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בהצני פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרישי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

[שער הציון סימן תעה ס"ק לא] מגן אברהם בשם רשב"ם:

טעם מאכל מרגישים בגרון ולא במעיים, לכן הכולע מזה בלא אכילה או הכרוכה בסיב אינו מרגיש טעמה בגרונו, בדיעבד יצא אבל לכתחילה כדי להרגיש טעם המן ולהחיות את גאולת מצרים יש לאכול המצה ולהרגיש טעמה בגרון ולהשוב שזה דוגמת טעם המן שהרגישו טעמו בשלושים יום במ אכלו המצות שהוציאו ממצרים.
ראה (שמות בשלח טז,לב) טעמת טעם המן קדמה לירידתו ב- הא לחמא.

1.1.27 ברך – ברכת המזון

שמות בשלח טז,יב: שְׁמַעְתִּי אֶת-תְּלוּנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
דִּבֶּר אֲלֵהֶם לֵאמֹר בֵּין הָעַרְבִים תֹּאכְלוּ בָשָׂר וּבִבְקָר תִּשְׁבְּעוּ-לָחֶם
וַיִּדְעֵתֶם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

תורה שלמה (פ) בזהר ח"ג רעד: רמז לברכת המזון במן עצמו, שנא' ובבקר תשבעו לחם וידעתם כי אני ה' אלהיכם. (וראה מ"ש במילואים ובהשמטות). וכן הוא ברבינו בחיי כאן: ובבקר וגו'
ש"ת ציצ אלעזר חלק כב סימן כט ודבר זה שמשוה תיקן להם ברכת הזן בשעה שירד המן לישראל מסמיך ליה **הרבינו בחיי עה"ת בפ' בשלח (טז,יב) עה"פ:** שְׁמַעְתִּי אֶת-תְּלוּנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּבֶּר אֲלֵהֶם לֵאמֹר בֵּין הָעַרְבִים תֹּאכְלוּ בָשָׂר וּבִבְקָר תִּשְׁבְּעוּ-לָחֶם וַיִּדְעֵתֶם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

. וז"ל: **ובבקר תשבעו לחם וידעתם כי אני ה' אלהיכם** שתברכו את שמי על המזון כענין שכתוב (**דברים ח**) ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך. ומכאן אמרו רז"ל (**ברכות פ"ז ד' מ"ח ב**) משה תיקן להם לישראל ברכת הזן בשעה שירד להם המן, ומזה אמרו ברכת המזון דאורייתא, אבל ברכת המוציא דרבנן מק"ו ומה כשהוא שבע מברך כשהוא רעב עכ"ל רבינו בחיי.
ונסיים בשלושה של הרמב"ם בסיכום סדר ברכת המזון וז"ל: סדר ברכת המזון כך היא. ראשונה ברכת הזן, שנייה ברכת הארץ. שלישיה בונה ירושלים, רביעית הטוב והמטיב, ברכה ראשונה משה רבינו תקנה, שנייה תקנה יהושע, שלישיה תיקן דוד ושלמה בנו, רביעית חכמי משנה תקנהו (**רמב"ם פרק ב' מה' ברכות הלכה א**).

שְׁמַעְתִּי – רביע, בתפקיד של ארבע, **אֶת-תְּלוּנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** – זרקא מונח סגול – הקב"ה בחסדו מנתב את – התלוונות לכתוב בלשון יחיד **תלונת** להיות ברכה – היא ברכת המזון בת ארבע ברכות, אשר ע"י טעם **וידעתם** – זקא-גדול, נלמד כי שלוש מהן נקראות מדאורייתא ובתוכן החלוקה ברכת הזן תקנה משה והיא מהתורה, ושתי ברכות ברכת הארץ תקנה יהושע וברכת בונה ירושלים שתקנו דוד ושלמה הן דברי נביאים. הברכה הרביעית – הטוב והמטיב חכמי המשנה תקנהו אפשר על בסיס רמז זה של **שְׁמַעְתִּי** – רביע, בתפקיד של ארבע.

1.1.28 שפך המתך

תהילים עטו, ח – נ: [ו] שִׁפְךָ חֲמָתְךָ אֶל-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא-יִדְעוּךָ
וְעַל מַמְלְכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרְאוּ:
[ז] כִּי אָבָל אֶת-יַעֲקֹב וְאֶת-נְהוֹי הַשָּׁמוּ:
[ח] אֶל-תִּזְכַּר-לָנוּ עֲוֹנֹת רֵאשִׁינִים
מִהָר יִקְדְּמוּנוּ כַחֲמָתְךָ כִּי דָלְנוּ מְאֹד:

[ו] שִׁפְךָ חֲמָתְךָ אֶל-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא-יִדְעוּךָ ... [ח] אֶל-תִּזְכַּר-לָנוּ עֲוֹנֹת רֵאשִׁינִים
תבנית הטעמים בשני המקראות – צינור אתנה-הפוך עולה-ויורד, כעין תפקיד זרקא סגול בכ"א ספרים, המחלק הפסוק לשלושה חלקים. אפשר כי יש לו גם תפקיד של כעין גורע או מוסיף מסוג הענין המדובר על הענין. והסברו יתחיל בפסוק **[ז] כִּי אָבָל אֶת-יַעֲקֹב וְאֶת-נְהוֹי הַשָּׁמוּ:** בני ישראל נושאים בשליחות ה' לתיקון אומות העולם והאומות מציקות ומחטיאות אותם, ואז יש למידת הדין מקום לקטרג עליהם. לכן תפילת ישראל אל הקב"ה שיזכור שליחיו, ימחל להם ויצילם ממעשי האומות.
וזה כדוגמת ההסבר ב- **שמות בא יב, [יב] וְעַבְרַתִּי בְּאֶרֶץ-מִצְרַיִם בְּלִילִיָה הִנֵּהָ** לפי מפרשי מדרש שמות רבה סגולת ליל יציאת מצרים הייתה שהקב"ה בעצמו הצילם מקטרוג והעביר הדין מהם למצרים, היינו שגרע מחובת ישראל והוסיף זאת על חובת מצרים.

1.1.29 הלל

1.1.29.1 התקנת הלל ע"י מי שלא ידו להוסיף

בבלי מגילה יד,א רב נחמן אמר קריאת זו הלילא וגו', טט – קריאת מגילת אסתר בפורים זה ההלל של פורים
שמות בשלח טו,א:
אֲזַ וַיִּשֶׁר-מִשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשִּׁירָה הַזֹּאת לִידְוָד וַיֹּאמְרוּ לְאָמֵר
אֲשִׁירָה לַיהוָה כִּי-נָצְחָה נָצְחָה סוֹס וְרִכְבּוֹ רָמָה בָּיָם:
אֶת-הַשִּׁירָה הַזֹּאת לִידְוָד - מהפך פשטא זקא-קטן, שני לימודים אחד כפשוטו ואחד היוצא מפשוטו
• טט - לימוד אחד פשט שבה גדול לה' על הצלתם ועל כך כתב **[אור החיים]** על-כן נקבעה שירת הים בשחרית של כל יום ויוכלו להוסיף הלל ע"י מי שאל ידו להוסיף
• לימוד דרשה שניה המרומזת במלת **לִידְוָד** כאן ע"י שמהפך סדר האותיות מתקבל ה(ל)ויה, היינו אמירת הלל – שבה לה'.
ומצאנו תמיכה לדרך השניה ב- **[ירושלמי סוכה פ"ג ה"י, ירושלמי מגילה פ"א ה"ט (וילנה יג,א)]**. דאמר רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי בעשרה לשונות של שבה נאמר ספר תילים באישור בניצוח בניגון בשיר במזמור בהשכל ברינה בתודה בתפילה בכרכה המאושר שבכולן הללויה שהשם והשבח כלולין בו גו'

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו- סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו- זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרישיף – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.1.29.2 תהלים קיה (התשפ"ד)

תהלים קיה, י: כְּלִגְוִיִּם סִבְבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילֶם: יְהוָה טעם רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי פעולות ה' מהשגחתו על עם ישראל. לפי טעם זה השימוש בשם השם כפי שהוא בקריאתו ובכתיבתו ברבוי תפילות, ובשנויים כגון השם ת-כ-ה, שמות שבהם נכרתים האויבים. אם הגרסה ברביע ה' – רביע רומז לפעולות הבורא שמקורן בכסא הכבוד (כביכול בעל ארבע רגליים, מהמרכבה העליונה בעלת ארבע חיות, ארבע מחנות מלאכים בשליחות הבורא, בזכות שלושה האבות ודוד המלך אחרי שהוקבע כרגל רביעית)

תהלים קיה, יא: סִבְבוּנִי גַם־סִבְבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילֶם: יְהוָה טעם רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. כהסבר ל-(תה' קיה, י), **תהלים קיה, יב:** סִבְבוּנִי כְּבֹרִים דַּעְכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילֶם: יְהוָה טעם רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. כהסבר ל-(תהלים קיה, י)

תהלים קיה, כה: גרסת הכת"ר הממוחשב, מכון ממרא, השו"ת אָנָּה ה' הוֹשִׁיעָה נָּא אָנָּה יְהוָה הַצְּלִיחָה נָּא: גרסת סדור תפלת משה אהרן אָנָּה ה' הוֹשִׁיעָה נָּא אָנָּה יְהוָה הַצְּלִיחָה נָּא:

שימוש במלה "הושיעה"

[אלהיו זוטא (איש שלום) פרשה כג ד"ה [דבר אחר] יענך] דבר אחר] (תה' כה, א) יענך ה' בְּיוֹם צָרָה, ... אמר ר' יוחנן (שמ' תשא לדו), וַיַּעֲבֹר ה' וְעַל־פְּנֵיהֶם וַיִּקְרָא מַלְמַד שִׁירָד הַקַּב"ה מֵעַרְפֵּל שְׁלוֹ כְּשִׁלְיָח צָבוּר שִׁמְעוּטָף בְּטִלְיָתוֹ וְעוֹבֵר לִפְנֵי הַחִיבָה וְגִילָה לּוֹ (סדר) [סדרין] סליחה (ואומר) [ואמר] לו אם יהיה תלמיד חכם שיש בידו להוציא את ישראל מידי (חובתו) [חובתן] אל יזוה דעתו עליו, יסתכל בבי שלא היה [עמין] שותף במעשה בראשית ירדתי וגליתי (סדר) [סדרין] סליחה למשה (ממנו), [ממני] ילמדו כל באי עולם, וכל מי שיש בידו להוציא את ישראל מידי חובתו אני נותן (להם) [לן] שכר טוב, ובשעה שישאל מתקבצין לפני ועומדין (אגודה) [באגודה] אחת ואומרים לפני (סדר) [סדרין] סליחה (ואני) [אני] עונה אותם, שנאמר (תה' כ, ב) ה' הוֹשִׁיעָה סִמְלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְּיוֹם־קִרְאָנוּ: (תה' כ, ב) סִמְלֶךְ טעם רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי פעולות ה' מהשגחתו על עם ישראל. הסקה מ-(תה' כ, ב) ה' הוֹשִׁיעָה אל (תה' קיה, כה) אָנָּה ה' הוֹשִׁיעָה ... (תה' קיה, כה) אָנָּה ה' הוֹשִׁיעָה טעם צנורית, אם צנורית כעין זרקא אפשר בתפקיד גריעה ממין הענין מהענין, כאן גריעת – מחיקת החטא מהפונה לה', בקשה לעזרה לסור מרע ... (תה' כ, ב) ה' הוֹשִׁיעָה

[רד"ק] (תה' קיה, כה) אָנָּה ה' - יאמרו ישראל: אָנָּה ה', הוֹשִׁיעָה נָּא ו- הַצְּלִיחָה נָּא לכל הבאים לחסות בצלך ולשוב לעבודתך. מוצע לומר שבקריאה ללא פסק הפירוש כ- [ר' מנחם המאירי] (תה' קיה, כה) אָנָּה ה' - זה המזמור נאמר לימות המשיח: מתפלל, שיושיעם מצרת הגלות, ובצאתם יצליחם הצלחה אמיתית לדעת את ה' (ירמיהו ו, ג) מִקְטָנָם וְעַד־גְּדֻלָּם, וְלַהֲיוֹת כֻּלָּם מִתְּהַפְּכִים (בר' נח יא, א) שִׁפְהָ אֶתָּה וּדְבָרֶיךָ אֶתְּדַם: (צפניה ג, ט) לִקְרָא כָּלֶם בְּשֵׁם ה'. (הפסוק המלא (צפניה ג, ט) כִּי־אֶזְעַף אֶת־עַמִּי שִׁפְהָ בְּרוּיָה לִקְרָא כָּלֶם בְּשֵׁם ה' לְעַבְדּוֹ שִׁכְם אֶתְּדַם: (ט: [ר' מנחם המאירי] הוציא את המקורות בירמיהו ובבראשית ממשוטים השלילי והשתמש בהם לחיוב) מוצע לומר שבקריאה עם פסק (תה' קיה, כה) אָנָּה ה' הפירוש הוא שלעת עתה יש פסק בין הקורא לעזרת ה' ובין ה'. הקורא מבקש עזרה להסיר את המחיצה של היצר הרע ומסיבות ידועות ו/או שלא ידועות לקורא ולהתחבר אל ה' י"ש. ואז הפסק יעלם. אָנָּה יְהוָה השני זה לעשות טוב, אחרי שהתגברנו וסרנו מהרע או שה' נתן בנו אמון שנקיים הדבקות אליו.

על בסיס ההסבר של (תהלים קיה, י) מוצעים הסברים לרביע מוגרש בפרק תהלים קיה.

תהלים קיה, א – כט:

- (א) הַדָּוָה לְה' כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ:
- (ב) יִזְכָּרְנוּ יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ:
- (ג) אֲזַמְרִינָה בֵּית־אֱהֱרָן כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ:
- (ד) אֲזַמְרִינָה יִרְאֵה לְה' כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ:
- (ה) מִדְּמַצַּר קָרָאתִי יְהוָה עֲנֵנִי בְּמִרְתַּב יְהוָה:
- (ו) ה' לִי לִילָא אִיבָא מִהַיַּעֲשֶׂה לִי אֲדָם:
- (ז) ה' לִי בַעֲבוּרֵי יָאֲנִי אֶרְאֶה בְּשִׁנְאֵי: יָאֲנִי – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. כל אחד מעם ישראל יספר וישבח פעולות ה' לכלל ולפרט
- (ח) טוֹב לַחֲסוֹת בְּה' מִבְּטָח בְּאֲדָם: מִבְּטָח – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי השענויות על קנים רצוצים.
- (ט) טוֹב לַחֲסוֹת בְּה' מִבְּטָח בְּנַדְיָבִים: מִבְּטָח – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי השענויות על קנים רצוצים.
- (י) כְּלִגְוִיִּם סִבְבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילֶם: רביע מוגרש הוסבר לעיל
- (יא) סִבְבוּנִי גַם־סִבְבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילֶם: רביע מוגרש הוסבר לעיל
- (יב) סִבְבוּנִי כְּבֹרִים דַּעְכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילֶם: רביע מוגרש הוסבר לעיל
- (יג) דַּחַה דְחִיתִּי לְקַל־הָ עֲנִינִי:
- (יד) עֲנִי וְזִמְרַת יְהוָה לִישׁוּעָה: וְהִי־לִי – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי פעולות ה' שעל ידם הביא ישועה. (שמות בשלח טו, ב): עֲנִי וְזִמְרַת יְהוָה לִישׁוּעָה (ישעיהו יב, ב) הִנֵּה אֵל יִשׁוּעָתִי אֲבָטָה וְלֹא אֶפְתָּד כִּי־עֲנִי וְזִמְרַת יְהוָה לִישׁוּעָה: צ"ע משמעות תבנית הטעמים ב-(תה' קיה, יד) מונח מונח אתנה, מול תבנית הטעמים בכ"א ספרים מהפך פשטא זקא-קטן על התוכן הזהה "עזי וזמרת יה".

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דורגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דורגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שפחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

(טו) קולו רָהָה וישוּעָה בְּאֶהְלֵי צְדִיקִים יְמִין יְדָוֵד וְעֵשָׂה חַיִּל: יְדָוֵד – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי פעולות ימין ה' המביאה ישועה.

(טז) יְמִין ה' רוממה יְמִין יְדָוֵד וְעֵשָׂה חַיִּל: יְדָוֵד – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי פעולות ימין ה' מביא ישועה.

כמו בשירת הים (שמות בשלח טו, טו): יְמִין ה' הִנֵּה נֹאדָרִי בְּכַף יְמִין ה' הִנֵּה תַרְעֵץ אוֹיֵב: (שמות בשלח טו, יב) נְטִיחַ יְמִין ה' תְּבַלְעֵמוּ אֶרֶץ: נְטִיחַ פשטא יְמִין ה' מונח זקף-קטן, במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל, כל אופני ימין. כפ' [רש"י] [שמי' בש' טו, טו] יְמִין ה' ... יְמִין ה' שני פעמים כשישראל עושים את רצונו של מקום השמאל נעשית ימין: גם גבורה המשוך לשמאל פעל כימין.

(יז) וְלֹא אָמַת פִּי־אֲנִי וְאֶסְפֹּר מַעֲשֵׂי יְהוָה: וְאֶסְפֹּר – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. כל אחד מעם ישראל יספר וישבח פעולות ה' לכלל ולפרט

(יח) וְסָר יִסְרַנִּי יְהוָה לְלִמּוֹתָי וְלֹא תִנְנֵנִי: לְלִמּוֹת – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. וְלֹא תִנְנֵנִי למיתות משונות.

(יט) פִּתְחוּ־לִי שַׁעַר צֶדֶק אֲבֹתֵכֶם אוֹדָה יְהוָה: (כ) יְהוָה־שֹׁעֵר לְה' צְדִיקִים יְבֹאָה בּוֹ: צְדִיקִים – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. לפחות ברגלים כל ישראל חברים ושויים. ועמך כולם צדיקים.

(כא) אוֹדָה פִּי עֲנִיתִי וּבְהִילָלִי לִישׁוּעָה: וּבְהִילָלִי – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי פעולות ה' הביא ישועה

(כב) אָבֹה מִקְּדוֹשׁ הַבּוֹגִים הִיָּה לְקֹאֵשׁ פִּנְיָה: הִיָּה – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. (א) כפשט

(כג) מֵאֵת ה' הִנֵּה־הֵאֵת הַיָּא נִפְלְאָת בְּעֵינֵינוּ: (כד) וְהַיָּדִים עֲשָׂה ה' נְגִילָה וְנִשְׁמָתָהּ בּוֹ:

(כה) אָנָּה ה' הוֹשִׁיעָה נָּא אֲנִי וְיְדָוֵד הַצִּלִּיתָה נָּא: יְדָוֵד – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי פעולות ה' מהשגחתו על עם ישראל.

(כו) בְּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם ה' בְּרַכְנוּכֶם מִבֵּית ה': בְּרַכְנוּכֶם – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי ברכות ה' מהשגחתו על עם ישראל.

(כז) אֲלוֹ ה' וַיִּצָּר לָנוּ אֶסְרוּ־תָג פְּעֻבְתֵּים עַד־קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ: [אלשיך] [תה' קיח, כז] ... משיבים ישראל ואומרים אֲלוֹ ה' וַיִּצָּר לָנוּ, לומר הנה שתי מדות לו יתברך א' מדת חסד ב' מדת רחמים, וזהו אֲלוֹ ה', כי חסד אֲלוֹ ה' ו- א' ה' מדת רחמים, וזהו אֲלוֹ ה'. ועוד שלישיית כי הנה וַיִּצָּר לָנוּ. והוא מאמרנו על פסוק השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם (איכה ה כא), שהוא אל תאריך עד נבוא ליטרה ואז תסייענו, [רד"ק] [תה' קיח, כז] ... וַיִּצָּר לָנוּ מֵאֲפֵלָה שֶׁהֵינּוּ בַּהַ

בגלות, וַיִּצָּר טעם גלגל בתפקיד העברה כעין התגלגלות בין גלויות [תה' קיח, כז] אֲלוֹ ה' – פסק בתפקיד הבחנה בין שני שמות - מדות הבורא לפי פעולותיהם.

[אלשיך] [תה' קיח, כז] ... וזה יהיה מאמרנו פה, הנה גם שאין אנו ראויים הנה א - ל ה' / חסד א - ל וברחמים, ה' יקרב צדק מאליו להשיבנו, כי הלא ויאר לנו הוא יתברך במצרים באור רוח קדושה להשיבנו אליו באמור אלינו אסרו חג בעבותים ארבעת ימי הביקור עד הגישנו אותו עד קרנות המזבח ביום י"ד בין הערבים, וזהו אסרו וכו' עד קרנות המזבח:

[תה' קיח, כז] עַד־קִרְנוֹת – מקף כבורר משמעות מלת עד בין (א) עד ועד כולומר בקרנות המזבח ובין (ב) סמוך ולא עד בכלל.

[תה' קיח, כז] עַד־קִרְנוֹת – מקף כבורר משמעות מלת קרנות, בין (א) ארבעה קרנות המזבח החיצון ובין (ב) אמצעי המאפשר את קבלת דם קרבן ומתן הדם

[ראב"ע] [תה' קיח, כז] ... וטעם עד שיהיה קרוב אל קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ: בעבור זריקת הדם:

עַד־קִרְנוֹת – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. לפי [אלשיך] [תה' קיח, כז] קרנות המזבח הן המזוזות והמשקוף בכל דיור של בני ישראל במצרים לבילי יציאת מצרים.

מוצע לומר, שבבית המקדש קרנות הן טבעות לשחיטה. ... [רש"י] [תה' קיח, כז] אֶסְרוּ־תָג בְּעֻבְתֵּים - הזבחי' והחגיגות שהיו נקיים ובדוקין ממום קושרין ככרעי מטותיהם עד שיביאום לעזרה ב-קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ, טט: קרבנות שוחטים על רצפת העזרה. לכן מוצע לומר, שקרנות המזבח שבכתוב הם הטבעות הקבועות ברצפת העזרה, צפונה מהמזבח, שבהן אוסרים את הקרבנות כדי לשוחטם ואחרי קבלת הולכת זריקת הדם על קרנות המזבח או על היסוד [מצודת דוד] [תה' קיח, כז] לתת הדם על קרנות המזבח (כי עיקר הקרבן זריקת הדם), מפשיטים העור, מנתחים לאיברים, מעלים למזבח לקרבן עולה כל הבשר והחלב, לקרבנות אחרים רק החלב או גם חלקים כמצווה בתורה.

[בבלי סוכה מה, א] ... אמר רבי אבהו: מאי קראה - שנאמר אֶסְרוּ־תָג בְּעֻבְתֵּים עַד־קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ. אמר רבי אבהו: אמר רבי אלעזר: כל הנוטל לולב באגודו והדס בעבותו מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן.

עַד־קִרְנוֹת – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. שנוי מזבח בנוי למזבח רעיוני במחשבה.

(כח) אֵלֵי אֲתָהּ וְאֹדָבְךָ אֵלֵי אֲרוֹמְמֶךָ: אֵלֵי – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי פעולות ה' מהשגחתו על עם ישראל.

(כט) הוֹדֵן לְה' פִּי־טוֹב פִּי לְעוֹלָם חֶסֶד: (סו) כָּאֵן מִסְתִּים הַהֵלֵל. נוסח ברכת הסיום, למשל לפי [אגרא דפרקא אות רח] ד"ה וז"ש בברכת (סיום) הַהֵלֵל הַיְלָלוֹךְ ה' אֵלֵינוּ עַל כֹּל מַעֲשֵׂיךָ, וחסידך צדיקים עושי רצונך, היינו יש להללך הש"י על כל מעשייך (טט: פעולות הש"י למען הבריהא ככלל ולמען עם ישראל בפרט כהמשך), היינו מה שעשית בעצמך בלי איתערוותא דלתתא כליל יציאתינו ממצרים, שעשה לנו הש"י בדרך נס בצורך השעה לחיפזון שלא ישתקעו ישראל ח"ו, וחסידך צדיקים (אחר כך הם) עושי רצונך (כענין הספירה והבן).

בברכת סיום הַהֵלֵל יש גירסה אחרת "יהללוך ה' אֵלֵינוּ כֹּל מַעֲשֵׂיךָ" על נוסח דומה בתפילת "נשמת כל חי" כותב ב-[מחזור ויטרי סימן קסא ד"ה נשמת כל] לשון הפסוק (תהלים קמה, ז) יוֹדֵדְךָ ה' פֶּל־מַעֲשֵׂיךָ לְחִסְדֵיךָ יְבָרְכֶנְךָ: טט: אפשר שהמשמעות היא שהברואים והמעשים מהללים הש"י על מה שהש"י עשה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור) ל"ט, שם: טעמי המרא והתורה וכוונת פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = חלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים/אחרים בתרשבע"פ.

1.1.30 שיר השירים – ברה דודי

שיר השירים ח,יג-יד: ויגו היושבת בננים חברים מקשיבים לקולך השמיעני: וידו בכה ודודי ודמה לך לצבל או לעפר האילים על הרי בשמים:

שיר השירים רבה (וילנא) פרשה ח ד"א ברח דודי, מן גלות שאנו בה ומתלכלכין בעונות, ... ורוח הקדש צווחת, ברח דודי, ברח מאומות העולם והדבק בהם בישראל,

ויגו היושבת בננים – מונח רביע, הקב"ה פונה לישראל העסוקין במלאכתך כל ששת ימים, שביום ישכימו לבתי הכנסת והיו ביהוד עוסקים בארבעה דברים קורין קריאת שמע, ועוברין לפני התיבה, וקורין בתורה, נמפטרין בנביא, ואז יהיה הדבר החמישי והקב"ה אומר להם בני הגביהו קולכם כדי שישמעו חברים שעל גבכם, שהמלאכים ישמעו עבודתכם לקב"ה ולא יקטרגו. ועוד לפחות ארבע: ותנו דעתכם שלא תשאנו זה את זה, ולא תקנאו זה את זה, ולא תחרתו זה עם זה, ולא תביישו זה לזה, שלא יאמרו מלאכי השרת לפני רבש"ע תורה שנתת להם לישראל אינן עוסקין בה, והרי איבה וקנאה ושנאה ותחרות ביניהם, ואתם מקיימים אותה בשלום, וכזה יוכיחו שבני אדם יכולים להיות בעלי שש תכונות המביאות לדביקות חברים כמו המלאכים, כי בר קפרא אמר למה קרא למלאכי השרת חברים לפי שאין ביניהם איבה וקנאה ושנאה ותחרות ומינות ופלוגת דברים.

ויגו היושבת בננים – מונח רביע, כעין לפחות ארבע נקודות משותפות:

א' לפחות ארבע נקודות של אחדות בקריאת תורה ובקריאת שמע א"ר יודן בשעה שישראל קורין בתורה בחבורות קולך השמיעני ואם לאו ברח דודי, א"ר זירא בשעה שישראל קורין את שמע בפה אחד, בקול אחד, בבעימה אחת קולך השמיעני ואם לאו ברח דודי, ברח דודי,

ב' חמישה מקראות תומכים במאמר ר' חוניא על הדא דר' יצחק, אין הקב"ה פורע מאומה למטה עד שמשפיל שריה מלמעלה, ג' בארבעה דברים נמשלה גאותן של ישראל, בקציר, ובבציר, בבשמים, וביולדה,

רש"י [יג] היושבת בננים. הקב"ה אומר לכנסת ישראל את הנפוצה בגולה רועה בננים של אחרים ויושבת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות: **חברים מקשיבים לקולך**. מלאכי השרת חבירין בני אלהים דוגמתך מקשיבים ובאים לשמוע קולך בבתי כנסיות: השמיעני. ואחר כך יקדישו הם שאמר (איוב ל"ח) ברן יחד כוכבי בקר אלו ישראל ואחר כך ויריעו כל בני אלהים:

[יד] בכה ודודי. מן הגולה הזאת ופדנו מביניהם:

ודמה לך לצבל. למהר הגאולה והשרה שכונתך על הרי בשמים הוא הר המוריה ובית המקדש שיבנה במהרה בימינו אמן: נשלם פירוש שיר השירים, תהלה ליוצר אורים:

חברים מקשיבים לקולך השמיעני: – תביר מרכא טפחא סלוק, מרכא טפחא כעין יתור לרבות את ישראל על המלאכים להיות כביכול חברים – מחוברים לקב"ה, ע"י דיבוק חברים בין ישראל ועבודה ביחד – בקול אחד – לקב"ה, תביר מצד אחד ממעט קיטרוג המלאכים כאשר נוכחים בעבודת ישראל יחדיו לקב"ה, סלוק – מיחד את קול עבודת ישראל לקב"ה בלבד. תביר מצד אחר כביכול ממעט בחיבור אל הקב"ה אם אין חברות בין עובדי ה'. קבר קבר (כהלכה) בקבר קרב (שמח וגם בלתי בעל גבול) וקבר לקבר תורה נקבת לקבר נקבת בחכמה נקבת בדעת נקבת שרב (בריו) (=בניו)ל-ח' (ימים) בקבר (סכין מילה) מל

ויגו מקשיבים לקולך – מרכא טפחא – יתור לרבות, כי אפשר לכתוב "חברים מקשיבים", ובא לאפיין הכתוב לפניו. בין אם החברים הן אומות העולם ובין הן המלאכים, הם מקשיבים לקול כנסת ישראל שמתורתה ומעשיה הן ניזונים, והאומות מודרות מקול כנסת ישראל. **ידו בכה ודודי** – מונח פסק (מונח לגרמיה) רביע, כעין קריאה עם פסק ואז מלת **ידו בכה ודודי** – ע"פ מידה י"א של רבי אליעזר ברבי יוסי, סדור שנחלק. כאילו מסיימת את הנאמר בפסוק (ח,יג) **השמיעני בכה וקריאה ללא פסק בתוך פסוק (ת,יג) בכה ודודי** וגו'

אם החברים מקשיבים לקולך, היה לו לכתוב "השמיעני לנו" בלשון רבים. ומדוע **השמיעני** – סלוק, הגביל – מיעט בריבוי **מקשיבים לקולך** ואמר בלשון יחיד **השמיעני**? אלא שהקב"ה כביכול מתאוה לקול כנסת ישראל שיהיה מוקדש לו בלבד. ומה מבקש הקב"ה לשמוע? ע"פ **[ביאור הגר"א] (שה"ש ח,יג) בכה ודודי**. צא אתה בראשונה מאנן. ודמה לך ודמה לך לצבל או לעפר האילים על הרי בשמים: פירוש, בית המקדש שיבנה במהרה בימינו אמן. עכ"ד. וכנסת ישראל אכן משמיעה:

- **בכה ודודי** – צא מהגלות שכביכול כפית על עצמך ע"י זעקת כנסת ישראל וכך הוצא השכינה הקדושה משיבה בגלות ועמה כל צבאות ה' – בני ישראל.
- **בכה ודודי** – קיצור "ברחמים" היינו ב-י"ג מידות של רחמים, בשבת חול המועד פסח אחרי ההלל, נהוג בהרבה קהילות לקרוא מגילת שיר השירים אשר בפסוקי הסיום כתוב בה **(שיר השירים ח,יג-יד) ... השמיעני בכה ודודי** וגו'. הקב"ה מתאוה לזעקת התפילה לרחמים של כנסת ישראל לגאול עצמו מהגלות שכביכול גזר על עצמו ועמו יציאת השכינה ובני ישראל. וזהו התיקון הגדול מכולם. לאחריה קוראים בתורה ב-**(שמות כי תשא לד,ו) ונעבר ה' ואל-פינו ונקרא** בענין המתחיל בשלוש עשרה מידות של רחמים.
- בבקשת משה רבנו למחילת חטא העגל הקודמת לענין י"ג מידות, מופיעה פעמיים תבנית הטעמים זקא-גדול ... זקא קטן בין שני קיסרים², ענין של בקשת תיקון גדול, שהוא מעבר לסדר הטבעי, כי אין לו יותר סיוע של זכות אבות. מפורש כי ה' נענה לבקשה ואמר למשה רבנו "וכי סבור אתה כי תמה זכות אבות, עלי ללמדך י"ג מידות של רחמים".
  - **שמות כי תשא לב,ז: ונדבר ה' אל-משה לך-יד כי שחת עמך אשר העלית מארץ מצרים:**
  - **שמות כי תשא לב,ב: ועתה אם-תשא חטאתם ואם-אין מתני נא מפניך אשר פתבת:**
- הפטרת שבת חול המועד פסח היא בחזון העצמות היבשות ובה נאמר **(יחזקאל לו,יא) בן-אדם העצמות האלה** – זקא-גדול ... זקא קטן בין שני קיסרים, בתפקיד של צורך בתיקון גדול, שהוא מעבר לסדר הטבעי. ובא לתיקון גדול להקים את עם ישראל לתחיה אחרי חורבן הבית הראשון וגלות בבל וגלויות ממלכת ישראל. זה יכול גם המפרש כי אלו עצמות בני שבט אפרים שהקדימו את הקץ ביציאת מצרים.

² מתוך 23 מופעי זקא-גדול ... זקא-קטן בין שני קיסרים (אתנה סלוק, סלוק אתנה) בתורה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגבית - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא - סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול; 3 - רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלישא - דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

פיוט על מלת **בְּרַחַח**: באותיות ב'ר'ח'

קָבַר בְּקָר (כהלכה) בְּחֶרֶב רָחַב (שמח וגם בלתי בעל גבול)
וּבְקָר לְתַבְּר תּוֹרָה נְרַחֲמֵת לְתַבְּר נְבַחֵר בַּחֲכֵמָה נְרַחֵב בְּדַעַת רָחַב
שָׁרֵב בְּרִי (י) (=בניו)ל-ח' (ימים) בְּתַבְּר (סכין מילה) מל

1.2 **נספח: תבנית הטעמים דרגא מונח רביע בין בתפקידיה הסתלקות שכינה עד הרקיע השביעי וחזרתה לארץ**
בברית בין הבתרים נגזר על צאצאי אברהם אבינו לרדת לארץ לא להם. **בראשית רבה פר' בראשית ו-זהר במדבר** מלמדים על שבעה חטאים שגרמו להסתלקות השכינה מהארץ לרקיע השביעי ועל שבעה תיקונים שהביאו להורדת השכינה חזרה לארץ, כאשר חלקם נעשו במצרים.

(ח) וישמענו את קול י"י אלהים מתהלך בגן לרוח היום אמר ר' חלפיי שמענו שיש הילוך לקול, הילוך לאש לא שמענו, והיכן שמענו להלן ותיהלך אש (שמות ט כג). אמר ר' אבא בר כהנא מהלך אין כת' כאן אלא מתהלך מקפץ ועולה, עיקר שכינה בתחתונים הייתה, כיון שחטא אדם הראשון ניסתלקה לרקיע הראשון, חטא קין עלה לרקיע השני, חטא דור אנוש עלה לשלישי, חטא דור המבול לרביעי, דור הפלגה לחמישי, סדומיים לשישי, מצריים בימי אברהם לשביעי, וכנגדן עמדו ז' צדיקין אברהם יצחק יעקב לוי קהת עמרם משה והורידו אותה לארץ, אברהם משביעי לשישי, יצחק הוריד משישי לחמישי, יעקב הוריד מחמישי לרביעי, לוי הוריד מרביעי לשלישי, קהת הוריד משלישי לשיני, עמרם הוריד משיני לראשון, משה הורידה למטה,

כתב האדמו"ר **מ"מ שניאורסאהן זצ"ל זי"ע שיחות קודש תשכ"ט** ש"ע" שבע חטאים נשתנה גשמיות העולם ונהיה חמירות, ואברהם החל בסילוק העולם וההסתר של הקליפות שבאו משבע החטאים וגו'.

ברוב הפסוקים הנוגעים בענין מופיעה תבנית הטעמים דרגא מונח רביע המופיעה בתורה 59 פעם וברובם נמצא קשר לחטא אדם הראשון, היצר הרע ותיקונו ועניני גאולה. הסבר הפסוקים אינו שייך לתוכן ההגדה של פסח, כאן יוצגו המופע הראשון שהוא גם חטא אדם הראשון והעקירה מהארץ לרקיע הראשון, והמופע המחזיר את השכינה לארץ.

בראשית ג ו: וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תֹאמַר-הִוא לְעֵינַיִם - דרגא מונח רביע, תענועי יצר הרע. העקירה הראשונה בחטא אדם הראשון.

בראשית ד,טו: העקירה השניה בקין **וַיֹּאמֶר לוֹ ה' - דרגא מונח רביע**, מעיד על החטא ותיקונו בתשובה.

וַיֹּאמֶר לוֹ ה' לֹכֵן כָּל-הַרְגֵי קִיָּן שְׁבַע־תַּיִם יָקָם וַיִּשֶׂם ה' לְקִיָּן אוֹת לְבִלְתִּי הַפּוֹת-אֹתוֹ כָּל-מִצְאֵוֹ:

דברים ראה יב,ב: העקירה השלישית בדור אנוש

אֲבָד הָאָבֶדוֹן אֶת-כָּל-הַמְקֻלָּמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ-שָׁם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם אֶת-אֱלֹהֵיהֶם עַל-הַהָרִים הַרְּמִים וְעַל-הַנְּבִעוֹת וַתַּחַת כָּל-עֵץ רַעֲנָן:

אפשר כי פסוק זה מרמז אל גלות השכינה בדור אנוש שבו הוחל לקרוא בשם אלהים אחרים והפסוק **בראשית וירא כיג, וַיִּחַי כְּאֲשֶׁר הִתְעַוָּ אֲתִי** וגו' שבו מפורש על התחלת עבודה זרה בדור אנוש מרמז אל התיקון וחזרת השכינה מרקיע שביעי לשישי.

אֶת-כָּל-הַמְקֻלָּמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ-שָׁם הַגּוֹיִם - גרשיים **דרגא מונח רביע**, בתפקיד תיקון הקילקול של היצר הרע, וגלוי הגאולה מתואם לפירוש **אור החיים** ובדרך רמז, יכוין הכתוב לרמז איבוד לכת הנעלם גם כן בכח עם בני ישראל, שכאשר יתעצמו בתעצומות המעשה הטוב יאבדו נגלה ונסתר מהם, והוא אומרו **כל המקומות אשר עבדו שם**, פירוש אשר מגעת שם עבודתם שהוא כסא ס"מ הרשע לעקרו (איבוד מקומות עבודה זרה עוקר כח הנעלם (כעין מחיצה) של כסא ס"מ הרשע, זה תיקון הקילקול של יצר הרע והדבר מביא לגלוי בחינה נעלה של הגאולה), כי בנפילת כח זה יתעצם כח העליון (בעל בחינה נעלה), והיה ה' למלך על כל הארץ (זכריה יד ט):

בראשית נח ו,טו: העקירה הרביעית מחמת כי השחית כל בשר בארץ ועונשם בכמבול **וַיֵּרָא אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֲתָהּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אָמָה** - דרגא מונח רביע, והתיבה הצלת האנושות וכל החי על הארץ

העקירה החמישית בדור הפלגה והעקירה הששית ע"י סדומיים

דברים ג,יא:

כִּי רַק-עֹנֵן מִלֶּדֶת הַבֶּשֶׂן נִשְׁאָר מִיַּתֵּר הַרְפָּאִים הַנְּהָ עָרְשׁוֹ עָרְשׁוֹ בְּרָזֶל הָיָה הָיָה בְּרַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן תִּשַׁע אַמּוֹת אַרְבָּה וְאַרְבַּע אַמּוֹת רַחְבָּה בְּאַמַּת-אִישׁ:

אנשי דור הפלגה גרמו במרידתן בה' לעלית השכינה מרקיע רביעי לחמישי. לא מצאנו פסוק עם דרגא מונח רביע (ר"ת מר"ד) בסיפור דור הפלגה. יכול להיות שהמצאות תבנית מר"ד בסיפור מידות מיטת עוג **תשע אמות ארבה** היא רמז לדור הפלגה כי הוא פליט מלחמת ארבעה המלכים שמלכו בבקעת שנער וסביבותיה בחמשת המלכים של עמק השידים היא מלחמה בין אנשי דור הפלגה 52 שנה אחרי הפלגה.

דברים ב,ח:

וַנַּעֲבֹר מֵאֵת אֲחֵינוּ כְּנִי-עֲשׂוֹ הַיְשָׁבִים בְּשַׁעִיר מִדְּרֹךְ הָעֲרָבָה מֵאֵילַת יַמְעַזְנָן גְּבַר

פסקא באמצע פסוק **ס וַנִּפְּן וַנַּעֲבֹר הָרֹךְ מִדְּבַר מוֹאָב:**

בפסוק מוזכרים ארץ מואב וארץ עמון. שני עמים אלו נולדו כתוצאה ממהפכת סדום ועמורה (עמק השידים). אנשי עמק השידים גרמו בחטאיהם לשכינה לעלות מרקיע חמישי לרקיע שישי. לא מצאנו פסוק עם דרגא מונח רביע (ר"ת מר"ד) בסיפור עמק השידים אז יכול להיות שכאן יש רמז לכך **מאת אחינו כני-עשו**.

13. **בראשית מקץ מא,ג:** העקירה השביעית **שבע פרות אחרות** - דרגא מונח רביע, אמנם בזמן זה כתוב אחרי אברהם אבינו אבל אפשר כי מלמד על מידות רעות: כגון ע"פ ספר אורחות צדיקים: הכסס, הגאווה, האכזריות, הקנאה, השנאה, הציקנות (הקמצנות), השקר, החנופה,

וַהֲיָה שִׁבְעַת פְּרוֹת אַחֲרוֹת עֲלוֹת אַחֲרֵיהֶן מִן-הַיָּאֵר רְעוֹת מִרְאָה וְנִדְקוֹת בְּשָׂר

וַתַּעֲמִדְנָה אֲצֶל הַפְּרוֹת עַל-שֵׁפֶת הַיָּאֵר:

14. **בראשית מקץ מא,כו:** העקירה השביעית **שבע פרות הטבת** - דרגא מונח רביע,

שִׁבְעַת פְּרוֹת הַטְּבַת שִׁבְעַת שָׁנִים הָיָה וְשִׁבְעַת הַשְּׁבָלִים הַטְּבַת שִׁבְעַת שָׁנִים הָיָה תְּלוּם אֶחָד הָיָה:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תכיר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תכיר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תכיר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תכיר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר ולימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו- סדור שבחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו- זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשייף – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שזור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

ושבעה התיקונים:

בראשית וירא כ"ג: התיקון הראשון התיקון של הורדת השכינה לתחתונים מתחיל באברהם **כַּאֲשֶׁר הִתְעַו אֲתִי** – דרגא מונח רביע,

ואברהם אבינו לא הלך אחרי אומות העולם.

רש"י מפנה לתרגום אונקלוס על הפסוק: 'והוה כד טעו עממיא בתר עובדי ידיהון יתי קריב ה' לדחלתיה' [ויהי כאשר טעו העמים אחרי

עבודת ידיהם (עבודה זרה), אותי קירב ה' ליראתו].

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִתְעַו אֲתִי אֱלֹהִים מִבֵּית אָבִי וְאָמַר לִּי זֶה חֲסִדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשִׂי עִמָּדִי

אֵל כָּל-הַמְּקוֹם אֲשֶׁר נִבְּוֵא שְׁמָה אֲמַרְי לִי אֲתִי הוּא:

בראשית חיי שרה כ"ט: התיקון השני ע"י רבקה וְהִנֵּה רַבְקָה יֹצֵאת – דרגא מונח רביע, ויצחק וַיִּבְּן שָׁם מִזְבֵּחַ – דרגא מונח רביע

וַיְהִי-הוּא טָרַם כְּלָה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רַבְקָה יֹצֵאת אֲשֶׁר יָלְדָה לְבִתּוֹאֵל בֶּן-מִלְכָּה אִשְׁתּוֹ נְחֹר אֲתִי אֲבִרְהָם

וְכִדְּהָ עַל-שִׁכְמָה:

בראשית תולדות כו, כה:

וַיִּבְּן שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא בְשֵׁם ה' וַיֵּט-שָׁם אֶהְלֹו וַיִּכְרֹו-שָׁם עֲבָדֵי-יִצְחָק בָּאָר:

בראשית ויצא כ"ב: התיקון השלישי ע"י יעקב וְהִנֵּה בָּאָר בְּשָׂדֶה – דרגא מונח רביע

וַיָּרָא וְהִנֵּה בָּאָר בְּשָׂדֶה וְהִנֵּה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ כִּי מִן-הַבָּאָר הָיוּ יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים וְהָאֵבֶן גְּדֹלָה עַל-פִּי

הַבָּאָר:

בראשית ויחי נ"ד: התיקון הרביעי ע"י לוי המתחיל בעצם ביוסף כי ממנו עד עמרם יש סידרה של דרגא שפירשנו כמעבירי המסורת על

הגואל וכנראה גם התיקון והורדת השכינה מרקיע לרקיע. **פָּקֵד יִפְקֹד אֶתְכֶם** – דרגא מונח רביע

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל-אֶחָיו אֲנֹכִי מֵת

וְאֵלֵהֶם פָּקֵד יִפְקֹד אֶתְכֶם וְהַעֲלֶה אֶתְכֶם מִן-הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלַיַּעֲקֹב:

שמות וארא ו, טז יח כ

[טז] וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי-לֵוִי לְתִלְדָתָם גִּרְשֹׁן וְקַהַת וּמֵרָרִי

וּשְׁנִי חֲנִי לֵוִי שִׁבְעָה וּשְׁלֹשִׁים וּמֵאֵת שָׁנָה:

[יח] וּבְנֵי קַהַת עֲמֶרָם וַיִּצְחָר וַחֲבֵרוֹן וְעִזִּיאֵל

וּשְׁנֵי חֲנִי קַהַת שְׁלֹשׁ וּשְׁלֹשִׁים וּמֵאֵת שָׁנָה:

[כ] וַיִּקַּח עֲמֶרָם אֶת-יוֹכָבֵד דָּתְהוּ לֹו לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לֹו אֶת-אֶהֱרֹן וְאֶת-מֹשֶׁה

וּשְׁנֵי חֲנִי עֲמֶרָם שִׁבְעָה וּשְׁלֹשִׁים וּמֵאֵת שָׁנָה:

טז ושני חיי לוי שבע וגו' - שבע דרגא

יח ושני חיי קהת שלש וגו' - שלש דרגא

כ ושני חיי עמרם שבע וגו' - שבע דרגא

• טט - אפשר שהדרגא מרמז לשרשרת הקבלה מיוסף עד עמרם שהגואל יזדהה במלים **פקד יפקד . פקד פקדתי אתכם .**

הרמב"ן שמות ג טז בשם שמות רבא משה רבנו נעקר מבית עמרם בגיל שנים עשרה ולא קבל המסורת שעברה מיוסף ללוי לקהת לעמרם.

• טט - כנראה שיוסף העביר לשאר שבטי י-ה ולוי האריך ימים מכולם והעביר לקהת שהעביר לעמרם.

שמות ב, ט: התיקון השביעי ע"י משה וַתֹּאמֶר לָהּ בַת-פְּרֹעֹה – דרגא מונח רביע, הורדת השכינה לתחתונים.

וַתֹּאמֶר לָהּ בַת-פְּרֹעֹה הִילִיכִי אֶת-הַגִּלְד הַזֶּה וְהִינֵקְתִי לִי וְאָנֹכִי אֶתֵּן אֶת-שְׂכָרְךָ וַתִּקַּח הָאִשָּׁה הַגִּלְד וַתִּינָקְתֶּהוּ: